Total No. of Questions : 5]

SEAT No. :

P6858

[Total No. of Pages : 4

[6127]-302
S.Y.B.A.
ENGLISH
Compulsory English
Text Book - Panorama
(2019 CBCS Pattern) (Semester -III) (23001)

Time : 2½ Hours] ***[Max. Marks : 70***

Instructions to the candidates:

1) ***All questions are compulsory.***
2) ***Figures to the right indicate full marks.***

Q1) A) Answer the following questions in one/two sentences each. (any six)**[6]**

a) What tribe did chief Seathl belong?

b) What does the Great chief in Washington wish to buy?

c) Why did phatik hit Makhan?

d) Why does Seathl says all things are connected.

e) Who is the stranger who comes to Phatik's house?

f) Why was Phatik an 'unwelcome guest' in his aunt's house?

g) How long had Albert Edward foreman been the verger of the church?

h) Why was the bank Manager surprised?

i) What did forman look for in the street he had taken by mistake?

B) Attempt any two of the following. **[14]**

a) Write a note on Phatik's experiences at school?

b) What does the Native American chief mean when he says 'I am a savage and do not understand?

c) How did the wrong turn on the street change foreman's life?

P.T.O.

Q2) A) Answer the following questions in one/two sentences each: (any six)**[6]**

a) Who is being carried in the palanquin?

b) What is the theme of "Palanquin Bearers"?

c) Where does Grasshopper go when he is tired?

d) Who is the poet of 'Pied Beauty'?

e) Which are the two seasons mentioned in the poem 'On the Grasshopper and cricket?

f) How does the 'trout' look like?

g) Identify the figures of speech in the line 'Gaily, O gaily we glide and we sing'.

h) Who is described as 'never done with his delight'?

i) What are the most amazing things in the world according to G.M. Hopkins?

B) Answer any two of the following. **[14]**

a) How does the poet describe the bride in the poem 'Palanquin Bearers'?

b) Critically analyze the poem 'On the Grasshopper and Cricket'.

c) Explore the ways in which Hopkins Vividly conveys beauty of nature in the poem 'Pied Beauty'.

Q3) A) Change the following into passive voice: (any four) **[4]**

a) Sita reads science fiction.

b) Ritu is cleaning the room.

c) They broke the window.

d) Why was she not cooking food yesterday?

e) The college inaugurated the computer lab last month.

f) Open the door.

B) Change the following into indirect speech (any three) **[3]**

a) Rohan said, 'I bought a new dress'.

b) He said, 'I have been to London twice'.

c) She said, 'I have done my duty.

d) Sonali said to her husband, 'When are you going out tomorrow?

e) He said to us, 'You can borrow my pen'.

C) Change the following into negative sentences. (any three) **[3]**

a) The water is cold.

b) The house looks beautiful.

c) The plane look off from this runway.

d) Sanjay will lend us his dictionary.

e) Drive the car slowly.

Q4) A) Give one word substitute for the following: (any four) **[4]**

a) Not simple

b) A place where horses are kept.

c) A man who has never married.

d) The study of animal life.

e) A person who sells and arranges cut flowers.

f) The study of plants.

B) Match the following pairs of idioms and their meanings : (ay three) **[3]**

a)	Cut from the same cloth	:	Straight talks
b)	To bank on	:	Last moment
c)	Black sheep	:	To depend on someone or something
d)	At eleventh hour	:	Sharing a lot of similarities
e)	Call a spade a spade	:	A person who is disagree to a family or group

C) Give examples of the words with following suffixes/prefixes : (any three)**[3]**

a) dis _____

b) re _____

c) un _____

d) _____ ly

e) _____ less

Q5) Answer the following questions in brief (any two) **[10]**

a) Explain how communication skills play an important role in how well you do in a group.

b) Illustrate how a good leader is able to delegate work.

c) What are the essential qualities that one needs to develop to be an effective team players?

Total No. of Questions : 3]

SEAT No. :

P6859

[Total No. of Pages : 1

[6127]-303
S.Y. B.A.
MARATHI (मराठी)
MIL - 2 : मराठी भाषिक संज्ञापनकौशल्ये
(2019 Pattern) (CBCS) (Semester - III) (23011)

वेळ : 2 तास] [एकूण गुण : 25

सूचना : 1) सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहेत.

2) उजवीकडील अंक प्रश्नांचे पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.1) व्यक्तिमत्व विकासातील भाषेचे महत्त्व लिहा. **[10]**

किंवा

लोकशाहीतील जीवनव्यवहारात प्रसारमाध्यमांचे स्थान विशद करा.

प्र.2) वृत्तपत्रीय बातमीलेखनातील मुद्रितशोधनाची आवश्यकता स्पष्ट करा. **[10]**

किंवा

दूरचित्रवाणीवरील माहितीपटाचे फायदे थोडक्यात लिहा.

प्र.3) खालीलपैकी कोणतीही एक टिप लिहा. **[5]**

अ) प्रसारमाध्यमे

ब) नभोवाणीसाठी भाषणाच्या संहितालेखनाचे वेगळेपण

Total No. of Questions : 3]

SEAT No. :

P-6860

[Total No. of Pages : 1

[6127]-304
S.Y. B.A.
HINDI (हिन्दी)
आधुनिक भारतीय भाषा
MIL - 2 : हिन्दी भाषा शिक्षण
(2019 Pattern) (CBCS) (Semester - III) (23012)
पाठ्यपुस्तक : हिंदी भाषा शिक्षण
संपादक : प्रो. डॉ. सदानंद भोसले

समय : 2 घंटे] [पूर्णांक : 25

सूचनाएँ : 1) सभी प्रश्न अनिवार्य हैं।

2) दाहिनी ओर के अंक प्रश्न के पूर्णांक है।

प्र.1) निम्नलिखित प्रश्नों में से किन्हीं दो के उत्तर लिखिए: **[10]**

अ) हिंदी वर्णमाला का सामान्य परिचय दीजिए।

ब) देवनागरी लिपि का महत्त्व स्पष्ट कीजिए।

क) स्वर की परिभाषा देकर उसके भेद स्पष्ट कीजिए।

ड) संधि की परिभाषा लिखकर स्वर संधि को सोदाहरण स्पष्ट कीजिए।

प्र.2) निम्नलिखित प्रश्नों में से किन्हीं दो के उत्तर लिखिए: **[10]**

अ) 'शिक्षा' लघुकथा का आशय स्पष्ट कीजिए।

ब) 'पानी के पेड़' लघुकथा में लेखिका ने क्या संदेश दिया है?

क) धनिया अपने बेटे को पहचानने से क्यों इनकार करती है?

ड) 'मैं ही कृष्ण हूँ' लघुकथा का सारांश अपने शब्दों में लिखिए।

प्र.3) निम्नलिखित प्रश्नों में से किसी एक का उत्तर लिखिए: **[5]**

अ) स्थान के आधार पर वर्ण के भेद को सोदाहरण स्पष्ट कीजिए।

ब) 'अपशगुन' लघुकथा का आशय अपने शब्दों में लिखिए।

Total No. of Questions : 4]

SEAT No. :

P6861

[Total No. of Pages : 3

[6127]-305

S.Y.B.A.

URDU

MIL-2 : Urdu-Recognition of Alphabets, Words and Numeric

(2019 Pattern) (Semester - III) (23013)

Time : 2 Hours]

[Max. Marks : 25

ہدایات: تمام سوالات لازمی ہیں۔
بائیں جانب نمبرات درج ہیں۔

سوال نمبر۱۔ ایک جملے میں جواب دیجئے (کوئی پانچ) [5]

۱) حرف کی جمع کیا ہے؟

۲) کس حرف کی ادائیگی ثقیل ہوتی ہے؟

۳) تنوین کسے کہتے ہیں؟

۴) ''ب'' خاندان میں کتنے حرف ہیں؟

۵) ''ندائیہ'' کا مفہوم کیا ہے؟

۶) واؤ مجہول کیا ہے؟

۷) عدد ''69'' کو اردو میں کس طرح لکھا جاتا ہے؟

سوال نمبر۲۔ مناسب متبادل چن کی خانہ پری کیجئے۔ [5]

۱) ایک جیسی آواز والے حروف ۔۔۔۔۔۔ ہیں۔

(ب۔پ۔ت، ت۔ط۔ظ، ذ۔ز۔ض)

۲) کسی کا قول پیش کرتے وقت ۔۔۔۔۔۔۔۔۔ علامت استعمال کی جاتی ہے۔

(فجائیہ، واوین، ندائیہ)

P.T.O.

۳) نون ساکن بعد 'ب' آئے تو نون ۔۔۔۔۔۔۔۔حرف کا تلفظ دیتا ہے۔

(الف، ل، م)

۴) دیئے گئے الفاظ میں واؤ معروف ۔۔۔۔۔۔۔۔ہے۔

(طور، موت، فوج)

۵) Semi colon کو اردو میں ۔۔۔۔۔۔کہتے ہیں۔

(سکتہ، وقفہ، واوین)

سوال نمبر۳۔ (الف) صحیح یا غلط پہنچانئے۔ **[5]**

۱) حرف ط۔ظ وغیرہ ایسے حرف جو کسی حالت میں بھی اپنی شکل تبدیل نہیں کرتے۔

۲) لفظ رموز اوقاف فارسی زبان کا لفظ ہے۔

۳) اردو میں دو چشمی ''ھ'' ہندی زبان کی دین ہے۔

۴) حرف شمسی کے کل 14 حرف ہیں۔

۵) جب الف پر مد لگایا جاتا ہے تو الف کی آواز ہلکی ہوتی ہے۔

(ب) جوڑیاں لگایئے۔ **[5]**

نمبر	الف		ب
۱)	سکتہ	a)	''ال'' پڑھا جاتا ہے۔
۲)	وقفہ	b)	''ال'' پڑھا نہیں جاتا ہے۔
۳)	رابطہ	c)	دو کلموں کے درمیان لگایا جاتا ہے
۴)	شمسی حروف	d)	رکنا
۵)	قمری حروف	e)	نظم یا نثر کی تشریح کرتے وقت لگایا جاتا ہے

سوال نمبر ۴۔ مندرجہ ذیل پیراگراف پڑھ کر سوالات کے جوابات دیجئے۔ **[5]**

افغانستان پر ایک بادشاہ حکومت کرتا تھا۔ اس کا ایک علام تھا جس کا نام سبکتگین تھا۔ وہ بہت بہادر اور عقل مند تھا۔ وہ بادشاہ کا غلام ہونے کے ساتھ ساتھ اس کا دوست بھی تھا۔ ایک دن وہ جنگل میں شکار کھیلنے گیا۔ اس روز اتفاق سے اس کو کوئی شکار نہیں ملا۔ جب وہ لوٹنے لگا اس نے ہرنی کا ایک بچہ دیکھا۔ اس نے بچے کو اٹھایا اور چلنے لگا۔ اس نے پیچھے دیکھا تو ایک ہرنی اس کے پیچھے پیچھے آ رہی تھی۔ اس کی آنکھوں میں آنسو تھے۔ سبکتگین سمجھ گیا کہ کیا معاملہ ہے۔ ہرنی یقیناً اس بچے کی ماں تھی۔ اس نے بچے کو لوٹا دیا اور واپس محل آ گیا۔ اس روز اس نے خواب میں دیکھا کہ ایک نورانی چہرے والے بزرگ اس سے کہہ رہے ہیں: ''اے سبکتگین! تو نے بے زبان پر رحم کیا۔ اللہ تجھ سے خوش ہوا اور تجھے اس کے بدلے افغانستان کا بادشاہ بنائے گا۔ کچھ عرصے بعد افغانستان کیبادشاہ نے اپنی بیٹی کی شادی سبکتگین سے کر دی۔ بادشاہ کا کوئی بیٹا نہیں تھا۔ اس لئے اس کی وفات کے بعد سبکتگین افغانستان کا بادشاہ بن گیا۔

سوالات۔ ۱) اس پراگراف میں کس ملک کا ذکر ہے؟

۲) بادشاہ کے غلام کا نام کیا ہے؟

۳) سبکتگین نے خواب میں کس کو دیکھا؟

۴) اس کہانی سے کیا سبق ملتا ہے؟

۵) اس پیراگراف کے لئے مناسب عنوان تجویز کیجئے۔

Total No. of Questions : 4]

SEAT No. :

P-6862

[Total No. of Pages : 2

[6127]-306

S.Y. B.A.

MARATHI (मराठी)

DSE - 1A - S1 : आधुनिक मराठी साहित्य : प्रकाशवाटा

पाठ्यपुस्तक – प्रकाशवाटा – डॉ. प्रकाश आमटे

(2019 Pattern) (CBCS) (Semester - III) (23021)

वेळ : 2½ तास] *[एकूण गुण : 70*

सूचना : 1) सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहे.

2) उजवीकडील अंक प्रश्नांचे गुण दर्शवितात.

प्रश्न 1) खालील प्रश्नांची उत्तरे प्रत्येकी 50 शब्दांत लिहा. (कोणतेही तीन) **[15]**

अ) आत्मचरित्र या साहित्य प्रकाराची वैशिष्ट्ये सांगा.

ब) आत्मचरित्र या साहित्य प्रकाराचे वेगळेपण सांगा.

क) नागपूरमधील वास्तव्यावेळी डॉ. प्रकाश आमटे यांना कोणते अनुभव आले?

ड) रॅमन मॅगसेसे या पुरस्कारासंदर्भात माहिती लिहा.

इ) हेमलकशातील शेतीच्या प्रयोगाचा थोडक्यात परिचय करून द्या.

प्रश्न 2) खालील प्रश्नांची उत्तरे प्रत्येकी 150 शब्दांत लिहा. (कोणतेही दोन) **[20]**

अ) आत्मचरित्र या वाङ्मय प्रकाराचे स्वरूप व संकल्पना स्पष्ट करा.

ब) चरित्र, आत्मचरित्र व आत्मकथन यातील साम्यभेद स्पष्ट करा.

क) आत्मचरित्र या वाङ्मय प्रकाराची वाटचाल सांगा.

P.T.O.

प्रश्न 3) खालील प्रश्नांची उत्तरे प्रत्येकी 200 शब्दांत लिहा. (कोणतेही दोन) **[20]**

अ) डॉ. प्रकाश आमटे यांच्या शैक्षणिक जडणघडणी विषयी माहिती लिहा.

ब) हेमलकशा मधील डॉ. प्रकाश आमटे यांच्या वैद्यकीय सेवेविषयी माहिती सांगा.

क) 'आनंदवनातील दिवस' या लेखातील डॉ. प्रकाश आमटे यांचे अनुभव विश्व स्पष्ट करा.

प्रश्न 4) खालील प्रश्नांचे उत्तर 300 शब्दांत लिहा. (कोणताही एक) **[15]**

अ) 'प्रकाशवाटा' या आत्मचरित्रातील व्यक्तिरेखांच्या थोडक्यात परामर्श घ्या.

ब) डॉ. प्रकाश आमटे यांनी 'अखेर हेमलकशानं स्वीकारलं'! असे का म्हटले. आहे, ते सांगा.

▽▽▽▽

Total No. of Questions : 5 **SEAT No.** [ ]

P-6863 **Total No. of Pages : 2**

[6127]-307

S.Y.B.A. (Semester - III)

DSE - 1A URDU

HISTORY OF URDU LITERATURE (PROSE)

(2019 Pattern) (23071)

Total Marks :70] ***[Time :2½ Hours***

Instructions to the Candidates:

1) Attempt All questions.

2) Figures to the left indicate full Marks.

سوال نمبر1: آزادی کے بعد اردو افسانے کی نشوونما پر روشنی ڈالیئے۔ **[15]**

یا

اردو ادب میں خاکہ نگاری کے آغاز وارتقا پر اظہار خیال کیجئے۔

سوال نمبر2: علامہ شبلی کی علمی وادبی خدمات پر سیر حاصل گفتگو کیجئے۔ **[15]**

یا

شبلی نعمانی کی کسی دو تصانیف پر اظہار خیال کیجئے۔

سوال نمبر3: مرزا فرحت اللہ بیگ کی حیات اور ادبی خدمات پر نقد وتبصرہ کیجئے۔ **[15]**

یا

خاکہ نگاری کی روشنی میں مرزا فرحت اللہ بیگ کا ادبی مقام متعین کیجئے۔

P.T.O.

سوال نمبر4: پروفیسر احتشام حسین کی تنقید نگاری اظہار خیال کیجئے۔ **[15]**

یا

پروفیسر احتشام حسین کے فنِ اسلوب پر نقد و تبصرہ کیجئے۔

سوال نمبر5: ذیل میں سے کسی دو پر مختصر نوٹ لکھیئے۔ **[10]**

i) الفاروق

ii) فن سوانح نگاری

iii) تنقید کے مقاصد

iv) ناول کی مختصراً تاریخ

✔ ✔ ✔ ✔

Total No. of Questions : 4] **SEAT No. :**

P-6864 **[Total No. of Pages : 2**

[6127]-308
S.Y.B.A.
HINDI (हिंदी)
DSE-1A : काव्यशास्त्र (सामान्य)
(2019 Pattern) (Semester-III) (23091)

समय : 2½ घण्टे] *[पूर्णांक : 70*

सूचना : 1) सभी प्रश्न अनिवार्य हैं।
2) दाहिनी ओर लिखे अंक प्रश्न के पूर्णांक हैं।

प्रश्न 1) निम्नलिखित में से किन्हीं तीन प्रश्नों के उत्तर लिखिए : **[21]**

i) हिंदी के आचार्यों द्वारा दी गई काव्य की परिभाषाओं का विवेचन कीजिए ।

ii) 'कला जीवन के लिए' को स्पष्ट कीजिए ।

iii) काव्य प्रयोजनविषयक आचार्य भामह के विचार लिखिए ।

iv) वर्डस्वर्थ और हडसन द्वारा प्रतिपादित काव्य की परिभाषा देकर आशय समझाइए ।

v) काव्य प्रयोजनों का उल्लेख करते हुए बताइए कि आप उनमें से किस प्रयोजन को सर्वश्रेष्ठ मानते हैं?

प्रश्न 2) निम्नलिखित में से किन्हीं तीन प्रश्नों के उत्तर लिखिए : **[21]**

i) काव्य में बुद्धितत्व का महत्त्व समझाइए ।

ii) शब्द शक्तियों का परिचय देकर अभिधा और लक्षणा को सोदाहरण स्पष्ट कीजिए ।

iii) शब्द का लक्ष्यार्थ कब ग्रहण किया जाता है?

iv) काव्य में शैली तत्व को समझाइए ।

v) काव्य में शब्द और अर्थ को स्पष्ट कीजिए ।

प्रश्न 3) निम्नलिखित में से किन्हीं तीन प्रश्नों के उत्तर लिखिए । **[21]**

i) रस निष्पत्ति का सूत्र देते हुए समझाइए कि रस निष्पत्ति में किन अवयवों का सहयोग प्राप्त होता है?

ii) श्रृंगार रस का स्थायीभाव बताकर उसका महत्व विशद कीजिए ।

iii) हास्य रस का महत्व बताइए ।

iv) करूण रस को सोदाहरण स्पष्ट कीजिए ।

v) रस के विभिन्न अर्थों को समझाकर काव्य रस के स्वरूप की विवेचना कीजिए ।

P.T.O.

प्रश्न 4) निचे दिए गए बहुविकल्पीय प्रश्नों के सही विकल्प को चुनकर लिखिए : **[7]**

i) नाट्यशास्त्र ग्रंथ के रचनाकार का नाम क्या है?

क) दंडी ख) वामन

ग) भरतमूनि घ) विश्वनाथ

ii) काव्य हेतुओं की संख्या कितनी मानी जाती है?

क) चार ख) तीन

ग) दो घ) एक

iii) व्युत्पत्ति का अर्थ क्या है?

क) युक्ति ख) निपुणता

ग) भक्ति घ) मुक्ति

iv) किस तत्व के अभाव में काव्य का अस्तित्व असंभव है?

क) भावतत्व ख) बुद्धितत्व

ग) कल्पनातत्व घ) शैली तत्व

v) ब्रह्म स्वरूप किसको माना गया है?

क) शब्द ख) पद

ग) वाक्य घ) ध्वनि

vi) ब्रह्मानंद सहोदर किसे कहा गया है?

क) रस ख) कहानी

ग) महाकाव्य घ) खंडकाव्य

vii) रसराज के नाम से किस रस को अभिहित किया गया है?

क) वीर रस ख) शांत रस

ग) शृंगार रस घ) अद्भूत रस

Total No. of Questions : 4]

SEAT No. : [ ]

[Total No. of Pages : 2

P-6865

[6127]-309

S.Y. B.A.

SANSKRIT

(DSE-1A) : Kāvyaśāstram and Kauṭilīya - Arthaśāstram

(2019 Pattern) (CBCS) (Semester - III) (23111)

Time : 2½ Hours] ***[Max. Marks : 70***

Instructions to the candidates:

1) ***All questions are compulsory.***

सूचना: *सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.*

2) ***Figures to right indicate marks.***
उजवीकडील अंक गुण दर्शवितात.

Q1) (A) Write a reference to context to any one of the following. **[5]**

खालीलपैकी कोणत्याही एकाचे ससंदर्भ स्पष्टीकरण द्या.

i) **आश्रयः सर्वधर्माणां शश्वदान्वीक्षिकी मता ।**

ii) **तस्य काव्यस्य उद्भवे निर्माणे समुल्लासे च हेतुः, न तु हेतवः ।**

(B) Define any one **अलंकार** with an example in English or Marathi. **[5]**

कोणत्याही एका अलंकाराचे लक्षण स्पष्ट करून, सोदाहरण स्पष्टीकरण द्या.

i) **उत्प्रेक्षा ।**

ii) **यमकः ।**

(C) Define any one **वृत्त** with an example in English or marathi. **[5]**

कोणत्याही एका वृत्ताचे लक्षण स्पष्ट करून, सोदाहरण स्पष्टीकरण द्या.

i) **आर्या ।**

ii) **वसन्ततिलका ।।**

Q2) (A) Write answers in the Sanskrit Language. (Any Five) **[10]**

संस्कृत भाषेत उत्तर द्या. (कोणतेही पांच)

i) **मम्मटाचार्येण कृतं मङ्गलं लिखत?**

ii) **कालिदासस्य कृते काव्यप्रयोजनं किम्?**

iii) **गुणीभूतव्यङ्गकाव्यस्य लक्षणं लिखत?**

P.T.O.

iv) औशनसाः कति विद्याः मन्यते?

v) विनयः कतिविधः?

vi) स्वामिनः प्रज्ञागुणाः के के विद्यन्ते?

(B) Match the Followings. (Any Five) **[5]**

जोड्या लावा (कोणत्याही पाच)

A	B
i) विनयमूलः	a) वार्ता
ii) वणिज्या	b) द्वे विद्ये
iii) बार्हस्पत्याः	c) दण्डकरसहः
iv) द्वैगुण्यम्	d) आसनम्
v) उपेक्षणम्	e) वातव्याधिः
vi) जनपदसम्पद	f) दण्डः
	g) विग्रहः

Q3) (A) Write a broad answer. (Any One) **[12]**

दीर्घोत्तर लिहा. (कोणतेही एक)

i) काव्यभेदाः ।

ii) How does मम्मटाचार्य compare the universe of the Brahman and of the poet?

ब्रह्मदेवाची सृष्टी आणि कवीची सृष्टी यात मम्मटाचार्य तुलना कशी केली आहे?

(B) Write a short note on English or Marathi **[8]**

टीपा लिहा (कोणतेही एक) :

i) काव्यप्रयोजनानि ।

ii) काव्यहेतुः ।

Q4) (A) Write a broad answer. (Any One) **[12]**

दीर्घोत्तर लिहा. (कोणतेही एक)

i) प्रकृतिसम्पद् ।

ii) चत्वारः विद्याः ।

(B) Write a short note in English or Marathi **[8]**

टीपा लिहा (कोणतेही एक) :

i) षाड्गुण्यविचारः ।

ii) वृद्धसंयोगः ।

Total No. of Questions : 4]

SEAT No. : ____

P-6866

[Total No. of Pages : 4

[6127]-310

S.Y. B.A.

ECONOMICS

DSE-1A : Micro Economics - I

(2019 Pattern) (Semester - III) (23151)

Time : 2½ Hours] ***[Max. Marks : 70***

Instructions to the candidates :

1) ***All questions are compulsory.***
2) ***Figures to the right indicate full marks.***
3) ***Draw neat & clean diagrams wherever necessary.***

Q1) Answer in 20 words each (any Eight) : **[16]**

a) What is Micro Economics?

b) What are the tools of Economic Analysis?

c) State any two basic Economic Problems.

d) State the law of Diminishing Marginal Utility.

e) What is indifference Curve?

f) State two types of utility.

g) Define 'Demand'.

h) What is Income? Elasticity of Demand?

i) What is Production function?

j) What is supply?

Q2) Write the answers to the following questions in 50 words each (any four) : **[16]**

a) Explain the importance of Micro Economics.

b) Explain the Nature of Micro Economics.

c) Explain the concept of Elasticity of Demand.

d) Explain the factors affecting supply.

e) Explain the concept of cardinal utility.

f) State the law of Demand.

P.T.O.

Q3) Write the answers to the following questions in 150 words each (any three) : **[18]**

a) Explain the scope of Micro Economics.

b) Explain the Characteristics of indifference Curve.

c) Explain the Determinants of Demand.

d) Explain the concept of Aggregate, Average & Marginal production.

e) Explain the law of Diminishing Marginal Utility.

Q4) Write the Answers to the following questions in 300 words each (any two) : **[20]**

a) Explain the consumer equilibrium with the help of indifference Curve.

b) What is price elasticity of Demand? Explain the different types of price elasticity of Demand.

c) Explain the concept of production function & Explain the characteristics of production function.

⌘⌘⌘

Total No. of Questions : 4]

P-6866

[6127]-310

S.Y. B.A.

ECONOMICS

DSE-1A : Micro Economics - I

(2019 Pattern) (Semester - III) (23151)

(मराठी रूपांतर)

वेळ : 2½ तास] *[एकूण गुण : 70*

सूचना : *1)* सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहे.

2) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

3) आवश्यक तेथे सुबक आकृत्या काढा.

4) संदर्भासाठी मूळ इंग्रजी प्रश्नपत्रिका पहावी.

प्रश्न 1) खालील प्रश्नांची उत्तरे प्रत्येकी 20 शब्दांत लिहा. (कोणतेही आठ) : **[16]**

अ) सुक्ष्म अर्थशास्त्र म्हणजे काय?

ब) आर्थिक विश्लेषणाची साधने कोणती?

क) कोणत्याही दोन मुलभूत आर्थिक समस्या सांगा.

ड) घटत्या सिमांत उपयोगितेचा नियम सांगा.

इ) समवृत्ती वक्र म्हणजे काय?

फ) उपयोगितेचे दोन प्रकार सांगा.

य) मागणीची व्याख्या द्या.

र) मागणीची उत्पन्न लवचिकता म्हणजे काय?

ल) उत्पादनफलन म्हणजे काय?

व) पुरवठा म्हणजे काय?

प्रश्न 2) खालील प्रश्नांची उत्तरे प्रत्येकी 50 शब्दांत लिहा (कोणतेही चार) : **[16]**

अ) सूक्ष्म अर्थशास्त्राचे महत्त्व सांगा.

ब) सूक्ष्म अर्थशास्त्राचे स्वरूप स्पष्ट करा.

क) 'मागणीची लवचिकता' ही संकल्पना स्पष्ट करा.

ड) पुरवठ्यावर परिणाम करणारे घटक स्पष्ट करा.

इ) संख्यात्मक उपयोगितेची संकल्पना स्पष्ट करा.

फ) मागणीचा नियम सांगा.

प्रश्न 3) खालील प्रश्नांची उत्तरे प्रत्येकी 150 शब्दांत लिहा. (कोणतेही तीन) : **[18]**

अ) सूक्ष्म अर्थशास्त्राची व्याप्ती स्पष्ट करा.

ब) समवृत्ती वक्राची वैशिष्ट्ये स्पष्ट करा.

क) मागणीचे निर्धारक घटक स्पष्ट करा.

ड) एकूण, सरासरी आणि सिमांत उत्पादन या संकल्पना स्पष्ट करा.

इ) घटत्या सिमांत उपयोगितेचा नियम स्पष्ट करा.

प्रश्न 4) खालील प्रश्नांची उत्तरे प्रत्येकी 300 शब्दांत लिहा. (कोणतेही दोन) : **[20]**

अ) समवृत्ती वक्राच्या सहाय्याने उपभोक्त्याचा समतोल स्पष्ट करा.

ब) मागणीची किंमत लवचिकता म्हणजे काय? मागणीच्या किंमत लवचिकतेचे विविध प्रकार स्पष्ट करा.

क) 'उत्पादन फलन' ही संकल्पना स्पष्ट करुन उत्पादनफलनाची वैशिष्ट्ये स्पष्ट करा.

⌘⌘⌘

Total No. of Questions : 4]

SEAT No. : ____

P-6867

[Total No. of Pages : 4

[6127]-311

S.Y. B.A.

POLITICAL SCIENCE

DSE-1A : Western Political Thought

(2019 Pattern) (Semester - III) (23161)

Time : 2½ Hours] ***[Max. Marks : 70***

Instructions to the candidates :

1) ***All questions are compulsory.***
2) ***Figures to the right indicate full marks.***

Q1) Attempt any eight questions (20 words) : **[16]**

a) Name two important books of Plato.

b) State Aristotle's views on democracy.

c) Write two points on slavery of Aristotle's thoughts.

d) State any two objectives of Plato's Education.

e) Who wrote the book 'The Politics'?

f) Who is known as a utilitarian thinker?

g) State two characteristics of Loke's state of Nature.

h) What are the two parts of Machiavelli's concept of Morality?

i) Who wrote the book 'Two treatises of Government'?

j) Write the two eligibility criteria of Plato's philosopher king.

Q2) Attempt any four questions (50 words) : **[16]**

a) Plato's concept of Justice.

b) John Locke's views of civil society.

c) Aristotle's cycle of Political change.

d) Machiavelli's views on Religion and Politics.

e) Plato's communism of property.

f) Aristotle's views on slavery.

P.T.O.

Q3) Attempt any three questions (100 words) : **[18]**

a) Explain the features of Locke's social contract.

b) Explain Machiavelli's views on Human Nature.

c) Explain Locke's views on Natural rights.

d) Explain Plato's views on Education.

Q4) Attempt any two questions (500 words) : **[20]**

a) Explain the duties of the king suggested by Machiavelli.

b) Explain Aristotle's views on theory of Revolution.

c) Explain Plato's idea of the ideal state.

Total No. of Questions : 4]

P-6867 **[6127]-311**

S.Y. B.A.

POLITICAL SCIENCE

DSE-1A : Western Political Thought

(2019 Pattern) (Semester - III) (23161)

(मराठी रूपांतर)

वेळ : 2½ तास] *[एकूण गुण : 70*

सूचना :

1) सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहेत.

2) उजवीकडील अंक प्रश्नांचे पूर्ण गुण दर्शवितात.

3) संदर्भासाठी मुळ इंग्रजी प्रश्नपत्रिका पहावी.

प्रश्न 1) कोणतेही आठ प्रश्न सोडवा. (20 शब्दात) **[16]**

अ) प्लेटोच्या महत्वाच्या दोन ग्रंथाची नावे सांगा.

ब) ॲरिस्टॉटलचा लोकशाही बाबतचा दृष्टिकोन सांगा.

क) ॲरिस्टॉटलच्या गुलामगिरी प्रथेचे दोन समर्थन मुद्दे लिहा.

ड) प्लेटोच्या आदर्श राज्याची दोन मुलभूत तत्वे सांगा.

इ) 'दि पॉलिटिक्स' हा ग्रंथ कोणी लिहिला.

फ) उपयोगीतावादी विचारवंत म्हणून कोणाला ओळखळे जाते?

य) लॉकच्या निसर्गावस्थेची दोन वैशिष्ट्ये सांगा.

र) मॅकिव्हलीच्या नैतिक कल्यनांचे दोन भाग कोणते.

ल) 'टू ट्रिटीज ऑन गव्हर्नमेंट' या ग्रंथाचा लेखक कोण आहे?

व) प्लेटोने सांगितलेल्या आदर्श राजाच्या दोन पात्रता लिहा.

प्रश्न 2) कोणतेही चार प्रश्न सोडवा. (50 शब्दात) **[16]**

अ) प्लेटोची न्यायाची संकल्पना.

ब) जॉन लॉकचा नागरी समाजासंबंधी विचार.

क) ॲरिस्टॉटल प्रणित राजकीय परिवर्तन चक्र.

ड) मॅकिव्हलीचे धर्म व राजकारणविषयक विचार.

इ) प्लेटोचा संपत्तीचा साम्यवाद

फ) ॲरिस्टॉटलचे दासप्रथेसंबंधी विचार

प्रश्न 3) कोणतेही तीन प्रश्न सोडवा. (100 शब्दात) **[18]**

अ) लॉकच्या सामाजिक कराराची वैशिष्ट्ये स्पष्ट करा.

ब) मॅकॅव्हलीचे मनुष्य स्वभावविषयी विचार स्पष्ट करा.

क) लॉकचे नैसर्गिक हक्कविषयक विचार स्पष्ट करा.

ड) प्लेटोचा शिक्षणविषयक विचार स्पष्ट करा.

प्रश्न 4) कोणतेही दोन प्रश्न सोडवा. (500 शब्दात) **[20]**

अ) मॅकॅव्हलीने सांगीतलेली राजाची कर्तव्ये स्पष्ट करा.

ब) ॲरिस्टॉटलचे क्रांतिविषयक विचार स्पष्ट करा.

क) प्लेटोच्या आदर्श राज्याची संकल्पना स्पष्ट करा.

□□□

Total No. of Questions : 4]

SEAT No. : ____

P-6868

[Total No. of Pages : 4

[6127]-312

S.Y. B.A.

HISTORY

DSE - 1A : Medieval India - Sultanate Period

(2019 Pattern) (Semester - III) (23171)

Time : 2½ Hours] ***[Max. Marks : 70***

Instructions to the candidates:

1) ***All questions are compulsory.***
2) ***Figures to the right indicate full marks.***

Q1) Answer the following questions in 300 words (any one) : **[15]**

a) Give information about various experiments carried out by Sultan Muhammad bin Tughlag.

OR

b) Discuss the archaeological sources necessary for the study of the sultanate period.

Q2) Answer the following questions in 300 words (any one) : **[15]**

a) Examine the achievements of Sultan Altamash.

OR

b) Give a brief overview of the four dynasties that emerged from the disintegration of the Bahamani Empire.

Q3) Answer the following questions in 200 words (any two) : **[20]**

a) Describe the causes of the decline of Sultanate.

b) Give a detailed account of the Polity of Sultan Balban.

c) Explain the agricultural reforms of Sultan Firoz Tughlag.

d) Examine the achievements of Qutubuddin Aibak.

P.T.O.

Q4) Short notes (any four) : **[20]**

a) Coins

b) Alberuni

c) Quality of Sultan Razia

d) Malik Kafur

e) Nizamshahi of Ahmednagar

f) Krishnadevaraya

▽▽▽▽

Total No. of Questions : 4]

P-6868

[6127]-312

S.Y. B.A.

इतिहास

DSE - 1A : मध्ययुगीन भारत : सुलतानशाही कालखंड

(2019 Pattern) (Semester - III) (23171)

(मराठी रूपांतर)

वेळ : 2½ तास] *[एकूण गुण : 70*

सूचना : 1) सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहे.

2) उजवीकडील अंक प्रश्नांचे पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्रश्न 1) खालील प्रश्नांचे 300 शब्दात उत्तर लिहा. (कोणताही एक) **[15]**

अ) सुलतान महमंद बिन तुघलकाने राबविलेल्या विविध प्रयोगांची माहिती द्या.

किंवा

ब) सुलतानशाही कालखंडाच्या अभ्यासासाठी आवश्यक पुरातत्वीय सांधनांची चर्चा करा.

प्रश्न 2) खालील प्रश्नांचे 300 शब्दात उत्तर लिहा. (कोणताही एक) **[15]**

अ) सुलतान अल्तमशच्या कामगिरीचे परिक्षण करा.

किंवा

ब) बहामनी साम्राज्याच्या विघटनातून निर्मान झालेल्या चार शाहींचा थोडक्यात आढावा घ्या.

प्रश्न 3) खालील प्रश्नांची 200 शब्दात उत्तरे द्या. (कोणतेही दोन) **[20]**

अ) सुलतानशाहीच्या ऱ्हासाची कारणे विशद करा.

ब) सुलतान बल्बनच्या राज्यव्यवस्थेची सविस्तर माहिती द्या.

क) सुलतान फिरोज तुघलकाच्या कृषीविषयक सुधारणा स्पष्ट करा.

ड) कुतुबुद्दीन ऐबकच्या कामगिरीचे परिक्षण करा.

प्रश्न 4) टिपा लिहा. (कोणतेही चार) **[20]**

अ) नाणी

ब) अल्बेरूणी

क) सुलतान रजियाची योग्यता

ड) मलिक काफूर

इ) अहमदनगरची निजामशाही

फ) कृष्णदेवराय

▽▽▽▽

Total No. of Questions : 4]

SEAT No. : ____

P-6869

[Total No. of Pages : 4

[6127]-313

S.Y.B.A.

GEOGRAPHY

DSE-1A : Geography of Maharashtra - I

(2019 Pattern) (CBCS) (Semester - III) (23201) GG220(A)

Time : 2½ Hours] ***[Max. Marks : 70***

Instructions to the candidates:

1) ***All questions are compulsory.***
2) ***Figures to the right indicate full marks.***
3) ***Use of map stencil is allowed.***
4) ***Draw neat diagrams wherever necessary.***

Q1) Write answer of the questions in about 20 words each. (any eight) **[16]**

a) Write the names of any two east flowing rivers of Maharashtra?

b) Write any two types of watershed?

c) Which day is celebrated as the 'Maharashtra Day'?

d) Which is the highest point in Maharashtra?

e) Which is the longest river in Maharashtra?

f) Which is the largest district by area wise in Maharashtra?

g) Koyna is the tributery of which river?

h) Which two minerals found in east Maharashtra?

i) What is deciduous forest?

j) Write the names of any two major dams of Maharashtra?

Q2) Write short notes in about 50 words. (any three) **[18]**

a) Administrative regions of Maharashtra.

b) High rainfall regions of Maharashtra.

c) Konkan region.

d) Flood problem in Maharashtra.

P.T.O.

Q3) Write the answer of questions in about 100 words each. (any two) **[16]**

a) Write the historical background of Maharashtra state?

b) Write any four soil types of Maharashtra?

c) Explain the climatic regions of Maharashtra?

Q4) Write the answer of questions in about 300 words each (any one). **[20]**

a) Explain the causes, effects and management of droughts in Maharashtra?

b) Explain the importance of forest and impact of deforestation in Maharashtra?

Total No. of Questions : 4]

P-6869

[6127]-313
S.Y.B.A.
GEOGRAPHY
DSE-1A : Geography of Maharashtra - I
(2019 Pattern) (CBCS) (Semester - III) (23201) GG220 (A)
(मराठी रूपांतर)

वेळ : 2½ तास] *[एकूण गुण : 70*

सूचना : *1)* *सर्व प्रश्न सोडविणे अनिवार्य आहे.*

2) *उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.*

3) *नकाशा स्टेन्सिल वापरण्यास परवानगी आहे.*

4) *आवश्यक तेथे सुबक आकृत्या काढा.*

5) *संदर्भासाठी मूळ इंग्रजी प्रश्नपत्रिका पहावी.*

प्रश्न 1) प्रत्येकी 20 शब्दांत उत्तरे लिहा. (कोणतेही आठ) **[16]**

अ) महाराष्ट्रातील कोणत्याही दोन पूर्ववाहीनी नद्यांची नावे लिहा.

ब) पाणलोट क्षेत्राचे कोणतेही दोन प्रकार लिहा?

क) कोणता दिवस हा 'महाराष्ट्र दिन' म्हणून साजरा केला जातो?

ड) महाराष्ट्रातील सर्वोच्च शिखर कोणते?

इ) महाराष्ट्रातील सर्वात लांब नदी कोणती?

फ) महाराष्ट्रातील क्षेत्रफळाच्या दृष्टीने सर्वात मोठा जिल्हा कोणता?

य) कोयना ही कोणत्या नदीची उपनदी आहे?

र) पूर्व महाराष्ट्रात आढळणारी दोन खनिजे कोणती?

ल) 'पानझडी अरण्ये' म्हणजे काय?

व) महाराष्ट्रातील कोणतीही दोन मुख्य धरणे कोणती?

प्रश्न 2) प्रत्येकी 50 शब्दांत टिपा लिहा. (कोणत्याही तीन) **[18]**

अ) महाराष्ट्राचे प्रशासकीय विभाग

ब) महाराष्ट्रातील जास्त पर्जन्याचे प्रदेश

क) कोकण प्रदेश

ड) महाराष्ट्रातील पूर महस्या

प्रश्न 3) प्रत्येकी 100 शब्दांत उत्तरे लिहा. (कोणतेही दोन) **[16]**

अ) महाराष्ट्राची ऐतिहासिक पार्श्वभूमी लिहा?

ब) महाराष्ट्रातील कोणतेही चार मृदा प्रकार स्पष्ट करा?

क) महाराष्ट्रातील हवामान विभाग स्पष्ट करा?

प्रश्न 4) प्रत्येकी 300 शब्दांत उत्तरे लिहा. (कोणतेही एक) **[20]**

अ) महाराष्ट्रातील अवर्षणाची कारणे, परिणाम व व्यवस्थापन स्पष्ट करा?

ब) महाराष्ट्रातील वनांचे महत्व व निर्वनीकरणाचे परिणाम स्पष्ट करा?

Total No. of Questions : 4]

SEAT No. :

P-6870

[Total No. of Pages : 3

[6127]-314

S.Y. B.A.

MUSIC

(या संचातील राग संगीत गायन, तबला या दोनपैकी तुमच्या विषयाची कोणतीही एक प्रश्नपत्रिका सोडवा)

DSE-1A : (22318) (S1) राग संगीत गायन

(2019 Pattern) (CBCS) (Semester - III) (23211)

वेळ : 2½ तास] *[एकूण गुण : 70*

सूचना : 1) सर्व प्रश्न सोडविणे अनिवार्य आहे.

2) उजवीकडील अंक गुण दर्शवितात.

प्रश्न 1) अ) पुढीलपैकी कोणत्याही एका रागातील विलंबित ख्यालाची बंदिश स्वरलिपीबद्ध करा. **[10]**

i) हमीर

ii) कल्याण

iii) हिंडोल

iv) छायानट

ब) पुढीलपैकी कोणत्याही एका रागातील राग विस्तार अथवा मोकळे आलाप लिहा. **[5]**

i) कल्याण

ii) शुद्ध सारंग

iii) हमीर

प्रश्न 2) अ) यावर्षीच्या अभ्यासक्रमातील कोणत्याही एका रागाची संपूर्ण शास्त्रीय माहिती लिहा. **[10]**

ब) पुढीलपैकी कोणत्याही एका तालाची संपूर्ण माहिती लिहून त्या तालाचा ठेका एकपटीत लिहा. **[5]**

i) आडाचौताल

ii) धमार

iii) तिलवाडा

P.T.O.

प्रश्न 3) अ) व्याख्या लिहा (कोणत्याही चार) **[8]**

i) रागांग राग

ii) तीव्र स्वर

iii) चल स्वर

iv) मिश्र राग

v) न्यास

vi) उत्तरांगवादी राग

ब) थोडक्यात माहिती लिहा (कोणत्याही दोन) **[12]**

i) देशी संगीत, मार्गी संगीत

ii) संधिप्रकाश राग

iii) टप्पा, तराना

प्रश्न 4) अ) पुढीलपैकी कोणत्याही एका संगीतज्ञाचे जीवनचरित्र व सांगीतिक योगदान विस्तृत लिहा. **[10]**

i) उ. अल्लारखा

ii) पं. बाळकृष्णबुवा इचलकरंजीकर

iii) पं. गजाननराव जोशी

iv) पं. रविशंकर

ब) पुढीलपैकी कोणत्याही एका विषयावर सविस्तर लिहा. **[10]**

i) रागवर्गीकरण पद्धती

ii) लोकसंगीत

iii) संगीत–गुरुमुखी विद्या

Total No. of Questions : 4]

P-6870

[6127]-314

S.Y. B.A.

MUSIC

(या संचातील राग संगीत गायन, तबला या दोनपैकी तुमच्या विषयाची कोणतीही एक प्रश्नपत्रिका सोडवा)

DSE-1A : (22318) (S1) तबला

(2019 Pattern) (CBCS) (Semester - III) (23211)

वेळ : 2½ तास] *[एकूण गुण : 70*

सूचना : *1)* *सर्व प्रश्न सोडविणे अनिवार्य आहे.*

2) *उजवीकडील अंक गुण दर्शवितात.*

प्रश्न 1) अ) तबल्यातील दोन प्रमुख बंद व खुला बाज या विषयी लिहा. **[10]**

ब) धृपद व धमार या गायन प्रकार या विषयी लिहा. **[5]**

प्रश्न 2) अ) तबला वाद्याच्या निर्मिती संधर्बातील विविध विचार लिहा. **[10]**

ब) ताल एकताल मध्ये एक तिहाई लिपिबद्ध करा. **[5]**

प्रश्न 3) अ) व्याख्या लिहा (कोणत्याही चार) **[8]**

नाद, सम, आवर्तन, मात्रा कायदा, किसम, दुगून, मुखडा

ब) उस्ताद झाकीर हुसेन यांचे जीवन चरित्र लिहा. **[12]**

प्रश्न 4) अ) ताल रूपक व झपताल पं पलुस्कर लिपी मध्ये लिपिबद्ध करा. **[10]**

ब) ताल रूपक मध्ये एक तिहाई व एक तुकडा लिपिबद्ध करा. **[10]**

Total No. of Questions : 4]

SEAT No. :

P-6871

[Total No. of Pages : 4

[6127]-315

S.Y. B.A.

PSYCHOLOGY

DSE-1A : Psychology of Abnormal Behaviour - I

(2019 Pattern) (Semester - III) (23221)

Time : 2½ Hours] *[Max. Marks : 70*

Instructions to the candidates :

1) ***All questions are compulsory.***
2) ***Figures to the right indicate full marks.***

Q1) Answer the following questions in 100 words (any four) : **[20]**

a) Explain the meaning of abnormality.

b) State the difference between normal behaviour & abnormal behaviour.

c) Write the nature of panic disorder.

d) Write the symptoms of somatic symptoms disorder.

e) Explain the nature of Bipolar - I disorder.

f) Explain the symptoms of Bipolar - II disorder.

Q2) Answer the following questions in 200 words (any two) : **[20]**

a) Explain the criteria of abnormal behaviour.

b) State the Causes & Diagnostics criteria of obsessive compulsive disorder.

c) Explain the nature & diagnostic criteria of social Anxiety (Phobia) disorder.

d) Discuss about depression disorder.

P.T.O.

Q3) Answer the following question in 400 words (any one) : **[20]**

a) Explain the nature symptoms & diagnostic criteria of Generalized anxiety disorder.

b) Write the nature, causes & diagnostic criteria of dissociative self - identity disorder.

Q4) Write short notes (any two) : **[10]**

a) DSM - 5

b) ICD - 10

c) Suicide

d) Cyclothymic disorder

⌘⌘⌘

Total No. of Questions : 4]

P-6871 **[6127]-315**

S.Y. B.A.

मानसशास्त्र

DSE-1A : अपसामान्य वर्तनाचे मानसशास्त्र - I

(2019 Pattern) (Semester - III) (23221)

(मराठी रूपांतर)

वेळ : 2½ तास] *[एकूण गुण : 70*

सूचना : *1)* सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहे.

2) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्रश्न 1) खालील प्रश्नांची 100 शब्दांत उत्तरे लिहा. (कोणतेही चार) : **[20]**

अ) अपसामान्यता अर्थ स्पष्ट करा.

ब) सामान्य वर्तन व विकृत वर्तन यातील फरक सांगा.

क) आंतकित (पॅनिक) विकृतीचे स्वरुप लिहा.

ड) दैहिक (कायिक) लक्षण विकृतीचे वैशिष्ट्ये लिहा.

इ) द्वि–ध्रुवीय – 1 विकृतीचे स्वरूप स्पष्ट करा.

फ) द्वि–ध्रुवीय – 2 विकृतीचे वैशिष्ट्ये स्पष्ट करा.

प्रश्न 2) खालील प्रश्नांची 200 शब्दांत उत्तरे लिहा (कोणतेही दोन) : **[20]**

अ) विकृत वर्तनाचे निकष स्पष्ट करा.

ब) अनिवार्य विचार–कृती विकृतीचे कारणे व निदानात्मक निकष सांगा.

क) सामाजिक चिंता विकृतीचे स्वरुप व निदानात्मक निकष विशद करा.

ड) अवसाद विकृती विषयी चर्चा करा.

प्रश्न 3) खालील प्रश्नांचे 400 शब्दांत उत्तरे लिहा. (कोणताही एक) : **[20]**

अ) सामान्य चिंता (दु:चिंता) विकृतीचे स्वरुप, वैशिष्ट्ये व निदानात्मक निकष स्पष्ट करा.

ब) वियोजित स्व–ओळख विकृतीचे स्वरुप, कारणे व निदानात्मक निकष लिहा.

प्रश्न 4) टिपा लिहा. (कोणत्याही दोन) : **[10]**

अ) डि. एस. एम. – 5 (DSM - 5)

ब) आय. सी. डी. – 10 (ICD - 10)

क) आत्महत्या

ड) चक्रानुवर्ती विकृती

⌘⌘⌘

Total No. of Questions : 4]

SEAT No. :

P-6872

[Total No. of Pages : 4

[6127]-316

S.Y. B.A.

DEFENCE AND STRATEGIC STUDIES

DSE-1 A SPL.-1 : India's Internal Security - I

(2019 Pattern) (CBCS) (Semester - III) (23271)

Time : 2½ Hours] *[Max. Marks : 70*

Instructions to the candidates :

1) ***All questions are compulsory.***
2) ***Figures to the right indicate full marks.***

Q1) **Answer the following questions in 100 words each (Any Three) :** **[3 × 5 = 15]**

a) Explain in brief India's approach of/about National Security.

b) Explain the nature of India's internal security.

c) What is Corruption?

d) Explain the Types of Literacy?

e) Explain the Concept of Secularism.

Q2) **Answer the following questions in 300 words each (Any One) :** **[1 × 15 = 15]**

a) Describe in detail the Historical Development of India's National Security.

b) Explain in detail the Types of Regionalism.

Q3) **Answer the following questions in 200 words each (Any Two) :** **[2 × 10 = 20]**

a) Explain in detail the Concept and Importance of India's National Security.

b) Explain the Socio-Cultural dimension of India's internal security Problems.

c) Describe the Causes of Corruption.

d) Explain the Elements of Regionalism.

P.T.O.

Q4) **Write Short Notes (Any Four) :** **[4 × 5 = 20]**

a) Importance of Secularism

b) Scope of National Security.

c) Naxalism

d) Parameters of Poverty

e) Social Problems and National Security

f) Importance of Regionalism

□□□

Total No. of Questions : 4]

P-6872 **[6127]-316**

S.Y. B.A.

DEFENCE AND STRATEGIC STUDIES

DSE-1 A SPL.-1 : India's Internal Security - I

(2019 Pattern) (CBCS) (Semester - III) (23271)

(मराठी रूपांतर)

वेळ : 2½ तास] *[एकूण गुण : 70*

सूचना :

1) सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहेत.

2) उजवीकडील अंक प्रश्नांचे पुर्ण गुण दर्शवितात.

प्रश्न 1) खालील प्रश्नांची उत्तरे प्रत्येकी 100 शब्दात लिहा. (कोणतेही तीन) **[3 × 5 = 15]**

अ) राष्ट्रीय सुरक्षेबाबतचा भारतीय दृष्टिकोण थोडक्यात स्पष्ट करा.

ब) भारताच्या अंतर्गत सुरक्षेचे स्वरूप स्पष्ट करा.

क) भ्रष्टाचार म्हणजे काय?

ड) साक्षरतेचे प्रकार स्पष्ट करा.

इ) धर्मनिरपेक्षता ही संकल्पना स्पष्ट करा.

प्रश्न 2) खालील प्रश्नांची उत्तरे प्रत्येकी 300 शब्दात लिहा. (कोणताही एक) **[1 × 15 = 15]**

अ) भारताच्या राष्ट्रीय सुरक्षेचा ऐतिहासिक विकास सविस्तर विशद करा.

ब) प्रादेशिकतावादाचे प्रकार सविस्तर स्पष्ट करा.

प्रश्न 3) खालील प्रश्नांची उत्तरे प्रत्येकी 200 शब्दात लिहा. (कोणतेही दोन) **[2 × 10 = 20]**

अ) भारताच्या राष्ट्रीय सुरक्षेची संकल्पना आणि महत्व सविस्तर स्पष्ट करा.

ब) भारताच्या अंतर्गत सुरक्षेच्या समस्यांचे सामाजिक – सांस्कृतिक पैलू स्पष्ट करा.

क) भ्रष्टाचाराची कारणे विशद करा.

ड) प्रादेशिकतावादाचे घटक स्पष्ट करा.

प्रश्न 4) थोडक्यात टिपा लिहा. (कोणत्याही चार) **[4 × 5 = 20]**

अ) धर्मनिरपेक्षतेचे महत्व

ब) राष्ट्रीय सुरक्षेची व्याप्ती

क) नक्षलवाद

ड) दारिद्र्याचे निकष

इ) सामाजिक समस्या आणि राष्ट्रीय सुरक्षा

फ) प्रादेशिकतावादाचे महत्व

□□□

Total No. of Questions : 5]

SEAT No. :

P-6873

[Total No. Of Pages : 2

[6127]-317
S.Y.B.A.
ENGLISH
DSE - 1A - Appreciating Drama (Old Special Paper - I)
Text : A Midsummer Night's Dream: William Shakespeare
(2019 Pattern) (Semester - III) (23331)

Time : 2½ Hours] ***[Max. Marks : 70***

Instructions to the candidates :

1) ***All questions are compulsory.***
2) ***Figures to the right side indicate full marks.***

Q1) **Answer any three questions of the following (3 out of 5).** **[15]**

a) What does Titania think of Nick Bottom? Why?

b) What is the significance of the title of the play 'A Midsummer Night's Dream'?

c) Explain how the forest becomes a very important location for various twists and turns in the play 'A Midsummer Night's Dream'?

d) What is the effect of the juice of the magic flower upon the young lovers in 'A Midsummer Night's Dream'.

e) Comment on the character of Demertrius.

Q2) **Answer any three questions of the following (3 out of 5).** **[15]**

a) Parental authority in Hermia's marriage, discuss.

b) Write a short note on the different settings imagined by shakespeare in the play 'A Midsummer Night's Dream'.

c) Does Helena sound a weak person in the play? Explain your answer with reference to her actions in the play.

d) What is the reason of quarrel between Oberon and Titania?

e) Who is Egeus? Why does he take his daughter, Hermia to Theseus's Court?

P.T.O.

Q3) **Answer any one question of the following (1 out of 2).** **[10]**

a) Attempt the sketch of Hermia as a determined girl who knows her mind.

b) Write a note on the efforts made by common craftsmen from Athens to present a play on the occasion of the royal wedding.

Q4) **Answer any one question of the following (1 out of 2).** **[10]**

a) Discuss the play, 'A Midsummer Night's Dream' as a comedy.

b) Draw a character sketch of Lysander.

Q5) **Answer any four questions of the following (4 out of 6).** **[20]**

a) Explain the term, absurd drama.

b) What is a problem play? Give suitable examples.

c) What is the significance of setting in a drama?

d) What is tragic flow?

e) What are the different elements of drama?

f) Explain in brief the three unities in drama.

Total No. of Questions : 4]

SEAT No. : ____

P-6874

[Total No. of Pages : 3

[6127]-318

S.Y. B.A.

MATHEMATICS

DSE1A-MS-1 : Problem Course Based on MG-3 and AMG-3

(2019 Pattern) (Semester - III) (23341)

Time : 2½ Hours] ***[Max. Marks : 70***

Instructions to the candidates:

1) ***All questions are compulsory.***
2) ***Figures to the right indicate full marks.***

Q1) Attempt any **FIVE** of the following : **[10]**

a) Draw a simple graph with 5 vertices.

b) Does there exists a graph with three vertices and degree of each vertex is three. Justify your answer.

c) Draw a binary tree of 7 vertices.

d) Find adjacency matrix of the complete graph k_3.

e) Find domain of the function $f(x,y)=\frac{x^2}{x-y}$.

f) Find f_x and f_y for the function $f(x, y) = 5x^3 + xy + 5y^3$.

g) Evaluate : $\lim_{(x,y)\to(1,1)} 10x+2y^2$

Q2) Attempt any **FOUR** of the following : **[20]**

a) Check whether the degree sequence 4, 3, 3, 3, 2, 2, 1, 0 is graphical?

b) Draw a graph represented by the adjacency matrix given below :

$$A(G)=\begin{bmatrix}0&1&1&0\\1&0&0&0\\1&0&0&1\\0&0&1&0\end{bmatrix}$$

P.T.O.

c) List all self complementary graphs on four vertices.

d) Prove that the bipartite graph with odd number of vertices can not have Hamiltonian circuit.

e) Draw all spanning trees of K_4.

f) Give an example of a connected graph that has

i) Neither an Euler circuit nor a hamiltonian circuit.

ii) A hamiltonian circuit but not an Euler circuit.

Q3) Attempt any **FOUR** of the following : **[20]**

a) Show that $\lim_{(x,y)\to(0,0)} \frac{x^2 y}{x^2+y^2} = 0$.

b) Use polar coordinates and find the limit if exists $\lim_{(x,y)\to(0,0)} \frac{x^3+y^3}{x^2+y^2}$.

c) If $f(x, y) = x^2 + 3x^2y^2 + 2y^2$, find $f_x(0, 1)$ and $f_y(1, 1)$.

d) If $z = x \log xy$ then prove that $z_{yxx} = 0$.

e) Find and classify the stationary points of $f(x,y) = xy + \frac{1}{x} + \frac{1}{y}$.

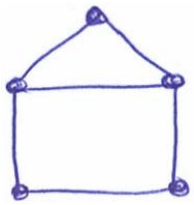
f) Evaluate $\int_2^4 \int_x^{2x} \frac{y}{x} dydx$.

Q4) Attempt any **TWO** of the following : **[20]**

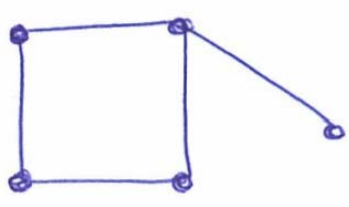
a) Show that $\iiint_D ydxdydz = \frac{1}{24}$, where D is the tetrahedron $x \geq 0$, $y \geq 0$, $z \geq 0$, $x + y + z = 1$.

b) Use Lagranges multipliers to find stationary points of $F(x, y, z) = (x - 2)^2 + (y - 1)^2 + (z - 3)^2$ under the condition $g(x, y, z) = x^2 + y^2 + z^2 = 1$.

c) Find $G_1 \cup G_2$, $G_1 \cap G_2$ and $G_1 \oplus G_2$ for the following graphs.

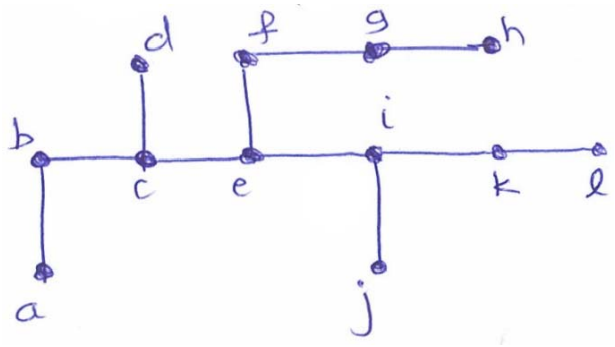

G1

G2

d) Find the center, eccentricity, radius and diameter of the following graph.

□□□

Total No. of Questions : 4]

SEAT No. : ____

P-6875

[Total No. of Pages : 4

[6127]-319

S.Y. B.A.

SOCIOLOGY

DSE - 1A : Foundations of Sociological Thoughts

(2019 Pattern) (CBCS) (Semester - III) (23371)

Time : 2½ Hours] ***[Max. Marks : 70***

Instructions to the candidates:

1) ***All questions are compulsory.***
2) ***Figures to the right side indicate full marks.***

Q1) Write shorts notes (Any 3) : **[15]**

a) Enlightenment

b) Sociological thought

c) Compt's positivism

d) French Revolution

e) Capitalism

Q2) Answer the following questions in 50 words each. (Any 3) **[15]**

a) What is Ideal Type?

b) Explain the concept of 'Social fact'.

c) What is Anomic Suicide?

d) Critically examine Marx's thoughts.

e) What is Socialism?

P.T.O.

Q3) Answer the following questions in 200 words each. (Any 2) **[20]**

a) Elaborate the types of social action.

b) Discuss the social and economic impact of industrial Revolution.

c) Explain egoistic and altruistic types of suicide.

d) Explain the concept of Alienation.

Q4) Answer the following question in 300 words. (Any 1) **[20]**

a) Explain Marx's theory of historical materialism.

b) Describe Compte's law of three stages.

▽▽▽▽

Total No. of Questions : 4]

P-6875

[6127]-319

S.Y. B.A.

समाजशास्त्र

DSE - 1A : समाजशास्त्रीय विचारांचा पाया

(2019 Pattern) (CBCS) (Semester - III) (23371)

(मराठी रूपांतर)

वेळ : 2½ तास] *[एकूण गुण : 70*

सूचना : 1) सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहे.

2) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्रश्न 1) टीपा लिहा. (कोणत्याही 3) **[15]**

अ) प्रबोधन

ब) समाजशास्त्रीय विचार

क) कॉम्टचा प्रत्यक्षवाद

ड) फ्रेंच राज्यक्रांती

इ) भांडवलवाद

प्रश्न 2) खालीलपैकी कोणत्याही 3 प्रश्नांची उत्तरे प्रत्येकी 50 शब्दांत लिहा. **[15]**

अ) आदर्श नमुना म्हणजे काय?

ब) सामाजिक तथ्य ही संकल्पना स्पष्ट करा.

क) प्रमाणकशून्य आत्महत्या म्हणजे काय?

ड) मार्क्सच्या विचारांचे टिकात्मक परीक्षण करा.

इ) साम्यवाद म्हणजे काय?

प्रश्न 3) खालीलपैकी कोणत्याही दोन प्रश्नांची उत्तरे प्रत्येकी 200 शब्दांत लिहा. **[20]**

अ) सामाजिक क्रियेचा सिद्धांत विशद करा.

ब) औद्योगिक क्रांतीच्या सामाजिक व आर्थिक परिणामांची चर्चा करा.

क) आत्महत्तेचे आत्मकेंद्रित आत्महत्या आणि परार्थवादी आत्महत्त्या हे प्रकार स्पष्ट करा.

ड) परात्मता ही संकल्पना स्पष्ट करा.

प्रश्न 4) खालीलपैकी कोणत्याही एक प्रश्नांचे उत्तर 300 शब्दांत लिहा. **[20]**

अ) कार्ल मार्क्स यांचा ऐतिहासिक भौतिकवादाचा सिद्धांत स्पष्ट करा.

ब) कॉम्तचा तीन अवस्थांचा नियम स्पष्ट करा.

▽▽▽▽

Total No. of Questions : 4]

SEAT No. : ____

P-6876

[Total No. of Pages : 4

[6127]-321

S.Y. B.A.

PHILOSOPHY

DSE-1A : Indian Philosophy : Heterodox Systems

(2019 Pattern) (CBCS) (Semester - III) (23421)

Time : 2½ Hours] ***[Max. Marks : 70***

Instructions to the candidates:

1) ***All questions are compulsory.***
2) ***Figures to the right indicate full marks.***

Q1) Answer any three of the following questions in 50 words each. **[15]**

a) Explain the classification of Indian Philosophy.

b) Explain the general features of Indian Philosophy.

c) Explain the middle path of Buddha.

d) Briefly explain the Jain concept of 'Jiva'.

e) Explain 'Lokayat as Anveekshiki' according to Kautilya.

Q2) Write short notes on any three of the following. **[15]**

a) Purushartha concept - cārvāka

b) Panchsheel - Gautam Buddha

c) Anekantvada - Jain Philosophy

d) Pratityasamutpada of Buddha

e) Mahavrata - Jain Darshana

P.T.O.

Q3) Answer any two of the following questions in 200 words each. **[20]**

a) Define Indian philosophy and explain its nature.

b) Explain 'Hinayana' and 'Mahayana' as a sects of Buddhist Philosophy.

c) Explain the concept of 'Anvikshiki' as per Indian philosophy.

d) Explain in detail pratyaksha pramana according to Carvaka.

Q4) Answer any one of the following question in 400 words. **[20]**

a) Explain the Arya-Ashtanga-Marga in Buddhist Philosophy in details.

b) Explain the types of 'Ajiva' in Jain a Philosophy.

Total No. of Questions : 4]

P-6876

[6127]-321

S.Y. B.A.

PHILOSOPHY

DSE-1A : Indian Philosophy : Heterodox Systems

(2019 Pattern) (CBCS) (Semester - III) (23421)

(मराठी रूपांतर)

वेळ : 2½ तास] *[एकूण गुण : 70*

सूचना : *1) सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहेत.*

2) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

3) संदर्भासाठी मुळ इंग्रजी प्रश्नपत्रिका पहावी.

प्रश्न 1) खालीलपैकी कोणत्याही तीन प्रश्नांची उत्तरे प्रत्येकी 50 शब्दांत लिहा. **[15]**

अ) भारतीय तत्त्वज्ञानाचे वर्गीकरण विशद करा.

ब) भारतीय तत्त्वज्ञानाची सर्व साधारण वैशिष्टये स्पष्ट करा.

क) बुद्धांच्या मध्यम मार्गाचे विवेचन करा.

ड) जैनांची 'जीव' संकल्पना थोडक्यात स्पष्ट करा.

इ) कौटिल्याच्या मते लोकायत एक अन्वीक्षिकी स्पष्ट करा.

प्रश्न 2) खालीलपैकी कोणत्याही तीन टीपा लिहा. **[15]**

अ) 'पुरूषार्थ' संकल्पना –चार्वाक

ब) पंचशील – गौतम बुद्ध

क) अनेकांतवाद – जैन दर्शन

ड) बुद्धांचा प्रतीत्यसमुत्पाद

य) महाव्रत – जैन दर्शन

प्रश्न 3) खालीलपैकी कोणत्याही दोन प्रश्नाचे उत्तर प्रत्येकी 200 शब्दांत लिहा. **[20]**

अ) भारतीय तत्त्वज्ञानाची व्याख्या सांगून त्याचे स्वरूप स्पष्ट करा.

ब) बौद्ध दर्शनातील 'हिनयान' व 'महायान' संप्रदाचे सविस्तर विवेचन करा.

क) भारतीय दर्शनातील 'अन्वीक्षिकी' संकल्पना स्पष्ट करा.

ड) चार्वाकांचे प्रत्यक्ष प्रमाण सविस्तर विशद करा.

प्रश्न 4) खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर 400 शब्दांत लिहा. **[20]**

अ) बौद्ध दर्शनातील आर्य–अष्टांग मार्गाचे सविस्तर विवेचन करा.

ब) जैन तत्त्वज्ञानातील अजीवाचे प्रकार स्पष्ट करा.

Total No. of Questions : 4]

SEAT No. :

P-6877

[Total No. of Pages : 4

[6127]-322
S.Y. B.A. (Semester - III)
PUBLIC ADMINISTRATION
DSE 1A : Personnel Administration
(2019 Pattern) (23441)

Time : 2½ Hours] ***[Max. Marks : 70***

Instructions to the candidates:

1) ***All questions are compulsory.***
2) ***Figures to the right indicate full marks.***

Q1) Attempt any eight questions (20 words). **[16]**

a) State two merits of direct recruitment.

b) What is Personnel Administration?

c) What is Spoil system?

d) Define training.

e) State two demerits of civil service.

f) What is promotion?

g) What is Retirement?

h) What is Recruitment?

i) State meaning of Political neutrality.

j) Where is the administrative staff college located?

Q2) Attempt any four questions. (50 words) **[16]**

a) Write two objectives of Training.

b) State scope of Personnel Administration.

c) All India service - Short notes

d) Write the features of civil services.

e) Write importance of promotion.

f) State functions of Personnel Administration.

P.T.O.

Q3) Attempt any three questions (100 words) : **[18]**

a) State methods of Training

b) Explain the methods of recruitment

c) Explain merits & demerits of spoil system.

d) State features of training.

e) What is formal organisation?

f) Explain the concept-Recruitment by Promotion.

Q4) Attempt any two questions (200 words) : **[20]**

a) Explain types of Training

b) Explain the principle of promotion

c) Explain the types of Recruitment

Total No. of Questions : 4]

P-6877

[6127]-322
S.Y. B.A. (Semester - III)
PUBLIC ADMINISTRATION
DSE 1A : Personnel Administration
(2019 Pattern) (23441)
(मराठी रूपांतर)

वेळ : 2½ तास] *[एकूण गुण : 70*

सूचना : *1)* *सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहे.*

2) *उजवीकडील अंक प्रश्नाचे पूर्ण गुण दर्शवितात.*

प्रश्न 1) थोडक्यात उत्तरे लिहा. (कोणतेही आठ) (20 शब्दांत) : **[16]**

अ) प्रत्यक्ष भरतीचे दोन गुण सांगा.

ब) कर्मचारी प्रशासन म्हणजे काय?

क) लूट पद्धती म्हणजे काय?

ड) प्रशिक्षणाची व्याख्या लिहा.

इ) नागरी सेवेचे दोन दोष सांगा.

ई) बढती म्हणजे काय?

फ) सेवा निवृत्ती म्हणजे काय?

य) भरती म्हणजे काय?

र) 'राजकीय तटस्थता' अर्थ सांगा.

ल) एडमिनिस्ट्रेटिव्ह स्टाफ कॉलेज कोठे आहे?

प्रश्न 2) खालीलपैकी प्रश्नांची उत्तरे 50 शब्दांत लिहा. (कोणतेही चार) **[16]**

अ) प्रशिक्षणाची दोन उद्दिष्ट्ये लिहा.

ब) कर्मचारी प्रशासनाची व्याप्ती सांगा.

क) अखिल भारतीय सेवा – टीप.

ड) सनदी सेवेची वैशिष्ट्ये लिहा.

इ) बढतीचे महत्व लिहा

फ) कर्मचारी प्रशासनाची कार्ये सांगा.

प्रश्न 3) खालीलपैकी प्रश्नांची उत्तरे 100 शब्दांत लिहा. (कोणतेही तीन) **[18]**

अ) प्रशासन पद्धती सांगा.

ब) भारतीच्या पद्धती स्पष्ट करा.

क) लूट पद्धतीचे गुण व दोष स्पष्ट करा.

ड) प्रशिक्षणाची वैशिष्ट्ये सांगा.

इ) औपचारिक संघटना म्हणजे काय?

फ) बढती द्वारे भरती संकल्पना स्पष्ट करा.

प्रश्न 4) खालील प्रश्नांची उत्तरे प्रत्येकी 200 शब्दांत लिहा. (कोणतेही दोन) **[20]**

अ) प्रशिक्षणाचे प्रकार स्पष्ट करा.

ब) बढतीची तत्वे स्पष्ट करा.

क) भरतीचे प्रकार स्पष्ट करा.

Total No. of Questions : 4]

SEAT No. :

P6878

[Total No. of Pages : 1

[6127]-323
S.Y. B.A.
MARATHI (मराठी)
DSE- 2A : साहित्यविचार
(2019 Pattern) (CBCS) (Semester - III) (23022)

वेळ : *2½* तास*]* *[*एकूण गुण : *70*

सूचना : *1)* सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहे.

2) उजवीकडील अंक प्रश्नांची पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.*1)* खालीलपैकी दोन प्रश्नांची उत्तरे 50 शब्दांत लिहा. **[10]**

अ) पाश्चात्यांनी सांगितलेले आत्माविष्कार व विरेचन प्रयोजन लिहा.

ब) साहित्यनिर्मिती मध्ये कल्पनेचे महत्त्व विशद करा.

क) वक्रोक्ती म्हणजे काय?

प्र.*2)* खालीलपैकी दोन प्रश्नांची उत्तरे 150 शब्दांत लिहा. **[20]**

अ) मम्मटांनी सांगितलेली साहित्य प्रयोजने लिहा.

ब) साहित्याची संकल्पना व स्वरूप विशद करा.

क) वास्तव आणि कल्पित यांचे परस्परसंबंध स्पष्ट करा.

प्र.*3)* खालीलपैकी दोन प्रश्नांची उत्तरे 200 शब्दांत लिहा. **[20]**

अ) प्रतिभा आणि स्फूर्ती यांचे साहित्यनिर्मिती प्रक्रीयेतील महत्त्व विशद करा.

ब) साहित्यिकांच्या व्यक्तिमत्त्वामध्ये कोणकोणत्या घटकांचा अंतर्भाव होतो?

क) साहित्यनिर्मितीत स्वप्नव्यापार आणि कल्पनेचे कार्य विशद करा.

प्र.*4)* खालीलपैकी दोन प्रश्नांची उत्तरे 200 शब्दांत लिहा. **[20]**

अ) शैली म्हणजे काय? ते सांगून लेखक तशी शैलीचे वेगळेपण स्पष्ट करा.

ब) साहित्याच्या भाषेतील वक्रोक्ती, अलंकार, आणि, प्रतिमा यांचे महत्त्व लिहा.

क) साहित्य आणि समाज यांचा परस्परसंबंध स्पष्ट करा.

♦ ♦ ♦

Total No. of Questions : 5

SEAT No. :

P6879

[Total No. of Pages :2

[6127]-324
S.Y.B.A.
URDU
DSE-2A : Study of Modern Prose Writing (Inshaiye)
(CBCS 2019 Pattern) (Semester - III) (23072)

Time : 2½ Hours]

[Max. Marks : 70

ہدایات: ۱۔ تمام سوالات لازمی ہیں۔

۲۔ بائیں جانب نمبرات درج ہیں۔

سوال نمبر۱۔ اُردو انشائیے نگاری کی تاریخ قلمبند کیجئے۔ [10]

یا

انشائیہ نگاری کے اصول بیان کیجئے۔

سوال نمبر۲۔ غبار خاطر کی فنی خوبیوں پر اظہار خیال کیجئے۔ [15]

یا

اردو نثر نگاری میں غبار خاطر کا ادبی مقام متعین کیجئے۔

سوال نمبر۳۔ مولانا آزاد ایک ہمہ گیر شخصیت تھے۔نقد و تبصرہ کیجئے۔ [10]

یا

مولانا آزاد کی تعلیمی خدمات پر روشنی ڈالئے۔

P.T.O.

سوال نمبر ۴۔ مشتاق احمد یوسفی کی حیات وادبی خدمات کا جائزہ لیجئے۔ [15]

یا

مشتاق احمد یوسفی کے انشائیوں میں طنز ومزاح کے عنصر کو اجاگر کیجئے۔

سوال نمبر ۵۔ (الف) مندرجہ ذیل میں مولانا آزاد کے کسی ایک انشائیے کا خلاصہ بیان کیجئے۔ [10]

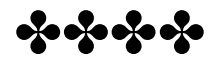
۱) چڑیا چڑے کی کہانی

۲) حکایت زاغ وبلبل

سوال نمبر ۵۔ (ب) مندرجہ ذیل میں مشتاق احمد یوسفی کے کسی ایک انشائیے کا خلاصہ بیان کیجئے۔ [10]

۱) سن

۲) پڑیئے گر بیمار

Total No. of Questions : 5]

SEAT No. :

P6880

[Total No. of Pages : 3

[6127]-325

S.Y.B.A.

HINDI (हिंदी)

DSE-2 A : मध्ययुगीन काव्य तथा उपन्यास साहित्य (S-2)

(2019 Pattern) (CBCS) (Semester - III) (23092)

समय : *2½* घंटे*]* *[* पूर्णांक : *70*

सूचनाएँ : *1)* सभी प्रश्न अनिवार्य हैं।

2) दाहिनी ओर के अंक प्रश्न के पूर्णांक हैं।

प्र.*1)* निम्नलिखित में से किन्हीं दो प्रश्नों के उत्तर लिखिए। **[14]**

अ) कबीर का साहित्यिक परिचय दीजिए।

ब) कबीर के काव्य में प्रगतिशीलता के स्पष्ट कीजिए।

क) "माया कौ अंग" में कबीर क्या कहना चाहते है?

ड) कबीर के दोहों मे व्यक्त विचारों को अपनी भाषा में लिखिए।

प्र.*2)* निम्नलिखित में से किन्हीं दो प्रश्नों के उत्तर लिखिए। **[14]**

अ) मीरा के पारिवारिक जीवन की चर्चा कीजिए।

ब) मीरा ने गिरधर नागर का वर्णन कैसे किया हैं?

क) भावपक्ष की दृष्टि से मीरा के काव्य का विवेचन कीजिए।

ड) मीरा के कृतित्व का परिचय दीजिए।

प्र.*3)* निम्नलिखित में से किन्हीं दो प्रश्नों के उत्तर लिखिए। **[14]**

अ) 'एक पत्नी के नोट्स' उपन्यास के नायक का चरित्र–चित्रण कीजिए।

ब) 'एक पत्नी के नोट्स' उपन्यास की कथावस्तु संक्षेप में लिखिए।

क) पारिवारिक विघटन का चित्रण 'एक पत्नी के नोट्स' के आधार पर स्पष्ट कीजिए।

ड) 'एक पत्नी के नोट्स' उपन्यास का उद्देश्य लिखिए।

P.T.O.

प्र.4) अ) निम्नलिखित में से किसी एक अवतरण की ससंदर्भ व्याख्या कीजिए। **[7]**

i) "बहुत दिनन जोवती, बाट तुम्हारी राम।
जिव तरसै तुझ मिलन कूँ, मनि नाहीं विश्राम।।"

ii) "कबीर माया मोहनी, जैसी मीठी खाँड।
सतगुरु की कृपा भई, नहीं तौ करनी भाँड।।"

ब) निम्नलिखित में से किसी एक अवतरण की ससंदर्भ व्याख्या कीजिए। **[7]**

i) "गहे द्रुम डार कदम की ठाडो मृदु मुसकाय म्हारी ओर हँस्यो।
पीताम्बर कट काछनी काछे, रतन जटित माथे मुगट कस्यो।
मीराँ के प्रभु गिरधर नागर, निरख बदन म्हारो मनड़ो फँस्यो।।"

ii) "देख्याँ रुप मदन मोहन री, पियत पियूखन मटके।
बारिज भवाँ अलग मतवारी, णेण रुप रस अटके।
टेठया कट टेढ़े कर मुरली, टेढया पाग लर लटके।
मीराँ प्रभुरे रुप लुभाणी, गिरधर नागर नटके।।"

क) निम्नलिखित में से किसी एक अवतरण की ससंदर्भ व्याख्या कीजिए। **[7]**

i) "उस लडकी के व्यक्तित्व में एक संत की सी सहजता और सादगी थी, जो कौमार्य की गरिमा के साथ कुछ इस तरह रच–बस गई थी कि उसके चेहरे पर एक खास तेजस्विता बनी रहती थी।"

ii) "कविता को लगता, एक गॉठ की तरह संदीप के स्वभाव में एक जगह है, जहाँ जाकर सहजता, स्नेह और सद्‌भाव जाम हो जाता हैं।"

प्र.5) निम्नलिखित बहुविकल्पीय प्रश्नों के सही विकल्प चुनकर लिखिए। **[7]**

अ) कबीर किस के उपासक थे?

i) निर्गुण ब्रम्ह ii) राम

iii) कृष्ण iv) शिव

ब) मध्ययुग में जाँति–पाति का विरोध करने वाले कवि कौन हैं?

i) सूरदास ii) तुलसीदास

iii) कबीर iv) जायसी

क) मीरा के अनुसार किसका घमंड नहीं करना चाहिए।

i) देह का ii) धन का

iii) कुल का iv) यौवन का

ड) मीरा बचपन से ही किससे प्यार करती थी?

i) राम ii) श्रीकृष्ण

iii) सहेली iv) दादाजी

इ) 'एक पत्नी के नोट्स' उपन्यास का नायक कौन हैं?

i) रमेश ii) उमेश

iii) संदीप iv) दिनेश

फ) 'एक पत्नी के नोट्स' उपन्यास के रचनाकार का नाम लिखिए।

i) सुधा अरोडा ii) मृदुला गर्ग

iii) नासिरा शर्मा iv) ममता कालिया

य) पहले से ही कुट कुटकर संदीप के अंदर क्या भरा था?

i) आत्मविश्वास ii) क्रोध

iii) दुख iv) निराशा

♦ ♦ ♦

Total No. of Questions : 5]

SEAT No. :

P6881

[Total No. of Pages : 2

[6127]-326
S.Y. B.A.
SANSKRIT (संस्कृत)
DSE-2A : ऋग्वेद आणि ब्राह्मणग्रन्थ
(2019 Pattern) (CBCS) (Semester - III) (23112)

वेळ : *2½* तास] [एकूण गुण : *70*

सूचना : 1) सर्व प्रश्न आवश्यक आहेत.
Instructions : **All questions are compulsory.**
2) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.
Figures to right indicate full marks.

प्र.*1)* कोणत्याही दोहोंचे सटीप भाषांतर करा. **[10]**

Translate any two with explanation.

अ) स जायमान: परमे व्योमन्याविरग्निरभवन्मातरिश्वने।

अस्य क्रत्वा समिधानस्ये मज्मना प्र द्यावा शोचि: पृथिवी अरोचयत्।।

ब) यस्याश्वास: प्रदिशि यस्य गावो यस्य ग्रामा यस्य विश्वे रथास:।

य: सूर्यं य उषसं जजान यो अपां नेता स जनास इन्द्र:।।

क) तस्माद्विराळजायत विराजो अधि पुरूष:।

स जातो अत्यरिच्यत पश्चाद्भूमिमथो पुर:।।[1]

प्र.*2)* कोणत्याही एकाचे सविस्तर उत्तर लिहा. **[15]**

Answer in detail to any one.

अ) सरमा – पणिसंवादसूक्तम् (ऋग्वेद 10.108)

ब) पुरूषसूक्तम् (ऋग्वेद 10.90)

P.T.O.

प्र.3) कोणत्याही दोहोंचे ससंदर्भ स्पष्टीकरण करा. **[10]**

Explain with reference to context.

अ) दूरात् सिंहस्य स्तनया उदीरते यत् पर्जन्यः कृणुते वर्ष्यं? नभः।

ब) 'अश्लीलजन्म ते जीवनं भूयात्, यो नो गा अनुविद्य ता न प्रावोचः'

क) वृक्षे नावं प्रतिबन्धीष्व।

प्र.4) अ) कोणत्याही एकाचे सविस्तर उत्तर लिहा. **[15]**

Answer in detail to any one.

1) इन्द्रनमुचिकथा (तै. ब्राह्म. 1.7.1.4-9)

2) सरमा–पणिकथा (जै. ब्राह्म. 438 - 440)

ब) कोणत्याही दोन टिपा लिहा. **[10]**

Write any two short notes.

1) ब्राह्मणग्रंथांचे स्वरूप

Nature of Brahmanagranthas

2) वेद म्हणजे काय?

What is Veda?

3) यूपनिर्माणम्

प्र.5) संस्कृतात उत्तरे लिहा. (कोणतेही पाच) **[10]**

Answer in Sanskrit. (Any five)

अ) ब्राह्मणग्रन्थ – अभिव्यक्तिः पद्धत्यः कति सन्ति?

ब) ऋग्वेदस्य ब्राह्मणग्रन्थस्य नामधेयं किम्?

क) कः यजमानः पाषाणयूपं स्थापयति?

ड) गायत्रीछन्दसि कतिपयानि अक्षराणि सन्ति?

इ) पर्जन्यसूक्तस्य (ऋ. 5.83) ऋषिः कः?

फ) 'पुरूषसूक्तम्' ऋग्वेदस्य कस्मिन् मण्डले विद्यते?

Total No. of Questions : 4]

SEAT No. : ____

P6882

[Total No. of Pages : 4

[6127]-327

S.Y. B. A.

ECONOMICS

DSE - 2 A : Macro Economics - I

(CBCS 2019 Pattern) (Semester - III) (Special - II) (23152)

Time : 2½ Hours] ***[Max. Marks : 70***

Instructions to the candidates:

1) ***All questions are compulsory.***
2) ***Figures to right indicate full marks.***
3) ***Draw neat and clean diagrams wherever necessary.***

Q1) Answer in 20 words each (any eight) **[16]**

a) What is GNP?

b) Name of two charactiristics of macro economics.

c) What is per-capita income?

d) What is Saving?

e) What is personal income?

f) What is MPC?

g) What is induced investment?

h) State two assumptions about keynesian empolyment theory.

i) Who for mulated the psychological law of consumption.

j) Write the full form of NNP.

Q2) Answer in 50 words each (Any Four) **[16]**

a) Write the Importance of macro economics.

b) Explain the concept of APC.

c) Explain the concept of disposable income.

d) Explain the concept of effective demand.

e) Explain the concept of consumption function.

f) Explain the production method of measuring national income.

P.T.O.

Q3) Answer in 150 words each (any three) **[18]**

a) Explain the concept of macro economics.

b) State the factors of affecting consumption functions.

c) Discuss the classical employment theory.

d) Explain the principle of acceleration.

Q4) Answer in 150 words each (any two) **[20]**

a) Explain say's law of market.

b) What is national income? Explain the difficulties in measurment of National income.

c) What is macro economics? Explain the scope of macro economics.

♦ ♦ ♦

Total No. of Questions : 4]

P6882

[6127]-327
S.Y. B. A.
ECONOMICS
DSE - 2 A : Macro Economics - I
(CBCS 2019 Pattern) (Semester - III) (Special - II) (23152)
(मराठी रूपांतर)

वेळ : *2½* तास*]* ***[*एकूण गुण : *70***

सूचना :– ***1)*** **सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहे.**

2) **उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.**

3) **आवश्यक तेथे सुबक आकृत्या काढा.**

प्र.1) **खालील प्रश्नांची उत्तरे प्रत्येकी** 20 **शब्दांत लिहा. (कोणतेही आठ)** **[16]**

अ) **स्थुल राष्ट्रीय उत्पादन म्हणजे काय?**

ब) **समग्रलक्षी अर्थशास्त्राचे दोन वैशिष्ट्ये सांगा.**

क) **दरडोई उत्पन्न म्हणजे काय?**

ड) **बचत म्हणजे काय?**

इ) **सीमांत उपभोग प्रवृती म्हणजे काय?**

फ) **वैयक्तिक उत्पन्न म्हणजे काय?**

य) **प्रेरीत गुंतवणुक म्हणजे काय?**

र) **केन्संच्या रोजगार विषयक सिद्धांताची दोन गृहीते सांगा.**

ल) **उपभोगाचा मानसशास्त्रीय नियम कोणी मांडला?**

व) NNP **चे पूर्ण रूप लिहा.**

प्र.2) **खालील प्रश्नांची उत्तरे प्रत्येकी** 50 **शब्दांत लिहा. (कोणतेही चार)** **[16]**

अ) **स्थुल अर्थशास्त्राचे महत्व सांगा.**

ब) **सरासरी बचत प्रवृतीची संकल्पना स्पष्ट करा.**

क) **खर्च योग्य उत्पन्नाची संकल्पना स्पष्ट करा.**

ड) **परिणाम कारक मागणीची संकल्पना स्पष्ट करा.**

इ) **उपभोग फलन संकल्पना स्पष्ट करा.**

फ) **राष्ट्रीय उत्पन्न मापनाची उत्पादन पद्धत स्पष्ट करा.**

प्र.3) खालील प्रश्नांची उत्तरे प्रत्येकी 150 शब्दांत लिहा. (कोणतेही तीन) **[18]**

अ) स्थुल अर्थशास्त्र ही संकल्पना स्पष्ट करा.

ब) उपभोग फलनावर परिणाम करणारे घटक स्पष्ट करा.

क) रोजगाराचा सनातन सिद्धांत स्पष्ट करा.

ड) प्रवेग तत्व स्पष्ट करा.

प्र.4) खालील प्रश्नांची उत्तरे प्रत्येकी 300 शब्दांत लिहा. (कोणतेही दोन) **[20]**

अ) से.चा बाजार विषयक नियम स्पष्ट करा.

ब) राष्ट्रीय उत्पन्न म्हणजे काय? राष्ट्रीय उत्पन्न मोजताना येणाऱ्या अडचणी स्पष्ट करा.

क) स्थुल अर्थशास्त्र म्हणजे काय? स्थुल अर्थशास्त्राची व्याप्ती स्पष्ट करा.

♦ ♦ ♦

Total No. of Questions : 4]

SEAT No. : ____

P6883

[Total No. of Pages : 4

[6127]-328
S.Y. B. A.
POLITICAL SCIENCE
DSE - 2 A (3) : Political Journalism
(2019 CBCS Pattern) (Semester - III) (23162)

Time : 2½ Hours] ***[Max. Marks : 70***

Instructions to the candidates:

1) ***All questions are compulsory.***
2) ***Figures to the right indicate full marks.***

Q1) Answer any EIGHT of the following questions. (each in 20 words) **[16]**

a) What is the meaning of 'Political Journalism?'

b) Which are the types of Journalism?

c) Which are the types of news papers?

d) What is the main source of income of newspapers?

e) What is the long form of PTI?

f) Name any two regional news papers in Maharashtra.

g) What is the meaning of news?

h) Name any two national news channels.

i) What is the meaning of reporter?

j) What is the long form of SMS?

Q2) Write any FOUR short notes of the following. (each in 50 words) **[16]**

a) Objective of Political Journalism.

b) Code of conduct for journalist.

c) Functions of chief Editor.

d) Yellow Journalism.

e) Reporting.

f) Importance of Newspapers.

P.T.O.

Q3) Answer any THREE of the following questions. (each in 100 words) **[18]**

a) Describe the role of newspapers in independence movement.

b) Write the sources of news.

c) Describe the types of reporting on the basis of information.

d) Discuss the scope of political Journalism.

Q4) Answer any TWO of the following questions. (each in 200 words) **[20]**

a) Write the merits of Social Media.

b) Write the features of post independance journalism.

c) Write the features of proper reporting.

Total No. of Questions : 4]

P6883

[6127]-328
S.Y. B. A.
POLITICAL SCIENCE
DSE - 2 A (3) : Political Journalism
(2019 CBCS Pattern) (Semester - III) (23162)
(मराठी रूपांतर)

वेळ : *2½* **तास]** **[एकूण गुण :** *70*

सूचना :– *1)* सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहेत.

2) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.1) खालीलपैकी कोणत्याही आठ प्रश्नाची उत्तरे लिहा. (प्रत्येकी 20 शब्दांत) **[16]**

अ) राजकीय पत्रकारिता म्हणजे काय?

ब) पत्रकारितेचे प्रकार कोणते?

क) वृत्तपत्राचे प्रकार कोणते?

ड) वर्तमानपत्रांच्या उत्पन्नाचे मुख्य स्त्रोत कोणते?

इ) पीटीआयचे दीर्घरुप काय आहे?

फ) महाराष्ट्रातील दोन प्रादेशिक वृतपत्रांची नावे सांगा.

य) बातमीचा अर्थ काय?

र) दोन राष्ट्रीय वृत्तवाहिन्यांची नावे सांगा.

ल) बातमीदारचा अर्थ काय?

व) एसएमएस चे दीर्घरूप काय आहे?

प्र.2) खालीलपैकी कोणत्याही चार टिपा लिहा. (प्रत्येकी 50 शब्दांत) **[16]**

अ) राजकीय पत्रकारितेची उद्दिष्टये

ब) पत्रकारांसाठी आचारसंहिता

क) मुख्य संपादकाची कामे

ड) पीत पत्रकारिता

इ) वार्तांकन

फ) वर्तमानपत्रांचे महत्व

प्र.3) खालीलपैकी कोणत्याही तीन प्रश्नांची उत्तरे लिहा. (प्रत्येकी 100 शब्दांत) **[18]**

अ) स्वातंत्र्य चळवळीतील वर्तमानपत्रांच्या भूमिकेचे विवेचन करा.

ब) बातमीचे स्त्रोत लिहा.

क) माहितीच्या आधारे वार्तांकनाच्या प्रकारांचे विवेचन करा.

ड) राजकीय पत्रकारितेच्या व्याप्तीची चर्चा करा.

प्र.4) खालीलपैकी कोणत्याही दोन प्रश्नांची उत्तरे लिहा. (प्रत्येकी 200 शब्दांत) **[20]**

अ) समाजमाध्यमांचे फायदे लिहा.

ब) स्वातंत्र्योत्तर पत्रकारितेची वैशिष्ट्ये लिहा.

क) योग्य वार्तांकनाची वैशिष्टये लिहा.

Total No. of Questions : 4]

SEAT No. : ____

P6884

[Total No. of Pages : 2

[6127]-329

S.Y. B. A.

HISTORY

DSE - 2 A : Glimpses of the Modern World - Part - I

(2019 Pattern) (CBCS) (Semester - III) (23172)

Time : 2½ Hours] ***[Max. Marks : 70***

Instructions to the candidates:

1) ***All questions are compulsory.***
2) ***Figures to the right indicate full marks.***

Q1) Answer the following questions in 300 words (any 1) **[15]**

a) Explain the causes of french Revolution.

b) Discuss the causes of Russian Revolution.

Q2) Answer the following questions in 300 words (any 1) **[15]**

a) Examine the role of martin Luther king in the Religious reform movement.

b) Discuss about the unification of Italy.

Q3) Answer the following questions in 200 words (any 2) **[20]**

a) Write the causes of Renaissance movement.

b) Explain the consequences of french Revolution.

c) Examine the phases of unification of Germany.

d) Write about the organs of League of Nation.

Q4) Write a short note (any 4) **[20]**

a) Michel angelo.

b) Marie Antoinette.

c) Mazzini

d) Paris peace conference.

e) Renaissance.

f) Karl marx.

♦ ♦ ♦

P.T.O.

Total No. of Questions : 4]

P6884

[6127]-329
S.Y. B. A.
HISTORY
DSE - 2 A : Glimpses of the Modern World - Part - I
(2019 Pattern) (CBCS) (Semester - III) (23172)
(मराठी रूपांतर)

वेळ : *2½* तास*]* *[*एकूण गुण : *70*

सूचना :– *1)* सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहेत.

2) उजवीकडील अंक प्रश्नांचे पूर्ण गुण दर्शवितात.

3) संदर्भासाठी मूळ इंग्रजी प्रश्नपत्रिका पहावी.

प्र.1) खालील प्रश्नांची 300 शब्दांत उत्तरे लिहा. (कोणताही 1) **[15]**

अ) फ्रेंच राज्यक्रांतीची कारणे सविस्तर स्पष्ट करा.

ब) रशियन राज्यक्रांतीच्या कारणांची चर्चा करा.

प्र.2) खालील प्रश्नांची 300 शब्दांत उत्तरे लिहा. (कोणताही 1) **[15]**

अ) धर्मसुधारणा चळवळीतील मार्टीन ल्यूथर किंग यांच्या भूमिकेचे परिक्षण करा.

ब) इटलीच्या एकीकरणाची चर्चा करा.

प्र.3) खालील प्रश्नांची 200 शब्दांत उत्तरे लिहा. (कोणतेही 2) **[20]**

अ) प्रबोधन चळवळीची कारणे सविस्तर लिहा.

ब) फ्रेंच राज्यक्रांतीचे परिणाम स्पष्ट करा.

क) जर्मनीच्या एकीकरणाच्या टप्प्यांचे परिक्षण करा.

ड) राष्ट्रसंघाच्या घटकांविषयी माहिती लिहा.

प्र.4) 100 शब्दांत टीपा लिहा. (कोणतेही 4) **[20]**

अ) मायकल एंजेलो

ब) मेरी अँन्टॉइन्मेंट

क) मॅझिनी

ड) पॅरिस शांतता परिषद

इ) प्रबोधन

फ) कार्ल मार्क्स

♦ ♦ ♦

Total No. of Questions : 4]

SEAT No. : ____

P6885

[Total No. of Pages : 2

[6127]-330
S.Y. B. A.
HISTORY
DSE - 2 A : History of East Asia
(2019 Pattern) (CBCS) (Semester - III) (23173)

Time : 2½ Hours] ***[Max. Marks : 70***

Instructions to the candidates:

1) ***All questions are compulsory.***
2) ***Figures to the right indicate full marks.***

Q1) Answer the following question in 300 words (any one) **[15]**

a) Review china's economic policy.

OR

b) Explain the causes of the communist Revolution in china in 1949.

Q2) Answer the following question in 300 words (any one) **[15]**

a) Explain the Japan's role during world war I.

OR

b) Briefly explain the Japan-America relationship.

Q3) Answer the following questions in 200 words (any two) **[20]**

a) Describe smart modernization in china.

b) Review the foreign relations between china and India.

c) Review Japan's economic development process.

d) Review the industrial development of Japan.

Q4) Short Notes (any four) **[20]**

a) China - Russia Friendship Treaty.

b) Chang - Kai - Shek.

c) Yuvan - Shih - Kai.

d) Japan - Indo China Relation.

e) Japan sucess in world war I.

f) Washington Conference.

♦ ♦ ♦

P.T.O.

Total No. of Questions : 4]

P6885

[6127]-330
S.Y. B. A.
HISTORY
DSE - 2 A : History of East Asia
(2019 Pattern) (CBCS) (Semester - III) (23173)
(मराठी रूपांतर)

वेळ : *2½* तास*]* **[एकूण गुण : *70***

सूचना :– ***1)*** **सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहेत.**

2) **उजवीकडील आकडे पूर्ण गुण दर्शवितात.**

प्र.1) **खालील प्रश्नाचे 300 शब्दात उत्तर द्या. (कोणताही एक)**

अ) चीनच्या आर्थिक धोरणाचा आढावा घ्या. **[15]**

किंवा

ब) 1949 च्या चीनमधील साम्यवादी क्रांतीची कारणे स्पष्ट करा.

प्र.2) **खालील प्रश्नाचे 300 शब्दात उत्तर द्या. (कोणताही एक)**

अ) जपानची पहिल्या महायुद्ध काळातील भूमिका स्पष्ट करा. **[15]**

किंवा

ब) जपान – अमेरिका संबंध थोडक्यात स्पष्ट करा.

प्र.3) **खालील प्रश्नाचे 200 शब्दात उत्तर द्या. (कोणतेही दोन)** **[20]**

अ) चीनमधील चःतुरस्त्र आधुनिकीकरणाचे वर्णन करा.

ब) चीन व भारत यांच्यातील परराष्ट्रीय संबंधाचा आढावा घ्या.

क) जपानच्या आर्थिक विकास प्रक्रियेचा आढावा घ्या.

ड) जपानच्या औद्योगिक विकासाचा आढावा घ्या.

प्र.4) **टिपा लिहा. (कोणत्याही चार)** **[20]**

अ) चीन–रशिया मैत्री करार

ब) चँग–कै–शेक

क) युआन–शिह–काई

ड) जपान–इंडोचीन संबंध

इ) पहिल्या महायुद्धात जपानचे यश

फ) वॉशिंग्टन परिषद

♦ ♦ ♦

Total No. of Questions : 4]

SEAT No. : ____

P6886

[Total No. of Pages : 4

[6127]-331

S.Y. B. A.

GEOGRAPHY

DSE - 1 A - Gg - 220 (A) : Population Geography - I

(2019 Pattern) (CBCS) (Semester - III) (23202)

Time : 2½ Hours] ***[Max. Marks : 70***

Instructions to the candidates:

1) ***All questions are compulsory.***
2) ***Figures to the right indicate full marks.***
3) ***Draw neat diagrams whenever necessary.***
4) ***Use of map stencil is allowed.***

Q1) Write answers to the following questions in 20 words each (Any Eight) **[16]**

a) What is meant by Population Geography?

b) When the last population census was conducted in India?

c) What is full form of DLHS?

d) Write the name of any two organizations that collects population data?

e) What is migration?

f) Write the definition of mortality?

g) Write any two types of migration on the basis of time?

h) What is a longevity?

i) Write any two names of the primary occupation?

j) What is the average life expectancy in India?

Q2) Write short notes in about 50 words each (Any three) **[18]**

a) Dynamic nature of population Geography.

b) Advantages of census.

c) Population growth and climate.

d) Brain drain.

P.T.O.

Q3) Write answer to the following questions in 150 words each (Any two) **[16]**

a) Explain the sources of population data?

b) Write physical and social factors affecting on population growth.

c) Explain the types of migration in detail.

Q4) Write answer to the following questions in 300 words each (Any one) **[20]**

a) Describe the relationship of population Geography with other social sciences.

b) Write in detail the factors affecting on migration.

♦ ♦ ♦

Total No. of Questions : 4]

P6886

[6127]-331
S.Y. B. A.
GEOGRAPHY
DSE - 1 A - Gg - 220 (A) : Population Geography - I
(2019 Pattern) (CBCS) (Semester - III) (23202)
(मराठी रूपांतर)

वेळ : *2½* तास*]* **[एकूण गुण : *70***

सूचना :– ***1)*** **सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहे.**

2) **उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.**

3) **आवश्यक तेथे सुबक आकृत्या काढा.**

4) **नकाशा स्टेन्सिल वापरण्यास परवानगी आहे.**

5) **संदर्भासाठी मुळ इंग्रजी प्रश्न पत्रिका पहावी.**

प्र.1) **खीलील प्रश्नांची प्रत्येकी 20 शब्दात उत्तरे लिहा (कोणतेही आठ)** **[16]**

अ) **लोकसंख्या भूगोल म्हणजे काय?**

ब) **भारतात शेवटची जनगणना कोणत्या वर्षी झाली?**

क) DLHS **चे पुर्ण रुप लिहा.**

ड) **लोकसंख्येची आकडेवारी गोळा करणाऱ्या कोणत्याही दोन संस्थाची नावे लिहा.**

इ) **स्थलांतर म्हणजे काय?**

फ) **मर्त्यतेची व्याख्या लिहा.**

य) **कालावधीनुसार होणाऱ्या स्थलांतराच्या कोणत्याही दोन प्रकारांची नाव लिहा.**

र) **दीर्घा आयुष्यमान म्हणजे काय?**

ल) **प्राथमिक व्यवसायांची दोन नावे लिहा.**

व) **भारताचे सरासरी आयुर्मान लिहा.**

प्र.2) **खालील प्रश्नांची प्रत्येकी 50 शब्दात टिपा लिहा. (कोणतेही तीन)** **[18]**

अ) **लोकसंख्या भूगोलाचे गतीशील स्वरूप**

ब) **जनगणनेचे फायदे**

क) **लोकसंख्या वाढ आणि हवामान**

ड) **बुद्धीवहन**

प्र.3) खालील प्रश्नांची प्रत्येकी 150 शब्दात उत्तरे लिहा. (कोणतेही दोन) **[16]**

अ) लोकसंख्या आकडेवारीच्या स्त्रोतांची सविस्तर माहिती लिहा.

ब) लोकसंख्या वाढीवर परिणाम करणाऱ्या प्राकृतिक व सामाजिक घटकाची माहिती लिहा.

क) स्थलांतराचे प्रकार सविस्तर स्पष्ट करा.

प्र.4) खालील प्रश्नांची प्रत्येकी 300 शब्दात उत्तरे लिहा. (कोणताही एक) **[20]**

अ) लोकसंख्या भूगोलाचा इतर सामाजिक शास्त्राशी असलेला सहसंबध स्पष्ट करा.

ब) स्थलांतरावर परिणाम करणाऱ्या घटकांची सविस्तर माहिती लिहा.

Total No. of Questions : 4]

SEAT No. :

P6887

[Total No. of Pages : 2

[6127]-332
S.Y.B.A.
MUSIC
DSE-2A : रागसंगीत गायन (S3)
(या संचातील रागसंगीत गायन, तबला, या दोनपैकी तुमच्या विषयाची कोणतीही एक प्रश्नपत्रिका सोडवा)
(2019 Credit Pattern) (Semester - III) (22319) (23212)

वेळ : 2½ तास] [एकूण गुण : 70

सूचना : 1) सर्व प्रश्न सोडविणे अनिवार्य आहे.
2) उजवीकडील अंक गुण दर्शवितात.

प्र.1) अ) भीमपलासी, जौनपुरी, चंद्रकौंस यापैकी कोणत्याही एका रागातील छोट्याख्यालाचे स्वरलेखन करा. **[10]**

ब) चंद्रकौंस रागाची शास्त्रोक्त माहिती लिहा. **[5]**

प्र.2) अ) राग बागेश्रीची संपूर्ण शास्त्रीय माहिती लिहा. **[10]**

ब) अभ्यासक्रमातील त्रिताल, एकताल, धमार यापैकी कोणताही एक ताल महितीसह लिपीबद्ध करा. **[5]**

प्र.3) अ) टिपा लिहा. (कोणतेही 2) **[8]**
i) शब्दप्रधान संगीत
ii) सुगमसंगीत शैली
iii) संगीत आणि साहित्य

ब) थोडक्यात माहिती लिहा. (कोणतेही दोन) **[12]**
i) नभोवाणीद्वारे होणारा संगीत प्रसार
ii) धृपद, धमार गायकीचा इतिहास
iii) पार्श्वगायन

प्र.4) अ) चरित्र लिहा. (कोणतेही एक) **[10]**
i) पं.व्ही.जी. जोग
ii) उ. बिस्मिल्ला खाँ
iii) श्रीमती बेगम अख्तर

ब) निबंध लिहा. (कोणताही एक) **[10]**
i) पार्श्वगायन
ii) पार्श्वसंगीत
iii) संगीत व आधुनिक वैज्ञानिक उपकरणे

♦ ♦ ♦

P.T.O.

Total No. of Questions : 4]

P6887

[6127]-332

S.Y.B.A.

MUSIC

DSE-2A : तबला (S3)

(या संचातील रागसंगीत गायन, तबला,या दोनपैकी तुमच्या विषयाची कोणतीही एक प्रश्नपत्रिका सोडवा)

(2019 Credit Pattern) (Semester - III) (22319) (23212)

वेळ *: 2½* तास*]* *[* एकूण गुण *: 70*

सूचना : *1)* सर्व प्रश्न सोडविणे अनिवार्य आहे.

2) उजवीकडील अंक गुण दर्शवितात.

प्र.1) अ) पं. भातखंडे लिपीमध्ये ताल झपतालमध्ये एक कायदा लिपिबद्ध करा. **[10]**

ब) रूपकमध्ये एक तिहाई लिपिबद्ध करा. **[5]**

प्र.2) अ) अजराडा घराण्याविषयी माहिती लिहा. **[10]**

ब) पं पलुस्कर लिपीमध्ये ताल एकताल लिहा. **[5]**

प्र.3) अ) व्याख्या लिहा. (कोणत्याही 4) **[8]**

रेला, रौ, कायदा, चक्रदार, परण, आमद

ब) ताल निर्मितीचे सिद्धांत याविषयी सविस्तर लिहा. **[12]**

प्र.4) अ) जीवन चरित्र लिहा. (कोणतेही एक) **[10]**

i) पं. सामता प्रसाद

ii) उ. अल्लारखा खाँ

ब) कायदा या वादन प्रकाराविषयी सविस्तर लिहा. **[10]**

♦ ♦ ♦

Total No. of Questions : 4]

SEAT No. : ____

P6888

[Total No. of Pages : 4

[6127]-333
S.Y. B. A.
PSYCHOLOGY
DSE - 2 A : Developmental Psychology
(2019 Pattern) (CBCS) (Semester - III) (23222)

Time : 2½ Hours] ***[Max. Marks : 70***

Instructions to the candidates:

1) ***All questions are compulsory.***
2) ***Figures to the right indicate full marks.***

Q1) Answer the following in 100 words each (Any four) **[20]**

a) Explain in detail the fetal stage.

b) Describe the hazards of prenatal development.

c) Explain the nature of development process.

d) Explain importance of heredity in human development.

e) Explain types of birth process.

f) Describe stage of mind given by freud.

Q2) Answer the following in 200 words each (Any Two) **[20]**

a) Describe the physical changes in early childhood.

b) Explain types of effective parenting.

c) Discuss two stages of prenatal developmental stages.

d) Explain motor development in infancy

P.T.O.

Q3) Answer the following in 400 words each. (Any one) **[20]**

a) Explain in detail psychoanalytical theory of development given by Sigmund Freud.

b) Discuss in detail self, emotional and moral development in early childhood.

Q4) Write short notes (Any two) **[10]**

a) Assimilation.

b) Identical twins.

c) Chromosome and genes.

d) Physical growth in infuncy.

♦ ♦ ♦

Total No. of Questions : 4]

P6888

[6127]-333
S.Y. B. A.
PSYCHOLOGY
DSE - 2 A : Developmental Psychology
(2019 Pattern) (CBCS) (Semester - III) (23222)
(मराठी रूपांतर)

वेळ : *2½* तास*]* ***[*एकूण गुण : *70***

सूचना :– ***1)*** **सर्व प्रश्न आवश्यक आहेत.**

2) **उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.**

3) **संदर्भासाठी मूळ इंग्रजी प्रश्नापत्रिका पहावी.**

प्र.1) **खालील प्रश्नांची** 100 **शब्दांत उत्तरे लिहा. (कोणतेही चार)** **[20]**

अ) **गर्भावस्था सविस्तर स्पष्ट करा.**

ब) **जन्मपूर्व विकासअवस्थेतील धोके स्पष्ट करा.**

क) **विकास प्रक्रियेचे स्वरूप सपष्ट करा.**

ड) **मानवी विकासातील अनुवंशाचे महत्व स्पष्ट करा.**

इ) **जन्म प्रक्रियेचे प्रकार स्पष्ट करा.**

फ) **फ्रॉईड यांनी सांगितलेल्या मनाच्या अवस्थांचे वर्णन करा.**

प्र.2) **खालील प्रश्नांची** 200 **शब्दांत उत्तरे लिहा. (कोणतेही दोन)** **[20]**

अ) **पूर्व बाल्यावस्थेतील शारिरीक बदलांचे वर्णन करा.**

ब) **प्रभावी पालकत्वाचे प्रकार स्पष्ट करा.**

क) **जन्मपूर्व विकास अवस्थेतील कोणत्याही दोन अवस्थांची चर्चा करा.**

ड) **शैशवावस्थेतील कारक विकास स्पष्ट करा.**

प्र.3) खालीलपैकी प्रश्नांची 400 शब्दांत उत्तरे लिहा. (कोणताही एक) **[20]**

अ) सिग्मंड फ्रॉईड यांच्या विकासविषयक मनोविश्लेषण सिद्धांताची चर्चा करा.

ब) पूर्वबाल्यावस्थेतील स्व, भावनिक आणि नैतिक विकासाची चर्चा करा.

प्र.4) टीपा लिहा. (कोणतेही दोन) **[10]**

अ) आत्मसातीकरण

ब) एकबीज जुळे

क) रंगसूत्रे आणि वंशाणू

ड) शैशवावस्थेतील शारिरीक विकास

♦ ♦ ♦

Total No. of Questions : 4]

SEAT No. :

P-6889

[Total No. of Pages : 4

[6127]-334

S.Y. B.A.

DEFENCE AND STRATEGIC STUDIES

DSE-2A S-2 : Geopolitics

(2019 Pattern) (Semester - III) (23272)

Time : 2½ Hours] *[Max. Marks : 70*

Instructions to the candidates :

1) ***All questions are compulsory.***
2) ***Figures to the right indicate full marks.***

Q1) **Answer the following questions in 100 words each (any three) :** **[3 × 5 = 15]**

a) Explain the meaning and concept of Geopolitics.

b) State the Geopolitical thought of S.B. Johns.

c) State the type of Boundaries.

d) What is mean by the concept of Indo-Pacific?

e) Explain the geographical factors which are affecting the war.

Q2) **Answer the following question in 300 words each (any one) :** **[1 × 15 = 15]**

a) Write the importance of EEZ.

b) Explain in detail the meaning and concept of territorial sea.

Q3) **Answer the following questions in 200 words each (any two) :** **[2 × 10 = 20]**

a) State the importance of Geopolitics.

b) Explain the Geopolitical thought of Guilio Douhet.

c) What did Alfford Mackinder predict?

d) What are the elements of sea power?

P.T.O.

Q4) **Write short notes (any four) :** **[4 × 5 = 20]**

a) Boundary

b) Territory

c) Territorial sea and international law

d) Geopolitics

e) War and peace

f) Security

□□□

Total No. of Questions : 4]

P-6889

[6127]-334

S.Y. B.A.

DEFENCE AND STRATEGIC STUDIES

DSE-2A S-2 : Geopolitics

(2019 Pattern) (Semester - III) (23272)

(मराठी रूपांतर)

वेळ : 2½ तास] *[एकूण गुण : 70*

सूचना :

1) सर्व प्रश्न आवश्यक आहेत.

2) उजवीकडील अंक पुर्ण गुण दर्शवितात.

प्रश्न 1) खालील प्रश्नांची उत्तरे प्रत्येकी 100 शब्दात लिहा. (कोणतेही तीन) **[3 × 5 = 15]**

अ) भूराजनीतीचा अर्थ आणि संकल्पना स्पष्ट करा.

ब) एस.बी. जॉन्हस यांचे भूराजनीती विषयक विचार सांगा.

क) सीमांचे प्रकार सांगा.

ड) इंडो–पॅसिफिक संकल्पनेचा अर्थ काय आहे?

इ) युद्धावर परिणाम करणारे भौगोलिक घटक स्पष्ट करा.

प्रश्न 2) खालील प्रश्नांची उत्तरे प्रत्येकी 300 शब्दात लिहा. (कोणताही एक) **[1 × 15 = 15]**

अ) विशेष आर्थिक क्षेत्राचे महत्व लिहा.

ब) प्रादेशिक समुद्र अर्थ आणि संकल्पना सविस्तर स्पष्ट करा.

प्रश्न 3) खालील प्रश्नांची उत्तरे प्रत्येकी 200 शब्दात लिहा. (कोणतेही दोन) **[2 × 10 = 20]**

अ) भूराजनीतीचे महत्व सांगा.

ब) गिलिओ डुहेट यांचा भूराजनीती विषयक विचार स्पष्ट करा.

क) अल्फोर्ड मॅकेंडरने काय भाकीत केले?

ड) सागरी शक्तीचे घटक कोणते आहेत?

प्रश्न 4) टिपा लिहा. (कोणतेही चार) **[4 × 5 = 20]**

अ) सीमा

ब) प्रदेश

क) प्रादेशिक समुद्र आणि आंतरराष्ट्रीय कायदा

ड) भूराजनीती

इ) युद्ध आणि शांतता

फ) सुरक्षा

□□□

Total No. of Questions : 5]

SEAT No. :

P-6890

[Total No. of Pages : 2

[6127]-335
S.Y.B.A. (Semester - III)
ENGLISH
DSE -2A : Appreciating Poetry
Mirage : An Anthology of English Poetry
(2019 Pattern) (CBCS) (Old Special Paper - II) (23332)

Time : 2½ Hours] ***[Max. Marks : 70***

Instructions to the candidates :

1) ***All questions are compulsory.***
2) ***Figures to the right side indicate full marks.***

Q1) Answer any FIVE of the following. **[10]**

a) What is a sonnet?

b) Define a dramatic monologue with an example.

c) What is a lyric? Give an example.

d) Explain an 'Alliteration' with an example.

e) What is a symbol? Give an appropriate example.

f) Give an example of a 'metaphor' with brief explanation.

g) Explain an 'elegy' with an example.

Q2) Identify the figure of speech. (Any FIVE) **[10]**

a) Thine earth now springs, mine fadeth

b) Now is the time that face should form another

c) Busy old fool, unruly sun,
why dost thou thus

d) Look, and tomorrow late, tell me,
Whether both th' Indias of spice and mine

e) And mark in every face I meet
Marks of weakness, marks of woe

f) Thou foster-child of Silence and Slow Time

g) Heard melodies are sweet, but those unheard are sweeter.

P.T.O.

Q3) Answer any TWO of the following. **[20]**

a) How does the poet use mythology, allegory and symbolism in the poem "The Nightingale or Philomela?

b) Whom does the poem "Sonnet 3" is addressed to and why?

c) Why is the lover blaming the Sun in the poem "The Sun Rising".

Q4) Answer any TWO of the following. **[20]**

a) Consider London as an expression of poet's anger over all the forms of tyranny, political, social and religious. Explain.

b) Discuss how the themes of beauty and truth are emphasized in "Ode on a Grecian Urn.

c) Bring out the similarities between the poet's poetic career and the song of the skylark in the poem, 'To a Skylark'?

Q5) Explain with reference to the context (any TWO) **[10]**

a) O Philomela fair, O take some gladness,
That here is juster cause of plaintful sadness:
Thine earth now springs, mine fadeth;
Thy thorn without, my thorn my heart invadeth.

b) Look in thy glass and tell the face thou viewest,
Now is the time that face should form another,
Whose fresh repair if now thou not renewest,
Thou dost beguile the world, unbless some mother.

c) She is all states, all princes, I,
Nothing else is,
Princes do but play us, compared to this,
All honor's mimic, all wealth alchemy.

d) In every cry of every Man,
In every Infant's cry of fear,
In every voice: in every ban,
The mind-forg'd manacles I hear:

▽▽▽▽

Total No. of Questions : 4]

SEAT No. : ____

P-6891

[Total No. of Pages : 2

[6127]-336
S.Y. B.A.
MATHEMATICS
DSE-2A-MS 2 : Number Theory
(2019 Pattern) (Semester - III) (23342)

Time : 2½ Hours] ***[Max. Marks : 70***

Instructions to the candidates :

1) ***All questions are compulsory.***
2) ***Figures to the right indicate full marks.***

Q1) Attempt any five of the following. **[10]**

a) Evaluate $\phi(10)$.

b) Does the convergence $3x \equiv 2 \pmod 4$ has solution in integers.

c) Show that 3 is a non - quadratic residue of 7.

d) If x, y, z are a primitive Pythagorean triplet then show that both x & y cannot be even.

e) Find smallest integer x for which $d(x) = 6$, where $d(x)$ is set of all divisors of x.

f) Prove that if $a|b$, $c|d$ then $ac|bd$.

g) If $(a, b) = p$, where p is prime then find (a^2, b^3).

Q2) Attempt any four of the following : **[20]**

a) If $(a, m) = 1$, $(b, m) = 1$ then prove that $(ab, m) = 1$.

b) Let p be an odd prime & $(a, p) = 1$ then prove that $\left(\frac{a}{p}\right) = a^{\left(\frac{p-1}{2}\right)} (\text{mod } p)$.

c) Find the remainder when 8^{401} is divided by 13.

d) Show that $63! + 1 \equiv 0 \pmod{71}$ using Wilson's theorem.

e) If $F(n) = \sum_{d/n} f(d)$ for every positive integer n then show that $f(n) = \sum_{d/n} \mu(d)\, F\left(\frac{n}{d}\right)$.

f) Find all solutions of $x^2 \equiv 1 \pmod 8$.

P.T.O.

Q3) Attempt any four of the following : **[20]**

a) Show that $(a, b)\,[a, b] = |ab|,\ a,b \in \mathbb{Z}$.

b) Find the highest power of 5 that divides 1000!.

c) Prove that 19 is not a divisor of $4n^2 + 4$ for any integer n.

d) Prove that $\left(\frac{P}{Q}\right)\left(\frac{P}{Q'}\right) = \left(\frac{P}{QQ'}\right)$ where Q & Q′ are odd and positive.

e) What are last two digits in ordinary decimal representation of 3^{400}.

f) Let a, b, c be integers not both a & b equal to zero. Let $g = (a, b)$. If $g + c$ then $ax + by = c$ has no solution. If $g|c$ then $ax + by = c$ has many solutions.

Q4) Attempt any two of the following. **[20]**

a) Solve $x \equiv 1(\mathrm{mod}\,4), x \equiv °(\mathrm{mod}\,3), x \equiv 5(\mathrm{mod}\,7)$.

b) Find $g.c.d\ (2689, 4001) = d$ & hence find integers x and y such that $2689\,x + 4001\,y = d$.

c) If p & q are distinct odd primes, then show that

$$\left(\frac{p}{q}\right)\left(\frac{q}{p}\right) = (-1)^{\left(\frac{p-1}{2}\right)\left(\frac{q-1}{2}\right)}$$

d) Prove that positive primitive solutions of $x^2 + y^2 = Z^2$ with y even are $x = r^2 - s^2,\ y = 2rs,\ Z = r^2 + s^2$, where r and s are arbitrary integers of opposite parity with $r > s > 0$ and $(r, s) = 1$.

▽▽▽▽

Total No. of Questions : 4]

SEAT No. : ____

P-6892

[Total No. of Pages : 4

[6127]-337

S.Y. B.A.

SOCIOLOGY

DSE - 2A : Society In India : Understanding Issues

(2019 Pattern) (Semester - III) (CBCS) (23372)

Time : 2½ Hours] ***[Max. Marks : 70***

Instructions to the candidates:

1) ***All questions are compulsory.***
2) ***Figures to the right indicate full marks.***

Q1) Write short notes (Any three) **[15]**

a) Concept of Social Problem.

b) Sexual violence.

c) Caste Inequality.

d) Religious Minorities

e) Gender Inequality

Q2) Answer the following questions 50 words. (Any three) **[15]**

a) Explain the structural functional approach.

b) Write the concept of human trafficking.

c) Explain the meaning of Religious fundamentalism.

d) Writer the characteristics of social problem.

e) What is female foeticide.

P.T.O.

Q3) Answer the following questions in 200 words. (any two) **[20]**

a) Explain the consequence of social problem.

b) Elaborate the conflict approach.

c) Explain the nature of religious minorities.

d) Write the causes of Domestic Violence.

Q4) Answer the following question in 300 words. (Any one) **[20]**

a) Discuss the meaning and causes of caste inequality.

b) Explain the meaning and causes of gender Inequality.

Total No. of Questions : 4]

P-6892

[6127]-337

S.Y. B.A.

SOCIOLOGY

DSE - 2A : Society In India : Understanding Issues

(2019 Pattern) (Semester - III) (CBCS) (23372)

(मराठी रूपांतर)

वेळ : 2½ तास] *[एकूण गुण : 70*

सूचना : *1) सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहे.*

2) उजवीकडील अंक प्रश्नांचे गुण दर्शवितात.

प्रश्न 1) खालीलपैकी कोणत्याही तीन टीपा लिहा. **[15]**

अ) सामाजिक समस्येची संकल्पना

ब) लैंगिक हिंसाचार

क) जातीय विषमता

ड) धार्मिक अल्पसंख्याक

इ) लिंगभाव असमानता

प्रश्न 2) खालीलपैकी कोणत्याही तीन प्रश्नांची उत्तरे 50 शब्दात लिहा. **[15]**

अ) संरचनात्मक कार्यवादी दृष्टिकोन स्पष्ट करा.

ब) महिलांची तस्करी ही संकल्पना लिहा.

क) धार्मिक मूलतत्ववाद संकल्पना स्पष्ट करा.

ड) सामाजिक समस्येची वैशिष्टये लिहा.

इ) स्त्रीभृण हत्या म्हणजे काय

प्रश्न 3) खालीलपैकी कोणत्याही दोन प्रश्नांची उत्तरे 200 शब्दांत लिहा. **[20]**

अ) सामाजिक समस्येचे परिणाम स्पष्ट करा.

ब) संघर्षात्मक दृष्टिकोन विशद करा.

क) धार्मिक अल्पसंख्याकाचे स्वरूप स्पष्ट करा.

ड) कौटुंबिक हिंसाचाराची कारणे लिहा.

प्रश्न 4) खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर 300 शब्दांत लिहा. **[20]**

अ) जातीय विषमतेचा अर्थ सांगून कारणांची चर्चा करा.

ब) लिंगभाव विषमतेचा अर्थ व कारणे स्पष्ट करा.

Total No. of Questions : 4]

SEAT No. : ____

P-6893

[Total No. of Pages : 4

[6127]-338
S.Y. B.A. (Semester - III)
PHILOSOPHY (Special - II)
Ancient Greek and Medieval Philosophy
(2019 Pattern) (CBCS) (23422)

Time : 2½ Hours] ***[Max. Marks : 70***

Instructions to the candidates:

1) ***All questions are compulsory.***
2) ***Figures to the right indicate full marks.***

Q1) Answer any three of the following questions in 50 words each. **[15]**

a) Explain Greek culture as the foundation of Western Philosophy.

b) Explain the word 'Sophist'

c) Explain Socrate's method of philosophy.

d) Briefly discuss Aristotle's virtue ethics.

e) State Plato's refutation of the sophist theory, 'Knowledge is opinion'.

Q2) Write short notes on any three of the following : **[15]**

a) Aristotle's concept of the substance.

b) Epistemology - Sophist.

c) Virtue and Beauty - Plotinus.

d) Will and Reason - John Duns Scouts.

e) Theory of knowledge - Socrates

P.T.O.

Q3) Answer any two of the following questions in 200 words each. **[20]**

a) Explain socrate's method of study in detail.

b) Discuss the sophist's ethical approach.

c) Explain in detail plato's theory of virtue.

d) Explain plotinus concept of Emanationism.

Q4) Answer any one of the following questions in 400 words. **[20]**

a) Explain Plato's theory of Ideas in detail.

b) Discuss Aristotle's theory of 'Golden Mean'.

Total No. of Questions : 4]

P-6893

[6127]-338
S.Y. B.A. (Semester - III)
PHILOSOPHY (Special - II)
Ancient Greek and Medieval Philosophy
(2019 Pattern) (CBCS) (23422)
(मराठी रूपांतर)

वेळ : 2½ तास] *[एकूण गुण : 70*

सूचना : *1)* *सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहे.*

2) *उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.*

3) *संदर्भासाठी मुळ इंग्रजी प्रश्न पत्रिका पहावी.*

प्रश्न 1) खालीलपैकी कोणत्याही तीन प्रश्नांची उत्तरे प्रत्येकी 50 शब्दात लिहा. **[15]**

अ) पाश्चात्य तत्त्वज्ञानाचा पाया ग्रीक संस्कृती, थोडक्यात विशद करा.

ब) 'सोफिस्ट' या शब्दाचे विवेचन करा.

क) सॉक्रेटिसची तत्त्वज्ञान पद्धती स्पष्ट करा.

ड) ॲरिस्टॉटलच्या सद्‌गुण नीतिशास्त्राचे थोडक्यात विवेचन करा.

इ) प्लेटोने सोफिस्टांच्या 'ज्ञान हे मत', या सिद्धांताचे केलेले खंडन विशद करा.

प्रश्न 2) खालीलपैकी कोणत्याही तीन टीपा लिहा. **[15]**

अ) ॲरिस्टॉटलची द्रव्य संकल्पना.

ब) ज्ञानमीमांसा सोफिस्ट.

क) सद्‌गुण आणि सुंदरता – प्लॉटिनस

ड) इच्छा आणि तर्कबुद्धि – जॉन डन्स स्कॉटस

इ) ज्ञान सिद्धांत – सॉक्रेटिस

प्रश्न 3) खालीलपैकी कोणत्याही दोन प्रश्नांचे उत्तर प्रत्येकी 200 शब्दांत लिहा. **[20]**

अ) सॉक्रेटिसची अभ्यास पद्धती सविस्तर विशद करा.

ब) सोफिस्टांच्या नैतिक दृष्टीकोनाची चर्चा करा.

क) प्लेटोच्या सद्‌गुण सिद्धांताचे तपशीलवार वर्णन करा.

ड) प्लॉटिनसच्या नि:सारण संकल्पनेचे विवेचन करा.

प्रश्न 4) खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर 400 शब्दांत लिहा. **[20]**

अ) प्लेटोचा आडियाज सिद्धांत सविस्तर विशद करा.

ब) ॲरिस्टॉटलच्या 'सुवर्ण मध्य' सिद्धांताची चर्चा करा.

Total No. of Questions : 4]

SEAT No. : ____

P-6894

[Total No. of Pages : 4

[6127]-339

S.Y. B.A.

PUBLIC ADMINISTRATION

DSE-2A : Development Administration

(2019 Pattern) (Semester - III) (23442)

Time : 2½ Hours] ***[Max. Marks : 70***

Instructions to the candidates :

1) ***All questions are compulsory.***
2) ***Figures to the right indicate full marks.***

Q1) Attempt any eight questions (20 words) : **[16]**

a) Write meaning of Development Administration.

b) Write two features of Development Administration.

c) Write about POSDCORB.

d) Name two approaches of Development Administration.

e) Name two new trends in Development Administration.

f) Concept - Private Administration.

g) State nature of Development Administration.

h) E-Governance means.

i) Write two benefits of E-Governance.

j) What is Public Private Partnership?

Q2) Attempt any four short notes (50 words each) : **[16]**

a) The importance of Development Administration.

b) Meaning of Bureaucracy.

c) Concept of E-Governance.

d) Concept of POSDCORB.

e) New Trends in Development Administration

f) Administration Development.

P.T.O.

Q3) Attempt any three questions (100 words each) : **[18]**

a) Discuss on evolution of Development Administration.

b) Explain scope of Development Administration.

c) Explain participatory approach.

d) Explain importance of public Private Partnership.

Q4) Attempt any two questions (200 words each) : **[20]**

a) Discuss features of Development Administration.

b) Explain Rigg's model of Development Administration.

c) State importance of E-Governance.

⌘⌘⌘

Total No. of Questions : 4]

P-6894

[6127]-339

S.Y. B.A.

PUBLIC ADMINISTRATION

DSE-2A : Development Administration

(2019 Pattern) (Semester - III) (23442)

(मराठी रूपांतर)

वेळ : 2½ तास] *[एकूण गुण : 70*

सूचना : *1)* सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहे.

2) उजवीकडील अंक प्रश्नांचे पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्रश्न 1) थोडक्यात उत्तरे लिहा. (कोणतेही आठ) (20 शब्दांत) : **[16]**

अ) विकास प्रशासनांचा अर्थ लिहा.

ब) विकास प्रशासनाची दोन वैशिष्ट्ये लिहा.

क) POSDCORB विषयी लिहा.

ड) विकास प्रशासनाचे दोन दृष्टीकोन सांगा.

इ) विकास प्रशासनातील दोन नवीन प्रवाह सांगा.

फ) खाजगी प्रशासन – संकल्पना लिहा.

य) विकास प्रशासनाचे स्वरुप सांगा.

र) इ. प्रशासन म्हणजे?

ल) इ. प्रशासनाचे दोन फायदे सांगा.

व) सार्वजनिक खाजगी भागीदारी म्हणजे काय?

प्रश्न 2) खालील प्रश्नांची उत्तरे प्रत्येकी 50 शब्दांत लिहा. (कोणतेही चार) : **[16]**

अ) विकास प्रशासनाचे महत्त्व

ब) नोकरशाहीचा अर्थ

क) इ–प्रशासन – संकल्पना

ड) POSDCORB संकल्पना

इ) विकास प्रशासनातील नवीन प्रवाह

फ) प्रशासन विकास

प्रश्न 3) खालील प्रश्नांची उत्तरे प्रत्येकी 100 शब्दांत लिहा. (कोणतेही तीन) : **[18]**

अ) विकास प्रशासनाची उत्क्रांती यावर चर्चा करा.

ब) विकास प्रशासनाची व्याप्ती स्पष्ट करा.

क) सहभागी दृष्टीकोन स्पष्ट करा.

ड) सार्वजनिक खाजगी भागीदारी याचे महत्त्व स्पष्ट करा.

प्रश्न 4) खालील प्रश्नांची उत्तरे प्रत्येकी 200 शब्दांत लिहा. (कोणतेही दोन) : **[20]**

अ) विकासप्रशासनाची वैशिष्ट्ये यावर चर्चा करा.

ब) रिग्ज यांचे विकास प्रशासनाचे प्रारुप स्पष्ट करा.

क) इ–प्रशासनाचे महत्त्व सांगा.

⌘⌘⌘

Total No. of Questions : 4]

SEAT No. :

P-6895

[Total No. of Pages : 2

[6127]-340

S.Y. B.A.

MARATHI (मराठी)

CC-1C (G2) : भाषिक कौशल्य विकास आणि आधुनिक मराठी साहित्य प्रकार कादंबरी

(2019 Pattern) (Semester - III) (CBCS) (23023)

वेळ : 2½ तास] *[एकूण गुण : 70*

सूचना : 1) सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहे.

2) उजवीकडील अंक प्रश्नांचे पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्रश्न 1) 5 पैकी 3 प्रश्नांची उत्तरे 50 शब्दांपर्यंत लिहा. **[15]**

अ) कळफलकाचे प्रकार थोडक्यात लिहा.

ब) युनिकोडचा वापर थोडक्यात स्पष्ट करा.

क) मराठी मुद्रणातील युनिकोडचे महत्त्व लिहा.

ड) कादंबरीतील व्यक्तिचित्रण या घटकावर थोडक्यात माहिती लिहा.

इ) 'सामाजिक कादंबरी' विषयी थोडक्यात माहिती लिहा.

प्रश्न 2) 3 पैकी 2 प्रश्नांची उत्तरे 150 शब्दांत लिहा. **[20]**

अ) गुगल इनपुटची माहिती लिहा.

ब) युनिकोडमधील मायक्रोसॉफ्ट इनपुटचे महत्त्व सांगा.

क) टंकलेखनामध्ये कोणत्या साधनांचा प्रभावीपणे वापर केला जातो.

P.T.O.

प्रश्न 3) 3 पैकी 2 प्रश्नांची उत्तरे 200 शब्दांत लिहा. **[20]**

अ) 'रारंगढांग' कादंबरीतील मेजरबंबा यांची व्यक्तिरेखा स्पष्ट करा.

ब) 'रारंगढांग' कादंबरीतील शीर्षकाची समर्पकता स्पष्ट करा.

क) 'रारंगढांग' कादंबरीतील भाषाशैली विशद करा.

प्रश्न 4) 2 पैकी 1 प्रश्नांचे उत्तरे 300 शब्दांत लिहा. **[15]**

अ) 'रारंगढांग' कादंबरीचे कथानक स्पष्ट करा.

ब) 'रारंगढांग' कादंबरीतील पात्र परिचय तुमच्या शब्दांत सविस्तर लिहा.

Total No. of Questions : 4]

SEAT No. :

[Total No. of Pages : 2

P-6896

[6127]-341
S.Y. B.A.
MARATHI (मराठी)
CC-2C : पर्यायी अभ्यासक्रम
व्यावहारिक व उपयोजित मराठी भाग – 3
(2019 Pattern) (Semester - III) (23024)

वेळ : 2½ तास] *[एकूण गुण : 70*

सूचना : *1)* *सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहेत.*

2) *उजवीकडील अंक प्रश्नांचे पूर्ण गुण दर्शवितात.*

प्रश्न 1) खालीलपैकी कोणत्याही चार प्रश्नांची उत्तरे 50 शब्दांत लिहा. **[20]**

अ) भारतरत्न डॉ. बाबासाहेब आंबेडकर यांच्या जयंतीनिमित्त आयोजित रक्तदान शिबिराचे माहितीपत्रक तयार करा.

ब) परिपत्रक म्हणजे काय?

क) ट्विटर या प्रणालीचा उपयोग थोडक्यात स्पष्ट करा.

ड) अर्ज म्हणजे काय? थोडक्यात स्पष्ट करा.

इ) जाहिरातीचे उद्देश थोडक्यात लिहा.

ई) यू–ट्यूब या नवमाध्यमाचे महत्व थोडक्यात लिहा.

प्रश्न 2) खालीलपैकी कोणत्याही दोन प्रश्नांची उत्तरे 100 शब्दात लिहा. **[20]**

अ) भाषा म्हणजे काय ते सांगुन भाषा आणि व्यक्तिमत्व यांचा सहसंबंध स्पष्ट करा.

ब) शब्दकोश म्हणजे काय ते स्पष्ट करुन शब्दकोशाचे उपयोग लिहा.

क) कार्यलयीन भाषा म्हणजे काय? कार्यालयीन भाषेचे स्वरुप स्पष्ट करा.

P.T.O.

प्रश्न 3) खालीलपैकी कोणत्याही दोन प्रश्नांची उत्तरे 100 शब्दात लिहा. **[20]**

अ) पावसाळयात साथीचे आजार होऊ नयेत यासाठी आरोग्य विभागामार्फत प्रकाशित केले जाणारे सूचनापत्र लिहा.

ब) फर्ग्युसन महाविद्यालय पुणे येथील मराठी विभागातील सहाय्यक प्राध्यापक पदासाठी अर्जलेखन करा.

क) चित्रफितीच्या निर्मितीमागील हेतू सांगून चित्रफितींचे संहितालेखन कसे करावे ते स्पष्ट करा.

प्रश्न 4) खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर 150 शब्दात लिहा. **[10]**

अ) जाहिरात म्हणजे काय? मुद्रित माध्यमांसाठी जाहिरातलेखन कसे करावे? सविस्तर स्पष्ट करा.

ब) अर्जलेखन म्हणजे काय ते स्पष्ट करुन अर्जलेखनाची विविध तंत्रे विशद करा.

Total No. of Questions : 4]

SEAT No. :

P-6897

[Total No. of Pages : 3

[6127]-342

S.Y. B.A.

FRENCH

CC-1C : French General

(2019 Pattern) (Semester - III) (23033)

Time : 2½ Hours] *[Max. Marks : 70*

Instructions to the candidates:

1) *All questions are compulsory.*
2) *Figures to the right indicate full marks.*

Q.1] A) Lisez le texte suivant et répondez aux questions : [10]

C'est la Chandeleur...

Chaque année, la Chandeleur a lieu le 2 février. Quelle est l'origine de cette fête chrétienne ? Et pourquoi mange-t-on des crêpes à la Chandeleur ?

C'est l'occasion de manger des crêpes en famille ou entre amis, qu'elles soient sucrées ou salées. S'il s'agit d'une fête gourmande avant tout, la Chandeleur, également appelée fête des chandelles est à l'origine un événement religieux qui a son importance chez les chrétiens.

La Chandeleur est à l'origine une fête païenne. Au fil des années, au Ve siècle, l'Église a récupéré le jour de la Chandeleur en l'honneur de Jésus. Dans la religion chrétienne, la Chandeleur célèbre originellement la présentation de l'enfant Jésus-Christ au Temple de Jérusalem, précisément 40 jours après sa naissance. La Chandeleur fait depuis partie des douze grandes fêtes importantes.

Afin d'encourager et de récompenser les nombreux pelerins venus jusqu'à Rome pour fêter la Chandeleur, le pape Gélase 1er leur a distribué des crêpes, appelées "oublies" en ce temps, donnant ainsi naissance à une tradition toujours respectée. Avec le temps, les crêpes sont devenues également un témoignage d'allégeance des fermiers envers leurs seigneurs, qui s'en voyaient offrir chaque année. Depuis, la tradition est restée et on continue de préparer et de manger des crêpes chaque 2 février.

Questions:

1. Dites vrai ou faux : [4]
   a. La Chandeleur est une fête chrétienne.
   b. La Chandeleur a lieu 4 mois après la naissance de Jésus.
   c. La Chandeleur fait partie des douze grandes fêtes importantes.
   d. Les crêpes étaient importantes pour les fermiers aussi.
2. Quand la Chandeleur a-t-elle lieu? [1]
3. Quelles sont les types de crêpes préparées pendant cette fête? [1]
4. À qui et pourquoi le pape Gélase 1er a-t-il offert des crêpes ? [2]
5. Dans le texte ci-dessus, cherchez un autre mot pour les crêpes [1]
6. Donnez le contraire pour « les pélérins sont venus ». [1]

B) Lisez le texte suivant et répondez aux questions : [5]

La Fête des Voisins

La Fête des Voisins permet de réunir ses voisins autour d'un repas simple, afin de partager un moment convivial et briser la glace.

Elle est organisée par les citoyens eux-mêmes, et permet de développer la solidarité, la proximité, la cordialité, le lien social, la convivialité et la simplicité dans leur milieu de vie.

Le vendredi 2 juin 2023, on va célèbrer le 23ème anniversaire de la Fête des Voisins. Toutefois cette date n'est pas obligatoire pour les organisateurs, il faut la considérer comme une date de lancement pour les rencontres entre voisins qui se dérouleront tout au long de l'année.

P.T.O.

On peut l'organiser dans la rue, la ruelle, le parc, un jardin, un hall, cour d'une maison ou cour de son immeuble,... Toutes les idées sont bonnes, les lieux ne manquent pas pour se retrouver entre voisins !

Avant de s'entraider, il faut se reconnaitre et se connaitre. Alors, si vous n'avez encore jamais cultivé l'art du bon voisinage, lancez-vous ! Que cette fête soit le point de départ d'un nouvel art de vivre !

Questions :

1. Qui organise la Fête des Voisins?
2. Quand aura lieu la fête cette année?
3. Qu'est-ce qu'on mange pendant cette fête ?
4. Où est-ce qu'on organise cette fête?
5. Expliquez comment cette fête permet d'être un bon voisin

Q.2] A) Rédigez une lettre à votre ami (e) française (e) pour lui décrire une fête de votre pays: **[10]**

B) Écrivez un dialogue entre deux amis / amies pour une soirée après les examens : **[5]**

Q.3] A) Complétez les phrases avec les mots convenables : **[5]**

1. Les enfants, s'ils restent à l'école, mangent à la _____
2. Après la classe, les enfants prennent souvent un _____
3. Un déjeuner où on invite des personnes pour discuter du travail est un _____
4. En France, avant le repas, on propose souvent un _____ aux invités.
5. Si on fait du bruit après 10 heures du soir, on peut avoir une contravention pour _____ nocturne.

B) Complétez les phrases avec le pronom convenable : **[5]**

1. Il a travaillé en Angleterre ? Oui il _____
2. Allons au marché ce soir ! D'accord, on _____
3. Vous allez au Portugal cet été ? Non, je ne_____
4. Les cahiers sont sur la table ? Oui, ils _____
5. Il habite à Paris, n'est-ce pas ? Non, il ne_____ plus.

C) Remplacez le nom souligné avec le pronom convenable : **[6]**

1. Il aime <u>des gâteaux</u>.
2. Jeanne <u>sort de la classe</u>.
3. Ils ont acheté deux <u>chemises</u> pour l'anniversaire.
4. Elle n'a pas <u>de repos</u> depuis ses examens.
5. Les touristes sont descendus <u>du train</u> avec de grosses valises.
6. Sylvie a envoyé <u>des cartes</u> à ses amis..

D) Mettez au négatif : **[4]**

1. Tout le monde est venu.
2. Ils ont tout compris.
3. Il y a des fleurs partout.
4. Cette étudiante arrive toujours à l'heure.

Q.4] A) Complétez avec l'auxiliaire 'avoir' ou 'être' : [4]

1. Ils _____ acheté des livres très chers.
2. Les touristes _____ sortis du bus.
3. Elle _____ entré son nom sur la fiche.
4. Nous _____ fini notre épreuve..

B) Mettez les verbes entre parenthèses au passé composé : [4]

1. Il (terminer) ses études supérieures en France.
2. Hier, elle (se réveiller) de bonne heure.
3. La semaine dernière, ils (aller) à la campagne.
4. Le mois dernier, Pierre (visiter) les Pyramides.

C) Remplacez par le bon ~~adjectif~~ démonstratif: pronom [4]

1. Cet hôtel-ci qui est au centre de la ville est très cher.
2. Ces acteurs-ci sont Espagnols, ces acteurs-là sont Américains.
3. Cette table-ci est en bois, alors que cette table-là est en plastique.
4. Tout le monde adore ce plat-ci parce que c'est sucré alors que ce plat-là est épicé.

D) Complétez par le bon ~~adjectif possessif~~ : pronom possessif [4]

1. As-tu un stylo à me prêter ? J'ai oublié _____
2. Nous avons trouvé notre auto dans le parking. Vous devez chercher _____
3. Gilles a fini ses devoirs, son frère fait _____
4. Voilà mon dictionnaire, tu as oublié _____ ?

E) Complétez les phrases avec la bonne conjonction : [4]

1. Jean est intelligent _____ il est paresseux.
2. Il a bien joué. _____ il a gagné le championnat.
3. Natalie est malade. _____, elle n'assiste pas aux cours
4. Le séminaire commence à 9h, _____, l'invité principal arrive à 10h.

⌘⌘⌘

Total No. of Questions : 4]

SEAT No. :

P-6898

[Total No. Of Pages : 3

[6127]-343
S.Y.B.A.
GERMAN
CC-1CGG3: German General
(2019 Pattern) (Semester - III) (23043)

Time : 2½ Hours] *[Max. Marks : 70*

Instructions to the candidate : ***All questions are compulsory.***

I. Übersetzen Sie! **[20]**

(A) Übersetzen Sie ins Englische! **[6]**

In Deutschland ziehen jedes Jahr 11 Prozent der Einwohner um. Umziehen - das ist immer viel Arbeit: Man muss die alte Wohnung renovieren, Möbel tragen und dann auch noch spätestens eine Woche nach dem Umzug zum Einwohnermeldeamt gehen und sich anmelden. Seit ein paar Jahren kann man das in vielen Städten auch online machen. Man kann die Formulare online ausfüllen und sofort abschicken. Auch informieren die Ämter auf ihrer Homepage über ihre Adresse und die Öffnungszeiten und beantworten E-Mails. In 33 Städten ist der Service schon gut, aber in 38 Städten ist er noch sehr schlecht. Das heißt: Hier muss man noch selbst zum Einwohnermeldeamt gehen und oft lange warten.

(B) Übersetzen Sie ins Englische! **[6]**

Liebe Eltern,
die Albert-Einstein-Schule wird 50 Jahre alt. Das möchten wir mit Ihnen am Samstag, den 24.5. ab 10.00 Uhr feiern. Die Schülerinnen und Schüler, Lehrerinnen und Lehrer haben Spiele, Kaffee und Kuchen vorbereitet. Hoffentlich scheint die Sonne. Wir wollen nicht im Haus feiern. Sie können auch kleine Kinder mitbringen. Es gibt eine Spielecke für Kinder ab 1 Jahr.
Bitte kommen Sie, wir freuen uns.
Mit freundlichen Grüßen
P.Müller
Schulleiter

(C) Übersetzen Sie ins Deutsche! (Nur 4) **[8]**

1. The boss is not satisfied with his employees.
2. I'm looking forward to the weekend.
3. I have no interest to work today.
4. I learn German everyday so that I will pass the exam.
5. She could not attend the party on Sunday.
6. My father is interested in Politics.

Frage II: Beantworten Sie FÜNF der folgenden Fragen! **[20]**

1. Welche Erwartungen haben Sie an Ihren neuen Job?
2. Ihrer Meinung nach, wie soll eine ideale Wohnung aussehen?
3. In welcher Stadt möchten Sie gern leben? Warum?
4. Berichten Sie über eine interessante Schlagzeile aus einer Zeitung!
5. Welche Sehenswürdigkeit möchten Sie gern besichtigen? Warum?
6. Welche Schulen kann man nach der Grundschule in Deutschland besuchen?
7. Welche Aktivitäten unternehmen Sie bei schönem Wetter?

P.T.O.

Frage III: Grammatik und Wortschatz [20]

(A) **Bilden Sie Nebensätze! Verwenden Sie jedes Konnektor nur einmal!** [4]
(**Nur4**) [während, wenn, als, um…zu, damit]

1. Mein Opa braucht eine Brille. Er liest die Zeitung.
2. Die Kinder schlafen. Papa schmückt den Weihnachtsbaum.
3. Ich war zwölf Jahre alt. Ich lebte in Berlin.
4. Oft verlassen Menschen ihr Land. Ihre Kinder haben bessere Zukunft.
5. Jedesmal holt Opa das Pferd aus dem Stall. Das Pferd ist glücklich.

(B) Ergänzen Sie die Komparativ- und Superlativformen! (Nur 2) [2]

1. Das ist doch eine gute Idee! –Nein, aber meine ist_____.
2. Österreich ist schön. Aber Indien ist am_____.
3. Sein zweiter Film ist langweilig. –Nein der neue ist _____.

(C) Ergänzen Sie das passende Reflexivpronomen! (Nur 3) [3]

1. Die Mutter wäscht _____.
2. Warum trocknest du _____ deine Hände nicht ab?
3. Wir können _____ ein Auto nicht leisten.
4. Ihr müsst _____ noch eure Zähne putzen.

(D) Setzen Sie die Wörter im Gentiv ein ! (Nur 3) [3]

1. Die Kinder sagen, das Spielzeug _____ (ihr Katze) ist verloren.
2. Das Auto _____ (meine Schwester) ist alt.
3. Der Titel _____ (das Buch) ist sehr interessant.
4. Die Farbe _____ (der Baum) ist sehr schön.

(E) Wähle das richtige Verb und setze es im Präteritum ein ! (Nur 3) [3]
(kennen, tanzen, sprechen, essen)

1. Ich _____ die ganze Nacht.
2. Meine Oma _____ einen berühmten Schauspieler.
3. Ich _____ den ganzen Kuchen auf.
4. Worüber _____ ihr bei der Versammlung?

(F) Was passt nicht? [2]

1. Kiste – Schachtel – Karton – Paket
2. Bericht – Konto – Nachricht – Reportage
3. Stelle – Job – Arbeit – Studium
4. Donner – Wind – Blitz – Sommer

(G) Ergänzen Sie das passende Wort! (Nur 3) [3]

(Regler, Praktikum, Gewitter, Ausbildung)

1. Eine gute _____ ist das Wichtigste für beruflichen Erfolg.
2. Er hat viel _____ in letzten Jaren gehabt.
3. Der _____ meiner Heizung ist kaputt. Der muss repariert werden.
4. Es gibt heute bestimmt noch _____ . Wir sollen zu Hause bleiben.

Frage IV: Lesen Sie den folgenden Text und beantworten Sie die Fragen! [10]

Yurdagül hat nach der Mittleren Reife den Beruf Koch gelernt und jetzt arbeitet er seit fünf Jahren in einem Restaurant in Berlin. Aber er will bald kündigen, denn die Arbeitszeiten spät am Abend sind, oft bis zwei Uhr nachts. Das gefällt ihm nicht mehr. Er hat viel Stress, weil das Essen für die Gäste immer pünktlich fertig sein muss und sein Chef sehr streng ist. Außerdem verdient er nicht viel. Er kann kaum seine Hobbys pflegen und Zeit mit Freunden verbringen.
Er möchte gern ein eigenes Restaurant haben. Für ihn ist eine selbstständige Arbeit wichtig und er will sein eigener Chef sein. Er hat Geld gespart und auch seine Familie will ihm Geld für das Restaurant leihen. Seine Freundin will ihm bei der Arbeit helfen und wenn das Restaurant gut läuft, kann auch sein Bruder dort als Kellner arbeiten. Yurdagül hat große Träume für die Zukunft. Haben Sie auch welche?

(A) Beantworten Sie die folgenden Fragen! **[6]**

1. Was gefällt Yurdagül bei seiner Arbeit nicht?
2. Welche Wünsche hat er für die Zukunft?
3. Woher bekommt Yurdagül das Geld für sein Restaurant?

(B) Sind die folgenden Aussagen richtig oder falsch? **[2]**

1. Yurdagül hat die Schule nie besucht.
2. Yurdagül's Chef ist sehr sympathisch.
3. Yurdagül trifft seine Freunde am Wochenende.
4. Yurdagül hat keine Geschwister.

(C) Finden Sie die Synonyme im Text! **[1]**

1. rechtzeitig : _____
2. Ober : _____

(D) Geben Sie dem Text einen passenden Titel! **[1]**

Total No. of Questions : 5 SEAT No.

P-6899 Total No. of Pages : 2

[6127]-344

S.Y.B.A. (Semester-III)

CC - 1C : URDU

PROSE & POETRY TEXT

(2019 Pattern) (23073)

Total Marks :70] *[Time :2½ Hours*

ہدایات:

تمام سوالات لازمی ہیں۔

بائیں جانب نمبرات درج ہیں۔

سوال نمبر1: اردو نظم کے اہم شعراء کی خدمات کا جائزہ لیجئے۔ **[12]**

یا

اردو نظم نگاری کی نشونما کا جائزہ لیجئے۔

سوال نمبر2: نظیر اکبرآبادی اردو کے پہلے عوامی شاعر ہیں۔واضح کیجیے۔ **[12]**

یا

نظیر اکبرآبادی کی شاعری کے فنی محاسن بیان کیجئے۔

سوال نمبر3: سرسید احمد خان کی ادبی خدمات کا جائزہ لیجئے۔ **[12]**

یا

سرسید احمد خان کے رفقاء کی علمی خدمات کا احاطہ کیجئے۔

P.T.O.

سوال نمبر4(الف) : کسی ایک نظم کا مرکزی خیال بیان کرتے ہوئے تشریح کیجئے۔ **[10]**

i) شہرآشوب ii) روٹی نامہ iii) آدمی نامہ

سوال نمبر4(ب) : کسی ایک مضمون کا خلاصہ لکھئے۔ **[10]**

i) اپنی مدد آپ ii) بحث وتکرار iii) امید کی خوشی امید کی خوشی

سوال نمبر5: کوئی سات اشعار کی تشریح بحوالہ متن کیجئے۔(7) **[14]**

i) جب مفلسی ہوئی، تو شرافت کہاں رہی — وہ قدر ذات کی، وہ نجابت کہاں رہی

ii) جب آدمی کے پیٹ میں آتی ہیں روٹیاں — پھولی نہیں بدن میں سماتی ہیں روٹیاں

iii) فرعون نے کیا تھا جو دعویٰ خدائی کا — شداد بھی بہشت بنا کر ہوا خدا

iv) مفلس کی کچھ نظر نہیں رہتی آن پر — دیتا ہے اپنی جان وہ ایک ایک نان پر

v) کوڑی ہے جن کے پاس، وہ اہل یقین ہے — کھانے کو ان کے نعمتیں سو بہترین ہیں

vi) دنیا میں اب قدیم سے ہے زر کا بندوبست — اور بے زر میں گھر کا نہ باہر کا بندوبست

vii) روٹی نہ پیٹ میں ہو، تو پھر کچھ جتن نہ ہو — میلے کی سیر، خواہش باغ وچمن نہ ہو

viii) کوڑی کے سب جہان میں میں نقش ونگین ہیں — کوڑی نہ ہو تو پھر کوڑی کے تین تین ہے

ix) جتنے سپاہی یاں تھے، نہ جانے کدھر گئے — دکھّن کے تیئں نکل گئے، یا پیش تر گئے

x) زردار، بے نوا ہے، سو ہے وہ بھی آدمی — نعمت جو کھا رہا ہے، سو ہے وہ بھی آدمی

✔ ✔ ✔ ✔

Total No. of Questions : 3]

SEAT No. :

P6900

[Total No. of Pages : 1

[6127]-345
S.Y. B.A.
MARATHI (मराठी)
SEC-2A(2) : प्रकाशन व्यवहार आणि संपादन
(2019 Credit Pattern) (Semester - III) (23025)

वेळ : *2* तास*]* *[* एकूण गुण : *25*

सूचना : 1) सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहेत.
2) उजवीकडील अंक प्रश्नांचे पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.*1)* कॉपीराईट कायदा म्हणजे काय ते सांगा. **[10]**

किंवा

प्रकाशन संस्था आणि वितरण व्यवस्था यांचा सहसंबंध स्पष्ट करा.

प्र.*2)* ग्रंथ निर्मितीवर संपादकीय संस्कार कशा प्रकारे केले जातात ते सोदाहरण स्पष्ट करा. **[10]**

किंवा

संहिता संपादन सविस्तर स्पष्ट करा.

प्र.*3)* मुद्रित शोधन का करावे ते सांगा. **[5]**

किंवा

संदर्भ ग्रंथ सूचीचे महत्त्व स्पष्ट करा.

✈ ✈ ✈

Total No. of Questions : 2]

SEAT No. :

P6901

[Total No. of Pages : 1

[6127]-346

S.Y.B.A.

URDU

SEC-2A : Enhancement of Reading and Writing Skills

(2019 CBCS Pattern) (Semester - III) (23074)

Time : 2 Hours]

[Max. Marks : 25

ہدایات: تمام سوالات لازمی ہیں۔
بائیں جانب نمبرات درج ہیں۔

سوال نمبر۱۔ اُردو میں ترجمہ نگاری کی روایت پر اظہار خیال کرتے ہوئے اس کے اصول وضوابط پر روشنی ڈالئے۔ [15]

یا

اردو میں صحافت کے آغاز وارتقاء کا جائزہ لیجئے۔

سوال نمبر۲۔ خبروں کی مختلف اقسام قلمبند کیجئے۔ [10]

یا

مندرجہ انگریزی پیراگراف کا صاف وسلیس اردو میں ترجمہ کیجئے۔

India is an agricultural country. Most of the people live in villages and are farmers. They grow cereals, pulses, vegetables and fruits. The farmers lead a tough life. They get up early in the morning and go to the fields. They stay and work on the farm late till evening. The farmers usually live in kuchcha houses. Though, they work hard they remain poor. Farmers eat simple food; wear simple clothes and rear animals like cows, buffaloes and oxen. Without them there would be no cereals for us to eat. They play an important role in the growth and economy of a country.

✤✤✤✤

Total No. of Questions : 3]

SEAT No. :

P6902

[Total No. of Pages : 2

[6127]-347

S.Y. B.A.

HINDI (हिंदी)

SEC - 2A : अनुवाद : स्वरूप एवं व्यवहार

(CBCS 2019 Pattern) (Semester - III) (23096)

समय *: 2* घंटे*]* *[* पुर्णांक *: 25*

सूचना : 1) सभी प्रश्न अनिवार्य हैं।

2) दाहिनी ओर लिखे अंक प्रश्नों के पूर्णांक हैं।

प्र.*1)* निम्नलिखित में से किन्हीं दो प्रश्नों के उत्तर लिखिए : **[10]**

i) अनुवाद की प्रक्रिया स्पष्ट कीजिए।

ii) अनुवाद की सहायक सामग्री का विवेचन कीजिए।

iii) एक अच्छे अनुवादक के लिए कौन–से गुण आवश्यक माने जाते हैं?

iv) स्रोत भाषा और लक्ष्य भाषा का विवेचन कीजिए।

प्र.*2)* अ) निम्नलिखित में से किन्हीं पाँच मराठी वाक्यों का हिंदी में अनुवाद कीजिए : **[5]**

i) आपल्या कामावर लक्ष द्या.

ii) तुमचा विचार काय आहे?

iii) खूप दिवसांनी दिसलात.

iv) मी तुम्हाला कुठेतरी पाहिलय!

v) मला झोप येत आहे.

vi) ही त्याची विशेषता आहे.

vii) मी नेहमी तुझ्यासोबत असेन.

P.T.O.

आ) निम्नलिखित में से किन्हीं पाँच अंग्रेजी वाक्यों का हिंदी में अनुवाद कीजिए : **[5]**

i) I agree with you.

ii) Listen to me.

iii) Do you know me?

iv) Time changes everything.

v) Raju is drinking water.

vi) Don't argue with me.

vii) Promise me.

प्र.3) निम्नलिखित मराठी अथवा अंग्रेजी परिच्छेद का हिंदी में अनुवाद कीजिए : **[5]**

एका तरूणाने दुसऱ्या तरूणाला मार्गदर्शन करणे म्हणजे एका आंधळ्याने दुसऱ्या आंधळ्याला रस्ता दाखविण्यासारखे आहे. ते दोघेही खड्डयात पडतील! तुम्हाला ज्या रस्त्याने जावयाचे आहे, तो रस्ता जो अनेक वेळा चालून गेला आहे; तोच उत्तम वाटाडया होऊ शकेल. म्हणून जो सगळे रस्ते चालून गेला आहे (ज्याला सर्व रस्त्यांची पूर्ण माहिती आहे) आणि सर्वोत्तम मार्ग कोणता हे जो तुम्हांला सांगू शकेल, असाच मार्गदर्शक मला व्हावयाचे आहे. आता मी स्वत. वाईट मार्गाने का गेलो असे तुम्ही मला विचाराल, तर मी खरे सांगतो की मला चांगला गुरू (वाटाडया) मिळाला नाही, हेच त्याचे कारण आहे.

अथवा

A youth being guided by another youth is just like a blind man being guided by another blind man. Both of them will tumble into a pit. Only that person can become a reliable guide, who has several times negotiated the path on which you want to walk. I want to be such a guide who has negotiated all the roads and is able to show you the best path (way). If you ask me as to why I myself took the wrong path, I shall frankly say that it was because I did not come across a good guide (preceptor).

Total No. of Questions : 2]

SEAT No. :

P6903

[Total No. of Pages : 1

[6127]-348
S.Y. B.A.
SANSKRIT (संस्कृत)
SEC-2A : Sanskrit Phonetics
(2019 Pattern) (CBCS) (Semester - III) (23114)

वेळ : 2 तास] [एकूण गुण : 25

सूचना :
1) सर्व प्रश्न आवश्यक आहेत.

Instructions :
1) **All questions are compulsory.**
2) उजवीकडील अंक गुण दर्शवितात.
2) **Figures to right indicate full marks.**

Q1) खालीलपैकी कोणत्याही एकाचे सविस्तर उत्तर द्या. **[15]**

Write an essay type answer to any one of the following.

i) संस्कृतभाषायां वर्णोत्पत्तिविचारः।

ii) संस्कृतभाषायां सन्धिविचारः।

Q2) A) कोणतीही एक टीप लिहा. **[5]**

Write any one note of the following :

i) अनुस्वारस्य उच्चारणविशेषः।

ii) याज्ञवलक्यशिक्षा।

B) उचितानि युग्मानि विचिनुत (कान्यपि पञ्च) **[5]**

	अ	ब
a)	रङ्गः	विवृतप्रयत्नः
b)	स्वराः	तद् लयः
c)	ह्रस्व अकारः	घ्राणम्
d)	तल्लयः	अयोगवाहः
e)	शिक्षा	संवृतप्रयत्नः
f)	य् इत्यस्य उच्चारणकालः	द्विमात्रा
		अर्धमात्रा

✈ ✈ ✈

Total No. of Questions : 3]

SEAT No. :

P6904

[Total No. of Pages : 2

[6127]-349

S.Y.B.A.

ECONOMICS

SEC-2A : Basic Concept of Research Methodology- I

(2019 CBCS Pattern) (Semester - III) (23154)

Time : 2 Hours] *[Max. Marks : 25*

Instructions to the candidates:

1) ***All questions are compulsory.***
2) ***Figures to the right indicate full marks.***

Q1) Solve any one of the following question. **[10]**

a) Explain the importance of economics research?

b) Explain the types of research design?

Q2) Solve any one of the following question. **[10]**

a) What is an interview? Explain the types of interview?

b) What is data collection? Explain the importance of data collection?

Q3) Write a short notes (any one). **[5]**

a) Hypothesis.

b) Basic Research.

P.T.O.

Total No. of Questions : 3]

P6904

[6127]-349

S.Y.B.A.

ECONOMICS

SEC-2A : Basic Concept of Research Methodology- I

(2019 CBCS Pattern) (Semester - III) (23154)

(मराठी रूपांतर)

वेळ : *2* तास*]* *[*एकूण गुण : *25*

सूचना :– *1)* सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहेत.

2) उजवीकडील अंक प्रश्नांचे पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.*1)* खालीलपैकी कोणताही एक प्रश्न सोडवा. **[10]**

अ) अर्थशास्त्राच्या संशोधनाचे महत्त्व स्पष्ट करा.

ब) संशोधन आराखडयाचे प्रकार स्पष्ट करा.

प्र.*2)* खालीलपैकी कोणताही एक प्रश्न सोडवा. **[10]**

अ) मुलाखत म्हणजे काय? मुलाखतीचे प्रकार स्पष्ट करा.

ब) तथ्य संकलन म्हणजे काय? तथ्य संकलनाचे महत्त्व स्पष्ट करा.

प्र.*3)* टिपा लिहा. (कोणतेही एक) **[5]**

अ) गृहितक

ब) मुलभुत संशोधन

Total No. of Questions : 3]

SEAT No. :

P6905

[Total No. of Pages : 2

[6127]-350

S.Y.B.A.

POLITICAL SCIENCE AND PUBLIC ADMINISTRATION

SEC-2A : Basics of Indian Constitution

(2019 Pattern) (CBCS) (Semester - III) (23165)

Time : 2 Hours] *[Max. Marks : 25*

Instructions to the candidates:

1) ***All questions are compulsory.***
2) ***Figures to the right indicate full marks.***

Q1) Write answers of the following question in 200 words. (any one) **[10]**

a) Explain the preamble of Indian constitution.

b) Discuss right to freedom of religion.

Q2) Write answers of the following question in 200 words. (any one) **[10]**

a) Nature of constituent Assembly.

b) Right to Equality : write a note.

Q3) Write notes (any one) **[5]**

a) Drafting committee of the constitution.

b) Cabinet mission plan.

P.T.O.

Total No. of Questions : 3]

P6905

[6127]-350

S.Y.B.A.

POLITICAL SCIENCE AND PUBLIC ADMINISTRATION

SEC-2A : Basics of Indian Constitution

(2019 Pattern) (CBCS) (Semester - III) (23165)

(मराठी रूपांतर)

वेळ : *2* तास*]* *[*एकूण गुण : *25*

सूचना :– *1)* सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहेत.

2) उजवीकडील अंक प्रश्नांचे पूर्ण गुण दर्शवितात.

3) संदर्भासाठी मुळ इंग्रजी प्रश्नपत्रिका पहावी.

प्र.*1)* खालील प्रश्नांची उत्तरे 200 शब्दांत लिहा. (फक्त एक) **[10]**

अ) भारतीय राज्यघटनेचा सरनामा विशद करा.

ब) धर्मस्वातंत्र्याच्या अधिकारावर चर्चा करा.

प्र.*2)* खालील प्रश्नांची उत्तरे 200 शब्दांत लिहा. (फक्त एक) **[10]**

अ) घटना समितीचे स्वरूप.

ब) समतेच्या अधिकारावर टिपण लिहा.

प्र.*3)* टिपा लिहा. (कोणतीही एक) **[5]**

अ) राज्यघटनेची मसूदा समिती

ब) कॅबिनेट मिशन योजना

Total No. of Questions : 3]

SEAT No. :

P6906

[Total No. of Pages : 2

[6127]-351
S.Y.B.A.
HISTORY
SEC-2A : Brahmi Script
(2019 Pattern) (CBCS) (Semester - III) (23175)

Time : 2 Hours] *[Max. Marks : 25*

Instructions to the candidates:

1) ***All questions are compulsory.***
2) ***Figures to the right indicate full marks.***

Q1) Answer the following question in 200 words. (any one) **[10]**

a) Write about the History of Brahmi Script.

b) What is script? State the importance of Script.

Q2) Answer the following question in 200 words. (any one) **[10]**

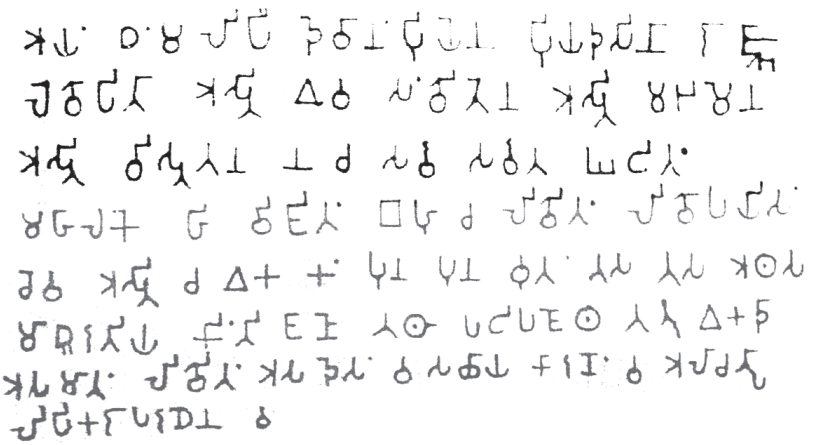
a) Write the vowels and 1 to 10 numbers in Brahmi Script.

b) Write an information about Chh. Shivaji Maharaj in ten lines in Brahmi Script.

Q3) Short notes (any one) **[5]**

a) Write a following words in Brahmi Script.
   i) Baba Saheb
   ii) School
   iii) Teacher
   iv) Boy
   v) King
   vi) Ganpat
   vii) Rajaram

b) Translate the following paragraph from Brahmi to English or Marathi.

Total No. of Questions : 3]

P6906

[6127]-351
S.Y.B.A.
HISTORY
SEC-2A : Brahmi Script
(2019 Pattern) (CBCS) (Semester - III) (23175)
(मराठी रूपांतर)

वेळ : *2* तास*]* *[*एकूण गुण : *25*

सूचना :– *1)* सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहेत.

2) उजवीकडील अंक प्रश्नांचे पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.*1)* खालील प्रश्नांची 200 शब्दांत उत्तरे लिहा. (कोणतेही एक) **[10]**

अ) ब्राह्मी लिपीच्या इतिहासाविषयी माहिती लिहा.

ब) लिपी म्हणजे काय हे सांगून लिपीचे महत्त्व विषद करा.

प्र.*2)* खालील प्रश्नांची 200 शब्दांत उत्तरे लिहा. (कोणतेही एक) **[10]**

अ) ब्राह्मी लिपीतील स्वर आणि 1 ते 10 अंक लिहा.

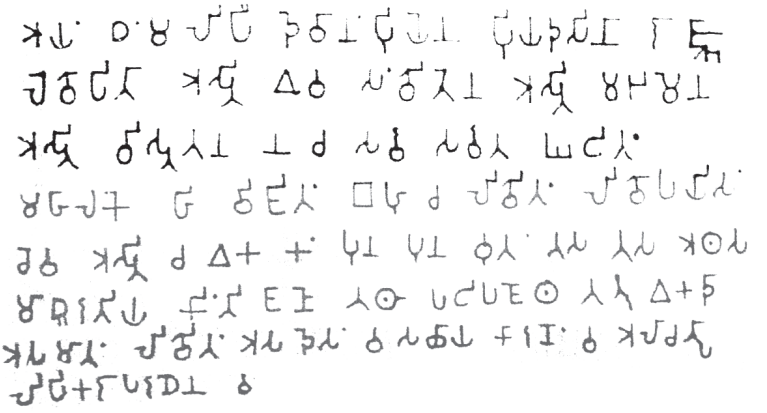
ब) 'छत्रपती शिवाजी महाराज' या विषयावर ब्राह्मी लिपीत दहा ओळी माहिती लिहा.

प्र.*3)* टिपा लिहा. (कोणताही एक) **[5]**

अ) खालील देवनागरी लिपीतील शब्द ब्राह्मी लिपीत लिहा. (कोणतेही पाच)

बालासाहेब
शाळा
शिक्षक
मुलगा
राजा
गणपत
राजाराम

ब) खालील ब्राह्मी उताऱ्याचे देवनागरीमध्ये लिप्यांतर करा.

Total No. of Questions : 3]

SEAT No. :

P6907

[Total No. of Pages : 2

[6127]-352

S.Y.B.A.

HISTORY

SEC-2A : Art and Architecture in Early India (from 3000 B.C. to 12th Century A.D.)

(2019 Pattern) (CBCS) (Semester - III) (23176) (2 Credit) (Theory)

Time : 2 Hours] *[Max. Marks : 25*

Instructions to the candidates:

1) ***All questions are compulsory.***
2) ***Figures to the right indicate full marks.***

Q1) Answer the following question in 200 words. (any one) **[10]**

a) Describe Ellora caves as an stone architecture.

b) Describe Nagar Style.

Q2) Answer the following question in 200 words. (any one) **[10]**

a) Write about pictography in Indus valley civilization.

b) Write about business skill.

Q3) Short notes (any one) **[5]**

a) Pottery of Mauryan period.

b) Architecture of Gupta period.

P.T.O.

Total No. of Questions : 3]

P6907

[6127]-352

S.Y.B.A.

HISTORY

SEC-2A : Art and Architecture in Early India (from 3000 B.C. to 12th Century A.D.)

(2019 Pattern) (CBCS) (Semester - III) (23176) (2 Credit) (Theory)

(मराठी रूपांतर)

वेळ : *2* तास*]* *[*एकूण गुण : *25*

सूचना :– *1)* सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहेत.

2) उजवीकडील अंक प्रश्नांचे पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.*1)* खालील प्रश्नांची 200 शब्दांत उत्तरे लिहा. (फक्त एक) **[10]**

अ) दगडी स्थापत्यात वेरूळची माहिती द्या.

किंवा

ब) मंदिर स्थापत्यात नागर शैलीची माहिती द्या.

प्र.*2)* खालील प्रश्नांची 200 शब्दांत उत्तरे लिहा. (फक्त एक) **[10]**

अ) सिंधुकालीन चित्रलिपी विषयी माहिती द्या.

किंवा

ब) व्यावसायिक कले विषयी माहिती सांगा.

प्र.*3)* टिपा लिहा. (कोणतीही एक) **[5]**

अ) मौर्यकालीन मातीची भांडी (मृद भांडे)

ब) गुप्त कालीन स्थापत्य

Total No. of Questions : 3]

SEAT No. :

P6908

[Total No. of Pages : 2

[6127]-353

S.Y.B.A.

HISTORY

SEC-2A : Digital Documentation

(CBCS 2019 Pattern) (Semester - III) (23177) (Regular)

Time : 2 Hours] *[Max. Marks : 25*

Instructions to the candidates:

1) ***All questions are compulsory.***
2) ***Figure to the right indicate full marks.***

Q1) Answer the following question in 200 words. (any one) **[10]**

a) Give the information about various digital tools for study of history.

OR

b) Explain the data security in details.

Q2) Answer the following question in 200 words. (any one) **[10]**

a) Give the information about how to insert graphs, charts and text into images.

OR

b) What are the different types of cloud deployments?

Q3) Short notes (any one) **[5]**

a) Scanning.

OR

b) Audio Books.

P.T.O.

Total No. of Questions : 3]

P6908

[6127]-353
S.Y.B.A.
HISTORY
SEC-2A : Digital Documentation
(CBCS 2019 Pattern) (Semester - III) (23177) (Regular)

(मराठी रूपांतर)

वेळ : *2* तास*]* *[*एकूण गुण : *25*

सूचना :– *1)* सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहेत.

2) उजवीकडील अंक प्रश्नांचे पूर्ण गुण दर्शवितात.

3) संदर्भासाठी मुळ इंग्रजी प्रश्नपत्रिका पहावी.

प्र.*1)* खालील प्रश्नांची 200 शब्दांत उत्तरे लिहा. (कोणताही एक) **[10]**

अ) इतिहासाच्या अभ्यासासाठी उपयुक्त ठरणाऱ्या विविध डिजिटल साधनांची माहिती दया.

किंवा

ब) डेटा सेक्यूरिटी बद्दल सविस्तर माहिती दया.

प्र.*2)* खालील प्रश्नांची 200 शब्दांत उत्तरे लिहा. (कोणताही एक) **[10]**

अ) ईमेजमध्ये ग्राफ्स, चार्ट आणि टेक्स्ट इन्सर्ट करण्याच्या पद्धतीची माहिती दया.

किंवा

ब) क्लाउड डिप्लॉयमेंटचे विविध प्रकार कोणते आहेत?

प्र.*3)* टिपा लिहा. (कोणतेही एक) **[5]**

अ) स्कॅनिंग

किंवा

ब) ऑडियो बुक्स

Total No. of Questions : 3]

SEAT No. :

P6909

[Total No. of Pages : 2

[6127]-354

S.Y.B.A.

HISTORY

SEC-2A(2) : Tourism Management

(CBCS 2019 Pattern) (Semester - III) (23178)

Time : 2 Hours] *[Max. Marks : 25*

Instructions to the candidates:

1) ***All questions are compulsory.***
2) ***Figures to the right indicate full marks.***

Q1) Answer the following questions in 200 words. (any one) **[10]**

a) What is Tourism? Explain the components of tourism.

OR

b) Explain the Role of indian tourism development corporation (ITDC) in indian tourism development.

Q2) Answer the following questions in 200 words. (any one) **[10]**

a) Explain the basic components of tourism industry in India.

OR

b) Explain the problems of Indian tourism industry and suggest their solutions.

Q3) Short Notes (any one) **[5]**

a) Cultural tourism.

OR

b) Maharashtra Tourism Development Corporation.

P.T.O.

Total No. of Questions : 3]

P6909

[6127]-354
S.Y.B.A.
HISTORY
SEC-2A(2) : Tourism Management
(CBCS 2019 Pattern) (Semester - III) (23178)
(मराठी रूपांतर)

वेळ : *2* तास*]* *[*एकूण गुण : *25*

सूचना :– *1)* सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहेत.
2) उजवीकडील अंक प्रश्नांचे पूर्ण गुण दर्शवितात.
3) संदर्भासाठी मुळ इंग्रजी प्रश्नपत्रिका पहावी.

प्र.*1)* खालील प्रश्नांचे 200 शब्दांत उत्तरे लिहा. (कोणताही एक) **[10]**

अ) पर्यटन म्हणजे काय ते सांगून पर्यटनाचे घटक स्पष्ट करा.

किंवा

ब) पर्यटन विकासात भारतीय पर्यटन विकास महामंडळाची भूमिका स्पष्ट करा.

प्र.*2)* खालील प्रश्नांचे 200 शब्दांत उत्तरे लिहा. (कोणतेही एक) **[10]**

अ) भारतातील पर्यटन उद्योगाचे मूलभूत घटक स्पष्ट करा.

किंवा

ब) भारतीय पर्यटन उद्योगाच्या समस्या सांगून त्यावरील उपाय सांगा.

प्र.*3)* टिपा लिहा. (कोणतेही एक) **[5]**

अ) सांस्कृतिक पर्यटन

ब) महाराष्ट्र पर्यटन विकास महामंडळ (MTDC)

Total No. of Questions : 3]

SEAT No. :

P6910

[Total No. of Pages : 2

[6127]-355

S.Y.B.A.

GEOGRAPHY

SEC-2A : Introduction to Geographical Information System

(CBCS 2019 Pattern) (Semester - III) (23206)

Time : 2 Hours] *[Max. Marks : 25*

Instructions to the candidates:

1) ***All questions are compulsory.***
2) ***Figures to the right indicate full marks.***
3) ***Draw neat diagrams wherever necessary.***
4) ***Use of stencil is allowed.***

Q1) Answer in 20 words each (any five) **[10]**

a) Write any two elements of GIS.

b) What is spatial data?

c) What is digitization?

d) Write the any two stages of GIS development.

e) List out any two GIS applications.

f) Write any two examples of non-spatial data.

g) What is raster data.

Q2) Write short notes in about 100 words (any two) **[8]**

a) Relational data model.

b) Vector data.

c) Hierarchical data model.

Q3) Write the answer of questions in 150 words (Any one) **[7]**

a) Explain the process of digitization and geo-referencing of a toposheet in GIS software.

b) What are the different types of data sources used in GIS? Explain with examples.

P.T.O.

Total No. of Questions : 3]

P6910

[6127]-355

S.Y.B.A.

GEOGRAPHY

SEC-2A : Introduction to Geographical Information System

(CBCS 2019 Pattern) (Semester - III) (23206)

(मराठी रूपांतर)

वेळ : *2* तास*]* *[*एकूण गुण : *25*

सूचना :– *1)* सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहेत.

2) उजवीकडील अंक प्रश्नांचे पूर्ण गुण दर्शवितात.

3) आवश्यक तेथे सुबक आकृत्या काढा.

4) नकाशा स्टेन्सिल वापरण्यास परवानगी आहे.

5) संदर्भासाठी मुळ इंग्रजी प्रश्नपत्रिका पहावी.

प्र.*1)* खालील प्रश्नांची प्रत्येकी 20 शब्दांत उत्तरे लिहा. (कोणतेही पाच) **[10]**

अ) GIS चे कोणतेही दोन घटक लिहा?

ब) अभिक्षेत्रीय सांख्यिकी म्हणजे काय?

क) अंकीय नोंदणी म्हणजे काय?

ड) GIS च्या विकासातील कोणतेही दोन टप्पे लिहा.

इ) कोणत्याही दोन GIS उपयोजनांची यादी करा.

फ) अ–अभिक्षेत्रीय माहितीचे कोणतेही दोन उदाहरणे लिहा.

य) जाळी सांख्यिकी म्हणजे काय?

प्र.*2)* प्रत्येकी 100 शब्दांत टिपा लिहा. (कोणतेही दोन) **[8]**

अ) संबंधयुक्त सांख्यिकी प्रतिमान

ब) सदिष प्रतिमान

क) उतरंडयुक्त सांख्यिकी प्रतिमान

प्र.*3)* खालील प्रश्नांची प्रत्येकी 150 शब्दांत उत्तरे लिहा. (कोणतेही एक) **[7]**

अ) GIS संहितेमधील स्थलनिर्देशांक नकाशाची अंकीय नोंदणी आणि भूसंदर्भ प्रक्रिया स्पष्ट करा.

ब) GIS मध्ये कोणकोणते विविध प्रकारचे माहिती स्त्रोत वापरले जातात? उदाहरणांसह स्पष्ट करा.

Total No. of Questions : 3]

SEAT No. :

P6911

[Total No. of Pages : 2

[6127]-356

S.Y.B.A.

GEOGRAPHY

SEC-2A : Applied Course of Disaster Management

(2019 Pattern) (CBCS) (Semester - III) (23207)

Time : 2 Hours] *[Max. Marks : 25*

Instructions to the candidates:

1) ***All questions are compulsory.***
2) ***Figures to the right indicate full marks.***
3) ***Draw neat diagrams wherever necessary.***
4) ***Use of map stencil is allowed.***

Q1) Answer in 20 words each (any five) **[10]**

a) Define the term 'Natural Disaster'.

b) What is mean by management?

c) State any two stages of post - disaster management.

d) What is Rehabilitation?

e) Write any two examples of natural disaster.

f) State any two impacts of Covid - 19.

g) State any two flood prone regions of India.

Q2) Write a short notes in 100 words each. (any two) **[8]**

a) Types of Man made disaster.

b) Covid - 19 and India.

c) Disaster management.

Q3) Answer in 150 words each (Any one) **[7]**

a) Explain the causes and effect of Flood in India.

b) Explain the role of Geographers in disaster management.

P.T.O.

Total No. of Questions : 3]

P6911

[6127]-356

S.Y.B.A.

GEOGRAPHY

SEC-2A : Applied Course of Disaster Management

(2019 Pattern) (CBCS) (Semester - III) (23207)

(मराठी रूपांतर)

वेळ : *2* तास] [एकूण गुण : *25*

सूचना :– *1)* सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहेत.

2) उजवीकडील अंक प्रश्नांचे पूर्ण गुण दर्शवितात.

3) आवश्यक तेथे सुबक आकृत्या काढा.

4) नकाशा स्टेन्सिल वापरण्यास परवानगी आहे.

5) संदर्भासाठी मुळ इंग्रजी प्रश्नपत्रिका पहावी.

प्र.*1)* प्रत्येकी 20 शब्दांत उत्तरे लिहा. (कोणतेही पाच) **[10]**

अ) 'नैसर्गिक आपत्ती' व्याख्या लिहा.

ब) व्यवस्थापन म्हणजे काय?

क) आपत्ती नंतरच्या व्यवस्थापनाचे कोणतेही दोन टप्पे सांगा.

ड) पनुर्वसन म्हणजे काय?

इ) नैसर्गिक आपत्तीची कोणतीही दोन उदाहरणे लिहा.

फ) कोवीड–19 चे कोणतेही दोन परिणाम लिहा.

य) भारतातील कोणत्याही दोन पूरग्रस्त प्रदेशांची नावे लिहा.

प्र.*2)* 100 शब्दांत उत्तरे लिहा. (कोणतेही दोन) **[8]**

अ) मानवनिर्मित आपत्तीचे प्रकार

ब) कोवीड–19 आणि भारत

क) आपत्ती व्यवस्थापन

प्र.*3)* 150 शब्दांत उत्तरे लिहा. (कोणतेही एक) **[7]**

अ) भारतातील पूराची कारणे व परिणाम सविस्तर लिहा.

ब) आपत्ती व्यवस्थापनात भूगोल शास्त्रज्ञांची भूमिका स्पष्ट करा.

Total No. of Questions : 6]

SEAT No. :

P-6912

[Total No. of Pages : 4

[6127]-357

S.Y. B.A.

SKILL DEVELOPMENT IN MUSIC

SEC - 2A : राग संगीत गायन (Raag Sangeet Gayan)

(2019 Pattern) (CBCS) (Semester - III) (23214) (22320)

वेळ : 2 तास] *[एकूण गुण : 25*

सूचना : 1) पहिला प्रश्न सोडविणे अनिवार्य आहे.

2) उर्वरित 5 प्रश्नांपैकी कोणतेही 4 असे एकूण 5 प्रश्न सोडवा.

3) सर्व प्रश्नांस प्रत्येकी 5 याप्रमाणे समान गुण आहेत.

प्रश्न 1) कल्याण, शुद्धसारंग, भैरव यापैकी कोणत्याही एका रागातील छोट्या ख्यालाची बंदिश स्वरलिपिबद्ध करा. **[5]**

प्रश्न 2) पुढीलपैकी कोणत्याही एका रागाची संपूर्ण शास्त्रीय माहिती लिहा. **[5]**

अ) भीमपलास

ब) मालकंस

क) भैरव

प्रश्न 3) पुढीलपैकी कोणत्याही एका तालाची संपूर्ण माहिती लिहून त्या तालाचा ठेका एकपटीत लिहा. **[5]**

अ) धमार

ब) त्रिताल

क) विलंबित एकताल

P.T.O.

प्रश्न 4) व्याख्या लिहा. (कोणत्याही पाच) **[5]**

अ) वादीस्वर

ब) संवादीस्वर

क) ग्रह

ड) न्यास

इ) विवादी

फ) अंश

य) पकड

प्रश्न 5) पुढीलपैकी कोणत्याही एका संगीततज्ञाचे जीवनचरित्र व सांगीतिक योगदान स्पष्ट करा. **[5]**

अ) अब्दुल करीम खाँ

ब) पं. रविशंकर

क) पं. बाळकृष्णबुवा इचलकरंजीकर

प्रश्न 6) पुढीलपैकी कोणत्याही एका विषयावर सविस्तर लिहा. **[5]**

अ) सुगमसंगीत शैली

ब) जीवनात संगीताचे महत्व

क) संगीत आणि साहित्य

▽▽▽▽

Total No. of Questions : 6]

P-6912

[6127]-357

S.Y. B.A.

SKILL DEVELOPMENT IN MUSIC

SEC - 2A : तबला (Tabla)

(या संचातील राग संगीत गायन, तबला, सतार या तीनपैकी तुमच्या विषयाची कोणतीही एक प्रश्नपत्रिका सोडवा)

(2019 Pattern) (CBCS) (Semester - III) (23214) (22320)

वेळ : 2 तास] *[एकूण गुण : 25*

सूचना : 1) पहिला प्रश्न सोडविणे अनिवार्य आहे.

2) उर्वरितपैकी 5 पैकी कोणतेही 4 असे एकूण 5 प्रश्न सोडवा.

3) सर्व प्रश्नांना प्रत्येकी 5 प्रमाणे समान गुण आहेत.

4) उजवीकडील अंक गुण दर्शवितात.

प्रश्न 1) ताल झपतालमध्ये एक कायदा लिपिबद्ध करा. **[5]**

प्रश्न 2) कोणत्याही एका तालाचे लेखन करा. **[5]**

अ) दीपचंदी

ब) रूपक

प्रश्न 3) ख्याल या गायन प्रकाराची विस्तृत माहिती लिहा. **[5]**

प्रश्न 4) कोणत्याही एका कलाकाराचा जीवन परिचय व सांगीतिक योगदान लिहा. **[5]**

अ) उ. झाकीर हुसेन

ब) उ. अहमदजान थिरकवा

प्रश्न 5) निबंध लिहा. (कोणताही एक) **[5]**

अ) हाताच्या तयारीसाठी करावयाचा रियाझ

ब) तबला साथीची आवश्यकता

प्रश्न 6) गदिगन व धिरधीर या बोलांची निकास पद्धती लिहा. **[5]**

▽▽▽▽

Total No. of Questions : 3]

SEAT No. :

P-6913

[Total No. of Pages : 2

[6127]-358

S.Y. B.A.

PSYCHOLOGY

SEC-2A : Health Promotion Life Skills

(2019 Pattern) (Semester - III) (23224)

Time : 1 Hour] ***[Max. Marks : 25***

Instructions to the candidates:

1) ***All questions are compulsory.***
2) ***Figures to the right indicate full marks.***

Q1) Write the answer of the following questions. (any one) **[10]**

a) Illustrate competencies that dealing with self - management.

b) What is mean by 'Peer-Pressure'? State some examples of negative Peer-pressure.

Q2) Write the answer of the following questions (any one) **[10]**

a) What do you mean by bullying? Explain various effects of bullying.

b) What is interpersonal relationship? Discuss different tyeps of interpersonal relationship.

Q3) Write short notes (Any one) **[5]**

a) Hygienic habits.

b) Methods of competency mapping.

❍❍❍❍

P.T.O.

Total No. of Questions : 3]

P-6913

[6127]-358

S.Y. B.A.

मानसशास्त्र

SEC-2A : आरोग्य संवर्धन जीवन कौशल्य

(2019 Pattern) (Semester - III) (23224)

(मराठी रूपांतर)

वेळ : 1 तास] *[एकूण गुण : 25*

सूचना : *1) सर्व प्रश्न आवश्यक आहेत.*

2) उजवीकडील आकडे पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्रश्न 1) खालील प्रश्नांची उत्तरे लिहा. (कोणतेही एक) **[10]**

अ) स्व – व्यवस्थापनाशी संबंधित असलेल्या क्षमतांचे वर्णन करा.

ब) 'समवयस्क–समूह–दडपण' म्हणजे काय? नकारात्मक समवयस्क – समूह – दडपणाची काही उदाहरणे सांगा.

प्रश्न 2) खालील प्रश्नांची उत्तरे लिहा. (कोणताही एक) **[10]**

अ) गुंडगिरी म्हणजे काय? गुंडगिरीचे विविध परिणाम स्पष्ट करा.

ब) आंतर–व्यक्तिक संबंध म्हणजे काय? आंतर – व्यक्तिक संबंधाच्या विविध प्रकारांची चर्चा करा.

प्रश्न 3) टीपा लिहा. (कोणतीही एक) **[5]**

अ) आरोग्यदायी सवयी.

ब) सक्षमता आलेखनाच्या पद्धती

○○○○

Total No. of Questions : 3]

SEAT No. :

P-6914

[Total No. of Pages : 4

[6127]-359
S.Y. B.A.
DEFENCE AND STRATEGIC STUDIES
SEC-2A : Introduction to Human Rights & Duties
(2019 Pattern) (Semester - III) (23275)

Time : 2 Hours] ***[Max. Marks : 25***

Instructions to the candidates:

1) ***All questions are compulsory.***
2) ***Figures to the right indicate full marks.***

Q1) Select the correct option for and rewrite the statement. **[5]**

i) Who was the Chairman of the Drafting Committee of the Universal Declaration of Human Rights?

a) Margaret Thatcher b) Indira Gandhi

c) Eleanor Roosevelt d) Sirimavo bandaranaike

ii) The right to deny or deny asylum to an individual is granted to the nation concerned by any part of the Asylum Clause

a) Part I b) Part II

c) Part III d) Part IV

iii) What right has the Supreme Court of India included as an integral part of the right to life and liberty?

a) Privacy b) Freedom

c) Privacy and liberty d) Rajashraya

iv) The right to private life is associated with which legal principle of fundamental rights?

a) Human b) Natural

c) Indigenous d) Artificial

v) Which of the following is the first charter of Humane's rights?

a) Bill of rights b) Constitution of media

c) The Cyrus cylinder d) None of the above

P.T.O.

Q2) Write the answers in 100 words (any three) : **[12]**

a) What are human values?

b) Describe the nature of human rights.

c) Explain the concept of Child Labour.

d) Explain the concept of equality.

e) Describe the role of the Indian human right commission on women?

Q3) Write the answers in 200 words (any one) : **[8]**

a) Explain the importance of human rights education.

b) Explain the consequences of gender equality and its solutions.

Total No. of Questions : 4]

P-6914

[6127]-359
S.Y. B.A.
DEFENCE AND STRATEGIC STUDIES
SEC-2A : Introduction to Human Rights & Duties
(2019 Pattern) (Semester - III) (23275)
(मराठी रूपांतर)

वेळ : 2 तास] *[एकूण गुण : 25*

सूचना : *1)* *सर्व प्रश्न अनिवार्य.*

2) *उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.*

प्रश्न 1) योग्य पर्याय निवडा आणि पुन्हा लिहा. **[5]**

i) मानवी अधिकारांच्या वैश्विक जाहीरनामाच्या मसुदा समितीचे अध्यक्ष कोण होते?

अ) मार्गारिट थॅचर ब) इंदिरा गांधी

क) एलिनोर रूझवेल्ट ड) सिरीमावो बंदरनायके

ii) एखाद्या व्यक्तीला आश्रय न देण्याचा किंवा नाकारण्याचा अधिकार संबंधित राष्ट्राला आश्रय अधिकार कलमातील कोणत्या भागाद्वारे प्रदान केला जातो?

अ) भाग – I ब) भाग – II

क) भाग – III ड) भाग IV

iii) भारताच्या सर्वोच्च न्यायालयाने जीवन व स्वातंत्र्याच्या अधिकाराचे एक अविभाज्य अंग म्हणून कोणत्या अधिकाराचा समावेश केला आहे?

अ) गोपनीयता ब) स्वातंत्र्य

क) गोपनीयता आणि स्वातंत्र्य ड) राजाश्रय

iv) खाजगी जीवनाचा अधिकार हे, मूळ अधिकाराच्या कोणत्या कायदा सिद्धांताशी संलग्न आहे?

अ) मानवीय ब) नैसर्गिक

क) देशीय ड) कृत्रिम

v) खालीलपैकी मानवी हक्कांची पहिली सनद कोणती?

अ) अधिकारांचे विधेयक ब) माध्यमांचे संविधान

क) सायरस सिलेंडर ड) वरीलपैकी कोणतेही नाही

प्रश्न 2) 100 शब्दांत उत्तर लिहा. (कोणतेही तीन) **[12]**

अ) मानवी मूल्य कोणती?

ब) मानवी हक्कांच्या स्वरुपाचे वर्णन करा.

क) बालकामगार ही संकल्पना स्पष्ट करा.

ड) समानतेची संकल्पना स्पष्ट करा.

इ) भारतीय मानवाधिकार आयोगाच्या महिलांवरील भूमिकेचे वर्णन करा?

प्रश्न 3) 200 शब्दांत उत्तर लिहा. (कोणतेही एक) **[8]**

अ) मानवी हक्क शिक्षणाचे महत्त्व स्पष्ट करा.

ब) लैंगिक समानतेचे परिणाम आणि त्यावरचे उपाय स्पष्ट करा.

Total No. of Questions : 3]

SEAT No. :

P-6915

[Total No. Of Pages : 1

[6127]-360
S.Y. B.A.
ENGLISH
(Skill Enhancement Course)
SEC - 2A: A Certificate Course in Skill Development
(2019 Pattern) (CBCS) (Semester - III) (23334)

Time : 2 Hours] ***[Max. Marks : 25***

Instructions to the candidates :

1) ***All questions are compulsory.***
2) ***Figures to the right indicate full marks.***

Q1) Attempt any One of the following . **[10]**

a) Your friend shruti meets you after a long time in Nashik. You are delighted to see her. Write a conversation using the greetings and responses to greetings.

b) You are in conversation with your friends in college campus. There was an urgent call from your father. Write a dialogue to leave the conversation.

Q2) Attempt any One of the following . **[10]**

a) Your friend wants to go to the hospital. He demands one thousand rupees from you. You permit him to give the money. Write this in the form of a dialogue.

b) Define digital literacy. Explain the benefits of digital literacy

Q3) Attempt any One of the following . **[5]**

a) Your friend wants to invite you for his birthday party. But you are not free on that day. You decline the invitation. Write the situation in the form of a dialogue.

b) Explain the term project management.

Total No. of Questions : 4]

SEAT No. : ____

P-6916

[Total No. of Pages : 5

[6127]-361

S.Y. B.A.

MATHEMATICS

Financial Mathematics - 3

SEC 1A : FMG-3 : Operational Research

(2019 Pattern) (Semester - III) (23345)

Time : 2½ Hours] ***[Max. Marks : 70***

Instructions to the candidates:

1) ***All questions are compulsory.***
2) ***Figures to the right indicate full marks.***
3) ***Use of calculator is allowed.***
4) ***Graph papers will be supplied on demand.***

Q1) Attempt any five of the following : **[10]**

a) Write mathematical formulation of transportation problem.

b) Write the dual of the following LPP.

Max $z = x_1 - x_2$

Subject to

$$-2x_1 - x_2 \leq -2$$
$$x_1 + x_2 \leq -1$$
$$x_1, x_2 \geq 0$$

c) Use graphical method to show that the following L.P.P. has infeasible solution space.

Max $z = 3x_1 + 2x_2$

Subject to

$$2x_1 + x_2 \leq 2$$
$$3x_1 + 4x_2 \geq 12$$
$$x_1, x_2 \geq 0$$

d) What is the rule for recognizing an alternate optimum solution for the transportation problem?

e) Find initial basic feasible solution of the following transportation problem by North-West Corner Method.

P.T.O.

Destination

		A	B	C	D	E	Supply
Origin	P	2	11	10	3	7	4
	Q	1	4	7	2	1	8
	R	3	9	4	8	12	9
	Demand	3	3	4	5	6	

f) Define Basic feasible solution of an L.P.P.

g) Write the following L.P.P. in standard form.

Max.$z = 3x_1 + 2x_2$

subject to

$$x_1 + x_2 \leq 1$$
$$3x_1 + x_2 \geq 6$$
$$x_1, x_2 \geq 0$$

h) Define degenerate and non degenerate solution of LPP.

Q2) Attempt any four of the following : **[20]**

a) Solve the following L.P.P. by graphical Method.

Minimize $z = 3x_1 + 5x_2$

subject to

$$-3x_1 + 4x_2 \leq 12$$
$$-2x_1 + x_2 \leq 2$$
$$2x_1 - 3x_2 \geq 12$$
$$x_1 \leq 4$$
$$x_2 \geq 2$$
$$x_1, x_2 \geq 0$$

b) Solve the L.P.P by Simplex Method.

Maximize $z = 23x_1 + 32x_2$

subject to

$$10x_1 + 6x_2 \leq 2500$$
$$5x_1 + 10x_2 \leq 2000$$
$$x_1 + 2x_2 \leq 500$$
$$x_1, x_2 \geq 0$$

c) Find the initial Basic feasible Solution of the Transportation Problem by North West Corner Method.

	X	Y	Z	Availability
A	4	3	2	10
B	5	6	1	8
C	6	4	3	5
D	3	5	4	6
Requirement	7	12	4	

d) Solve the Assignment problem.

Jobs	X	Y	Z
A	11	16	21
B	20	13	17
C	13	15	12

e) A company manufactures two types of products A and B and sells them at a profit of Rs. 3 on type A and Rs. 2 on type B. Each product is process on two machines X and Y. Type A requires 3 minutes on machine X and 3 minutes on Y. Type B requires 4 minutes on machine X and 5 minutes on machine Y. The machine X is available for not more than 6 hours and while Y is available for 9 hours during any working day. Formulate the problem as an L.P.P.

Q3) Attempt any four of the following : **[20]**

a) Use the graphical method to solve the following L.P.P.

Minimize $Z = x_1 + x_2$

subject to the constraints

$$5x_1 + 10x_2 \leq 50$$
$$x_1 + x_2 \geq 1$$
$$x_2 \leq 4$$
$$x_1, x_2 \geq 0$$

b) Solve by Big M Method

Minimize $Z = 8x_1 + 10x_2$

subject to the constraints

$$3x_1 + 9x_2 \geq 100$$
$$8x_1 + 4x_2 \geq 150$$
$$x_1, x_2 \geq 0$$

c) Solve the following LPP

Minimize $Z = 4x_1 + 2x_2$

subject to the constraints

$$3x_1 + x_2 \geq 27$$
$$-x_1 - x_2 \leq -21$$
$$x_1 + 2x_2 \geq 30$$
$$x_1, x_2 \geq 0.$$

d) Write the dual of the following LPP

Maximize $Z = x_1 + 2x_2 + 3x_3$

subject to the constraints

$$2x_1 + 3x_2 - x_3 \geq 20$$
$$x_1 + 2x_2 + 3x_3 \leq 15$$
$$x_2 + 2x_2 = 10$$
$$x_1, x_2, x_3 \geq 0$$

e) Find the IBFS of the following transportation Problem by Vogel's Approximation Method

	A	B	C	Supply
X	4	8	8	76
Y	16	24	16	82
Z	8	16	24	77
Demand	72	102	41	

f) Solve the assignment problem

	I	II	III	IV
A	0	7	14	21
B	12	17	22	27
C	12	17	22	27
D	18	22	26	30

Q4) Attempt any two of the following : **[20]**

a) Four different jobs are to be done on four machines, one job on each machine, as set up costs and times are too high to permit a job being worked on more than one machine. The matrix given below gives the times of producing jobs on different machines. Assign the jobs to machine so that total time of production is minimized.

Machines (time in hours)

Job↓	A	B	C	D
P	10	14	22	12
Q	16	10	18	12
R	8	14	20	14
S	20	8	16	6

b) Solve the transportation problem.

	X	Y	Z	Availability
A	4	3	2	10
B	5	6	1	8
C	6	4	3	5
D	3	5	6	4
Requirement	7	12	5	

c) Use penalty (Big-M) method to solve the following LP problem.

Maximize $Z = x_1 + 2x_2 + 3x_3 - x_4$

subject to the constraints

$$x_1 + 2x_2 + 3x_3 = 15$$
$$2x_1 + x_2 + 5x_3 = 20$$
$$x_1 + 2x_2 + x_3 + x_4 = 10$$
$$x_1, x_2, x_3, x_4 \geq 0$$

d) Find the dual of the following LPP

Minimize $Z = 2x_1 + 3x_2 + 4x_3$

subject to

$$2x_1 + 3x_2 + 5x_3 \geq 2$$
$$3x_1 + 3x_2 + 7x_3 = 3$$
$$x_1 + 4x_2 + 6x_3 \leq 5$$
$$x_1, x_2 \geq 0, x_3 \text{ is unrestricted}$$

Total No. of Questions : 2]

SEAT No. :

P-6917

[Total No. of Pages : 2

[6127]-362

S.Y. B.A.

SOCIOLOGY

SEC-2A : Gender Spectrum and Media

(2019 Pattern) (CBCS) (Semester - III) (23375)

Time : 2 Hours] ***[Max. Marks : 25***

Instructions to the candidates :

1) ***All questions are compulsory.***
2) ***Figures to the right indicate full marks.***

Q1) Answer the following question in 200 workds (any one) : **[10]**

a) Explain the Role of TV and Advertisements regarding Media.

b) Discuss the Need to study media.

Q2) Write short notes on (Any three) : **[15]**

a) Capitalists and companies

b) The filter bubble

c) Market and Audience

d) Fake News

e) Representation of masculine in Media.

⌘⌘⌘

P.T.O.

Total No. of Questions : 2]

P-6917 **[6127]-362**

S.Y. B.A.

SOCIOLOGY

SEC-2A : Gender Spectrum and Media

(2019 Pattern) (CBCS) (Semester - III) (23375)

(मराठी रूपांतर)

वेळ : 2 तास] *[एकूण गुण : 25*

सूचना : *1)* सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहे.

2) उजवीकडील अंक प्रश्नांचे पूर्ण गुण दर्शवितात.

3) संदर्भासाठी मूळ इंग्रजी प्रश्नपत्रिका पहावी.

प्रश्न 1) खालील प्रश्नांचे उत्तर 200 शब्दांत लिहा. (कोणताही एक) : **[10]**

अ) प्रसार मांध्यमांबाबत टी.व्ही/दूरदर्शन आणि जाहिरातीची भूमिका स्पष्ट करा.

ब) प्रसार माध्यमांच्या अभ्यासाची गरज यावर चर्चा करा.

प्रश्न 2) थोडक्यात टिपा लिहा (कोणत्याही तीन) : **[15]**

अ) भांडवलदार आणि कंपन्या

ब) माहितीचे बुडबुडे

क) बाजारपेठ आणि प्रेक्षक

ड) खोट्या बातम्या

इ) पुरुषत्वाचे प्रसार माध्यमांमधिल प्रतिनिधित्व

⌘⌘⌘

Total No. of Questions : 2]

SEAT No. : ____

P-6918

[Total No. of Pages : 2

[6127]-363

S.Y. B.A.

PHILOSOPHY

SEC - 2A : A Course on Critical Thinking: Theory and Practice

(Additional Credit Course)

(2019 Pattern) (Semester - III) (CBCS) (23425)

Time : 2 Hours] ***[Max. Marks : 25***

Instructions to the candidates:

1) ***All questions are compulsory.***
2) ***Figures to the right indicate full marks.***

Q1) Write short notes on any three of the following in 50 words each. **[15]**

a) Analogical reasoning

b) Causal reasoning

c) Truth

d) Logical quantifiers

e) Indirect proof

Q2) Answer the following question in 200 words (Any one) **[10]**

a) Define the term reasoning? Explain its types.

b) Explain basic nature of a valid and Invalid arguments.

P.T.O.

Total No. of Questions : 2]

P-6918

[6127]-363

S.Y. B.A.

PHILOSOPHY

SEC - 2A : A Course on Critical Thinking: Theory and Practice

(Additional Credit Course)

(2019 Pattern) (Semester - III) (CBCS) (23425)

(मराठी रूपांतर)

वेळ : 2 तास] *[एकूण गुण : 25*

सूचना : *1) सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहे.*

2) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

3) संदर्भासाठी मूळ इंग्रजी प्रश्नपत्रिका पाहावी.

प्रश्न 1) खालीलपैकी कोणत्याही तीनावर टीपा लिहा. **[15]**

अ) गणनात्मक तार्किकता

ब) कारणाधारिता तार्किकता

क) सत्य

ड) तर्ककारके

इ) अप्रत्यक्ष पद्धती

प्रश्न 2) खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नांचे उत्तर लिहा. **[10]**

अ) तार्किकतेची व्याख्या देऊन तिचे प्रकार स्पष्ट करा.

ब) वैध आणि अवैध युक्तिवादाचे मूळ स्वरूप स्पष्ट करा.

Total No. of Questions : 5]

SEAT No. :

P-6919

[Total No. of Pages : 3

[6127]-365

S.Y. B.A.

HINDI (हिंदी)

G2-CC-1C : आधुनिक काव्य, कहानी तथा व्यावहारिक हिंदी

(2019 Pattern) (CBCS) (Semester - III) (23093)

समय : 2½ घंटे] *[पूर्णांक : 70*

सूचनाएँ : *1)* *सभी प्रश्न अनिवार्य हैं।*

2) *सभी प्रश्नों के लिए समान अंक है।*

प्रश्न 1) निम्नलिखित में से किन्हीं दो प्रश्नों के उत्तर लिखिए । **[16]**

अ) 'नाच' कविता में कवि अज्ञेयजी के नट के नाच का वर्णन किस प्रकार किया है?

ब) 'एकलव्य से संवाद' कविता का भावार्थ अपने शब्दों में लिखिए ।

क) 'हॉकी खेलती लडकियाँ' कविता में लड़कियों के जीवन का चित्रण किस प्रकार से प्रस्तुत किया है?

ड) 'कूडा बीनते बच्चे' कविता का आशय अपने शब्दों में लिखिए ।

प्रश्न 2) निम्नलिखित में से किन्हीं दो प्रश्नों के उत्तर लिखिए । **[16]**

अ) 'धरती अब भी घूम रही हैं' कहानी की कथावस्तु अपने शब्दों में लिखिए ।

ब) 'दूसरे' कहानी के माध्यम से अभावग्रस्त परिवार के जीवन का चित्रण कीजिए ।

क) 'सजा' कहानी के शीर्षक की सार्थकता स्पष्ट कीजिए ।

ड) 'सलाम' कहानी में व्यक्त जातीय समस्याओं को स्पष्ट कीजिए ।

P.T.O.

प्रश्न 3) ससंदर्भ व्याख्या ।

अ) निम्नलिखित में से किसी एक ससंदर्भ की व्याख्या लिखिए । **[7]**

i) ''इस दुनिया में आदमी की जान से बड़ा

कुछ भी नहीं है

न ईश्वर

न ज्ञान

न चुनाव''

अथवा

ii) ''बड़े–बड़े डग भरते

चलते हैं वे तो

उनका ढीला–ढीला कुर्ता

तन जाता है फूलकर उनके पीछे

जैसे कि हो पाल कश्ती का !''

ब) निम्नलिखित में से किसी एक ससंदर्भ की व्याख्या किजिए । **[7]**

i) ''हरवंशलालजी, जब तक आपकी लडकी को कहीं और सर्विस नहीं मिलती, दूध–डिपो पर भेज दिया कीजिए ..... मैं कुछ कर दूँगा ..... चालीस–पैंतालीस रुपये भी क्या बुरे हैं .....''

अथवा

ii) ''ऐसे कैसे चले जाएँ हम दो कमरों में? एकेडमिक सेशन पूरा होने के पहले घर नहीं खाली करेंगे। मेरे हसबैंड वार (युद्ध) में हैं और इस समय हमसे घर खाली करने के लिए कह रहे हैं?''

प्रश्न 4) निम्नलिखित प्रश्नों के उत्तर लिखिए : (3 में से 2) **[14]**

अ) हिंदी के कारक एवं विभक्ति चिह्न लिखिए ।

ब) संक्षेपण के प्रकार लिखिए ।

क) संक्षेपक के गुण बताइए ।

प्रश्न 5) निम्नलिखित प्रश्नों के सही विकल्प चुनकर उत्तर लिखिए : **[10]**

i) 'नाच' कविता के कवि कौन है?

अ) अज्ञेय ब) सर्वेश्वरदयाल सक्सेना

क) विष्णु प्रभाकर ड) कमलेश्वर

ii) देश कागज पर बना ..... नहीं होता ।

अ) चित्र ब) ड्राईंग

क) नक्शा ड) काव्य

iii) 'एकलव्य से संवाद' कविता के रचनाकार कौन है?

अ) अज्ञेय ब) अनुज लुगुन

क) सर्वेश्वरदयाल सक्सेना ड) अनामिका

iv) गिलहरी कहाँ दौड़ती है?

अ) पेट में ब) खून में

क) पेड़ पर ड) घास में

v) 'धरती अब भी घूम रही है' कहानी में नीना की आयु कितनी है?

अ) दस वर्ष ब) आठ वर्ष

क) बारह वर्ष ड) तेरह वर्ष

vi) 'दूसरे' कहानी की नायिका का नाम क्या है?

अ) नीना ब) मीना

क) सुनिता ड) अनिता

vii) हरिष कौन सी कहानी का प्रमुख पात्र है?

अ) सजा ब) दूसरे

क) सलाम ड) छावनी में बेघर

viii) कारक का सीधा संबंध ..... के साथ होता है?

अ) संज्ञा ब) सर्वनाम

क) क्रिया ड) विशेषण

ix) शब्द युग्म का सही अर्थ विकल्प चुनिए – अलि–अली

अ) परिवार – किनारा ब) भौरा – सहेली

क) जल – हाथ ड) मुख – शरीर

x) संक्षेपण या सार लेखन अपने आप में एक ..... है।

अ) कला ब) विज्ञान

क) कला और विज्ञान ड) इनमें से नहीं

Total No. of Questions : 4]

SEAT No. :

[Total No. of Pages : 2

P-6920

[6127]-366

S.Y. B.A.

HINDI (हिंदी)

G2 CC-2C PH-2A : सामान्य हिंदी

प्रयोजनमूलक हिंदी : अनुप्रयोग

(2019 Pattern) (CBCS) (Semester - III) (23094)

समय : 2½ घंटे] *[कुल अंक : 70*

सूचनाएँ : *1)* सभी प्रश्न अनिवार्य हैं ।

2) दाहिनी ओर लिखे अंक प्रश्न के पूर्णांक हैं ।

प्रश्न 1) निम्नलिखित दीघोत्तरी प्रश्नों में से किन्हीं तीन प्रश्नों के उत्तर लिखिए । **[21]**

अ) पर्यटन क्षेत्र में हिंदी भाषा के उपयोगिता पर प्रकाश डालिए ।

ब) खेल जगत में हिंदी की आवश्यकता को समझाइए ।

क) बैंकिंग क्षेत्र में हिंदी का महत्त्व विशद कीजिए?

ड) प्रशासनिक क्षेत्र में हिंदी भाषा के महत्त्व को स्पष्ट कीजिए ।

इ) हिंदीभाषा और दूरसंचार के क्षेत्र का परस्पर संबंध रेखांकित कीजिए?

प्रश्न 2) निम्नलिखित दीर्घोत्तरी प्रश्नों में से किन्हीं तीन प्रश्नों के उत्तर लिखिए । **[21]**

अ) प्रारुपण लेखन के महत्त्वपूर्ण बिंदूओं को स्पष्ट कीजिए ।

ब) टिप्पण लेखन की भाषा कैसी होनी चाहिए?

क) कार्यालयी संदर्भ में संक्षेपण की उपयोगिता लिखिए ।

ड) टिप्पण के गुणों पर प्रकाश डालिए ।

इ) पल्लवन की प्रक्रिया को स्पष्ट कीजिए ।

P.T.O.

प्रश्न 3) निम्नलिखित दीर्घोत्तरी प्रश्नों में से किन्हीं तीन प्रश्नों के उत्तर लिखिए । **[21]**

अ) परिपत्र लेखन की महत्त्वपूर्ण बातों को लिखिए ।

ब) कार्यालय ज्ञापन कब लिखा जाता है, उसके लेखन विधि को समझाइए ।

क) अधिसूचना किसे कहते हैं?

ड) सरकारी पत्र की विशेषताएँ लिखिए ।

इ) अधिसूचना लेखन का हेतु लिखिए?

प्रश्न 4) निम्नलिखित बहुविकल्पीय प्रश्नों के उत्तर लिखिए । **[7]**

i) संक्षेपण सदैव ..... में लिखा जाता हैं ।

अ) अन्य पुरुष में ब) प्रथम पुरूष में

क) द्वितीय पुरुष में ड) इनमें से कोई नहीं

ii) अंग्रेजी शब्द century के लिए हिंदी शब्द क्या हैं?

अ) शतक ब) अर्धशतक

क) फिफ्टी ड) विकेट

iii) Drafting के लिए हिंदी शब्द क्या है?

अ) प्रारुपण ब) टिप्पण

क) संक्षेपण ड) पल्लवन

iv) Agreement इस अंग्रेजी शब्द के लिए हिंदी शब्द लिखिए ।

अ) अनुबंध ब) कर

क) समझौता ड) बकरार

v) संक्षेपण की विशेषताएँ हैं –

अ) संक्षिप्तता ब) पूर्णता

क) क्रमबद्धता ड) सभी सही हैं

vi) पल्लवन के भाषा की विशेषाएँ हैं ।

अ) स्पष्टता ब) मौलिकता

क) सरलता ड) तीनों सही हैं

vii) निविदा को अंग्रेजी में क्या कहा जाता हैं?

अ) Tender ब) Tender division

क) Duration ड) Letter

⌘⌘⌘

Total No. of Questions : 4]

SEAT No. :

[Total No. of Pages : 3

P-6921

[6127]-367

S.Y. B.A.

SANSKRIT (संस्कृत)

Saṁskrtārṇavaḥ (संस्कृतार्णवः)

SEC-1A : Gadya Vibhag and Padya Vibhag

गद्य विभाग व पद्य विभाग

(2019 Pattern) (Semester - III) (23113)
(Old General Paper - II)

Time : 2½ Hours] *[Max. Marks : 70*

Q1) Translate in to English or Marathi in each section (Any one) : **[10]**

प्रत्येक विभागातील कोणत्याही एकाचे इंग्रजी व मराठीत भाषांतर करा.

Section 'A' / विभाग 'अ'

i) वेदमनूच्याचार्योऽन्तेवासिनमनुशास्ति । सत्यं वद । धर्मं चर । स्वाध्यायान्मा प्रमदः । आचार्याय प्रियं धनमाहृत्य प्रजातन्तुं मा व्यवच्छेत्सीः । सत्यान्न प्रमदितव्यम् । स्वाध्यायप्रवचनाभ्यां न प्रमदितव्यम् । देवपितृकार्याभ्यां न प्रमदितव्यम् ।

ii) अपरञ्च यथा आत्मनः प्राणा अभीष्टाः तथा भूतानामपि इति अवधार्य साधवः आत्मौपम्येन भूतेषु दयां कुर्वन्ति । प्रत्याख्याने च दाने च सुखदुःखे प्रियाप्रिये आत्मौपम्येन पुरूषः प्रमाणमधिगच्छति । तथा च यः मातृवत्परदारेषु परद्रव्येषु लोष्टवत् आत्मवत्सर्वेषु भूतेषु पश्यति स एव पण्डितःनिश्चयेन । त्वं चातीव दुर्गतस्तेन तत्तुभ्यं दातुं सयत्नोऽहम् ।

Section 'B' / विभाग 'ब'

i) निर्मानमोहाजितसङ्गदोषा

अध्यात्मनित्याविनिवृत्तकामाः ।

द्वन्द्वैर्विमुक्तासुखदुःखसज्ञै –

र्गच्छन्त्यमूढाःपदमव्ययंतत् ।।

ii) सौराष्ट्रदेशेविशदेऽतिरम्येज्योतिर्मयंचन्द्रकलावतंसम् ।

भक्तिप्रदानायकृपावतीर्णंतंसोमनाथंशरणंप्रपद्ये ।।

P.T.O.

Section 'C' / विभाग 'क'

अधोनिर्दिष्टं परिच्छेदं पठित्वा तस्याधारेण संस्कृतेन उत्तराणि लिखत । (कान्यपि पञ्च) **[5]**

देवपितृकार्याभ्यां न प्रमदितव्यम् । मातृदेवो भव । पितृदेवो भव । आचार्यदेवोभव । अतिथिदेवो भव । यान्यवद्यानि कर्माणि तानि त्वया सेवितव्यानि । नो इतराणि । यान्यस्माकंसुचरितानि तानि त्वयोपास्यानि नो इतराणि । ये के चास्माच्छ्रेयांसो ब्राह्मणाः तेषां त्वयाऽऽसनेन प्रश्वसितव्यम् ।।

i) कस्मान् न प्रमदितव्यम्?

ii) कीदृशो देवो भव।?

iii) कानि कर्माणि शिष्येण सेवितव्यानि?

iv) गुरोः सुचरितानि कादृशानि?

v) ब्राह्मणानां कथं प्रश्वसितव्यम्?

vi) अयं परिच्छेदः कस्मात् ग्रन्थात् गृहीतः?

vii) ब्राह्मणानां किं विशेषणं निर्दिष्टम् अत्र?

Q2) Explain with reference to the context any one from sections 'A' and 'B'. **[10]**

'अ' आणि 'ब' विभागातून प्रत्येकी एकाचे संसदर्भ स्पष्टीकरण करा.

Section 'A' / विभाग 'अ'

i) यत्रास्ते विषसंसर्गोऽमृतं तदपि मृत्यवे ।।

ii) यान्यस्माकं सुचरितानि तानि त्वयोपास्यानि ।

Section 'B' / विभाग 'ब'

i) वन्दे महोदारतरस्वभावं घृष्णेश्वराख्यं शरणं प्रपद्ये ।।

ii) स चिन्तयमास कुलानि काव्यंदारांश्च भोगांश्च सुखं धनानि ।।

Section 'C' / विभाग 'क'

उचितानि युग्मानि विचिनुत (कान्यपि पञ्च) **[5]**

i)	वाराणसीनाथः	a)	अश्वत्थः
ii)	सत्यं वद ।	b)	सुप्तसिंहाः
iii)	द्वादशज्योतिर्लिङ्गं	c)	अनुशासनम्
iv)	अहिंसा	d)	वराहमिहिरः
v)	अव्ययः वृक्षः	e)	सोमनाथम्
vi)	बृहत्संहिता	f)	धर्ममार्गः
vii)	उत्तिष्ठत	g)	विश्वनाथः

Q3) A) Explain the advice to pupil in the lesson 'अनुशासनम्' in your own words. **[12]**

'अनुशासनम्' या पाठातील शिष्योपदेश तुमच्या भाषेत लिहा.

OR/किंवा

Write an essay on the topic **'पाणिनीय परिभाषा'**

'पाणिनीय परिभाषा' या विषयावर निबंध लिहा.

B) Write notes (any one) : **[8]**

टीपा लिहा (कोणताही एक) :

i) **कङ्कणस्य तु लोभेन**

ii) **भासः**

Q4) A) Write the summary of **'पुरूषोत्तमयोग'** **[12]**

'पुरूषोत्तमयोग' या अध्यायाचा सारांश लिहा.

OR/किंवा

Explain the **'द्वादशज्योतिर्लिङ्गस्तोत्रम्'**.

'द्वादशज्योतिर्लिङ्गस्तोत्रम्' स्पष्ट करा.

B) Write notes (any one) : **[8]**

टीपा लिहा (कोणताही एक) :

i) **दकलब्धिः**

ii) **भगवद्गीता**

□□□

Total No. of Questions : 3 **SEAT No.**

P-9683 **Total No. of Pages : 2**

[6127]- 368

S.Y.B.A. (Semester-III)

Arabic

CC-1C CLASSICAL & MODERN PROSE & POETRY

(23141) (2019 Pattern)

Total Marks :70] ***[Time : 2½ Hours***

Instructions to the candidates :

1) ***Attempt all questions.***
2) ***Figures to the right side indicate full marks.***

Q.1 Translate any two of the following Quranic Surahs: **[20]**

a) Al-Fateha b) Al-Qadr

c) Al- Fil d) Al- Falaq

Q.2 Translate any two of the following Passages into Urdu/Eng/ Marathi **[30]**

(الف) طَلَعَ الْفَجْرُ، اَذَّنَ الْمُوَذِّنُ، وَاسْتَيقِظَ الْمُسْلِمُوْنَ،مَاجِدٌ اِسْتَيقَظَ،وَتَوَجَّهَ اِلَى الْمَسْجِدِ لِلصَّلَاةِ، وَهُوَ فَتَحَ اَلْحَنْفِيَّةَ وَتَوَضَّأَ لِصَّلَاةِالصُّبْح،جَاءَ الْمُسْلِمُوْنَ وَتَوَضَّاوُا،خَرَجَ الاِمَامُ مِنْ حُجْرَتِهِ ، كَبَّرَ الْمُؤَذِّنُ وَقَال:قَدْ قَامَتِ الصَّلَاةُ، قَامَ الْمُسْلِمُوْنَ فَى صُفُوْ فِ بِنِظَامٍ حَسَنٍ ، وَ صَلُّوْا بِالْجَمَاعَةِ ، سَلَّمَ الاِمَامُ ، وَسَلَمَ الْمُسْلِمُوْنَ، وَانْتَهَتِ الصَّلَاةُ.

(ب) قَابلَ سَاجِدٌ خَالِدَا، قَلَ لَهُ اِنَّ جَمَاعَةَ الأَ صْدِقَاءِ عَادَتُ مِنْ دِهْلِيىُ،تَعالَ نَذْهَبُ اِلي الاَ صْدِقَاءِ وَنَتَحَدَّثُ مَعَهُم، خَالِدٌ وَ افَقَّ رَاَىَ صَدِيْقِهِ وَذَهَبَا اِلَى أَصْدِقَائِهِمَا. خَا لِدٌ:مَتَى سَافَرْ تُم مِنْ بُوْ مُبَاى اِلَى دِهْلِى؟ وَمَتَىَ وَ صَلْتُم؟ اَحْمَدُ: سَافرْ نَا يَوْمَ الاَرْ بِعَاءِ صُبَاحا، وَسَارَ الْقِطَارُ لَيْلا وَنَهَارا وَوَ صَلْنَا اِلَى دِهْلِي يَوْمَ الْخَمِيْسِ ظُهْرا،وَخَرَجْنَا لِلنَّزْهَةِمَسَاء

P.T.O.

(ج) فِی دُکَّانِ الْبَقَّالِ: اَرُزَّ،دَقِیْقٌ، عَدَسٌ، صَابُوْنٌ، شَایٌ ، کُلُّ نَوْعٍ فِی صُنَدُوْقِ اَوْ عَلٰی رَفٌ، اَصَّنَادِئیقُ مُنَضَّدَةٌ،وَالرُّفُوْفُ عَلَیِ الْحَائِطِ، الْبَقَّالُ رَجُلٌ اَمِیْنٌ، وَ عَامِلُ الدُّکَّانِ نَشِئطٌ وَمُؤَدَّبٌ. یُوْزَنُ کُلُّ شَئ فِی هَذَا الدُّکَانِ بِا لعَدْلِ وَیُلَفُّ بِالْوَرَقِ اَوْیُؤضَعُ فِی غِلَافِ مِنَ الْوَرَقِ، ثُمَّ یُسَلَّمُ اِ لَی الْمُشْتَرِی.

Q.3 Translate and explain the following Poem. **[20]**

i) سَافِرْ تَجِدْ عِوَ ضا عَمَّنْ تُفَارِ قُهُ
وَ انْصَبْ فَاِ نَّ لَذِیْذَ الْعَیْشِ فِی النَّصبِ

ii) اِ نَّی رَآیَتُ وُقُوْفَ الْمَاءِ یُفْسِدُهُ
اِ نَّ سَالَ طَّابَ وَاِ نْ لَمْ یَجْرِ لَمْ یَطِب

iii) الأسَدْ لَوْ لَافِرَاقِ الْغَابِ مَاافْتَرَسَت
وَالسَّهْمُ لَوْ لاَ فِرَاقِ الْقَوَسِ لَمْ یُصِب

iv) وَالشَّمْسُ لَوْ وَقَفَتْ فِي الْفُلْکِ دَائمَة
لَمَلَّهَا النَّاسُ مِنْ عُجَمٍ وَمِنْ عَرَب

v) اِ ذَا الْمَرْءُ لَا یَر عَاکَ اِ لَّا تَکَلُّفا
فَدَعْهُ وَ لَا تُکْثِرْعَلَّیْهِ التَّأَسُّفَا

✔ ✔ ✔ ✔

Total No. of Questions : 5] **SEAT No. :**

P6922 **[Total No. of Pages : 2**

[6127]-369
S.Y.B.A.
PERSIAN
CC-2C : Poetry and Rhetoric
(2019 Pattern) (CBCS) (Semester III) (23142) (Old G-2)

Time : 2½ Hours] **[Max. Marks : 70**

Instructions to the candidates:

1) ***Attempt all questions.***
2) ***Figures to the right indicate full marks.***

Q1) Define any seven of the following. **[14]**

فصاحت، علم معانی ، کنایہ، تسجیع، تضمین، ایہام، سوال و جواب، تجاہل عارف، علم بیان ، علم بد یع

Q2) Write a short note on any three of the following. **[12]**

غزل، قصیدہ، رباعی ، مستزاد، مثنوی

.

Q3) Write the summary of any two of the following Poems. **[10]**

۱۔ در توحید، ۲۔ در علومقام انسان، ۳۔ خرابات فرنگ، سخنی به نژادنو

Q4) Discuss the life sketch & Literary works of any one of the following Poets: **[14]**

امیر خسرو، حافظ شیرازی، محمد حسین شہریار، اقبال لاہوری

P.T.O.

Q5) a) Translate or explain any seven of the following couplets: **[14]**

بنام آنکه جان راز ندگی داد — طبیعت رابجان پایندگی داد

خداوند یکه‌که حکمت بخش خاکست — کمینه بخشش او جان پاک است

خدایا چون به منشور الـهی — رقم کردی سپیدی و سیاهی

چراغم را چو خود بخشیده ای نور — مکن بخشیدهٔ خود را زمن دور

ای زازل گوهر پاك آمده — گوهر تو زیور خاك آمده

هیچ کسی ره سوی بالا نیافت — تا قدم از همت والا نیافت

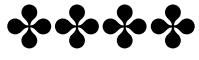
چون به گیتی هرچه می آید روان خواهد گذشت — خرم آنکس کو نکو نام از جهان خواهد گذشت

گفت حکمت را خدا خیر کثیر — هر کجا این خیر رابینی بگیر

علم رابی سوز دل خوانی شراست — نور او تاریکی بحر و براست

b) Translate the following passage into your language: **[6]**

In their formative years, kids' minds are highly active. They learn quite easily and quickly. During this phase, they become aware of so many things about their environment, people, family, friends, plants, animals, processes in nature, so on and so forth. It is not easy for kids to accumulate everything at one go. That's why they need to practice writing short English essays at home as well. As a parent, you are the one who needs to assist your kid in learning at home.

Total No. of Questions : 4]

SEAT No. :

P6923

[Total No. of Pages : 4

[6127]-370
S.Y.B.A.
ECONOMICS
CC-1CG2 : Financial System - I
(CBCS 2019 Pattern) (Semester - III) (23153)

Time : 2½ Hours] *[Max. Marks : 70*

Instructions to the candidates:

1) ***All questions are compulsory.***
2) ***Figures to the right indicate full marks.***

Q1) Write the answers of the following questions in 20 words each. (Any eight)**[16]**

a) Define capital market.

b) What are the private sector banks?

c) State the two names of the banks operating in the public sector.

d) What is financial market?

e) What is foreign exchange market?

f) What are foreign banks?

g) When was Regional Rural Bank established?

h) State the two names of credit instruments in capital market.

i) What is stock market?

j) State the two names of non banking financial intermediaries.

P.T.O.

Q2) Write the answers of the following questions in 50 words each (Any four).**[16]**

a) Explain the classification of financial market.

b) Explain the objectives of stock market.

c) Explain the structure of co-operative bank.

d) Explain the concept of Indian capital market.

e) Explain the role of unit trust of India.

f) Explain the functioning of private sector commercial bank.

Q3) Write the answers of the following questions in 150 words each (Any three).**[18]**

a) Explain the functions of foreign bank.

b) Explain credit instrument in Indian capital market.

c) Explain the importance of financial system in Indian Economy.

d) Explain the characteristics of Indian money market.

e) Explain the functions of general Insurance corporation of India.

Q4) Write the answers of the following questions in 300 words each. (Any two)**[20]**

a) Explain the functions of Indian capital market.

b) Explain the characteristics of Indian financial system.

c) Explain the functions of public sector commercial bank.

Total No. of Questions : 4]

P6923

[6127]-370
S.Y.B.A.
ECONOMICS
CC-1CG2 : Financial System - I
(CBCS 2019 Pattern) (Semester - III) (23153)
(मराठी रूपांतर)

वेळ : *2½* तास*]* *[*एकूण गुण : *70*

सूचना :– *1)* सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहे.
2) उजवीकडील अंक प्रश्नांचे पूर्ण गुण दर्शवितात.
3) संदर्भासाठी मुळ इंग्रजी प्रश्नपत्रिका पहावी.

प्र.*1)* खालील प्रश्नांची उत्तरे प्रत्येकी 20 शब्दांत लिहा. (कोणतेही आठ) **[16]**

अ) भांडवल बाजाराची व्याख्या द्या.

ब) खाजगी क्षेत्रातील बँका म्हणजे काय?

क) सार्वजनिक क्षेत्रात कार्यरत असलेल्या बँकांची दोन नावे सांगा.

ड) वित्तीय बाजार म्हणजे काय?

इ) परकीय चलन बाजार म्हणजे काय?

फ) विदेशी बँका म्हणजे काय?

य) प्रादेशिक ग्रामीण बँकेची स्थापना केंव्हा करण्यात आली?

र) भांडवल बाजारातील दोन पत साधने सांगा.

ल) शेअर बाजार म्हणजे काय?

व) बिगर बँकिंग वित्तीय मध्यस्थांची दोन नावे सांगा.

प्र.2) खालील प्रश्नांची उत्तरे प्रत्येकी 50 शब्दांत लिहा. (कोणतेही चार) **[16]**

अ) वित्तीय बाजाराचे वर्गीकरण स्पष्ट करा.

ब) शेअर बाजाराची उद्दिष्ट्ये स्पष्ट करा.

क) सहकारी बँकांची रचना स्पष्ट करा.

ड) भांडवल बाजाराची संकल्पना स्पष्ट करा.

इ) युनिट ट्रस्ट ऑफ इंडीयाची भूमिका स्पष्ट करा.

फ) खाजगी क्षेत्रातील व्यापारी बँकांची कार्ये स्पष्ट करा.

प्र.3) खालील प्रश्नांची उत्तरे प्रत्येकी 150 शब्दांत लिहा. (कोणतेही तीन) **[18]**

अ) विदेशी बँकांची कार्ये स्पष्ट करा.

ब) भारतीय भांडवल बाजारातील पत साधने स्पष्ट करा.

क) भारतीय अर्थव्यवस्थेतील वित्त व्यवस्थेचे महत्त्व स्पष्ट करा.

ड) भारतीय नाणेबाजाराची वैशिष्ट्ये स्पष्ट करा.

इ) भारतीय सर्वसाधारण विमा महामंडळाची कार्ये स्पष्ट करा.

प्र.4) खालील प्रश्नांची उत्तरे प्रत्येकी 300 शब्दांत लिहा. (कोणतेही दोन) **[20]**

अ) भारतीय भांडवल बाजाराची कार्ये स्पष्ट करा.

ब) भारतीय वित्तीय प्रणालीची वैशिष्ट्ये स्पष्ट करा.

क) सार्वजनिक क्षेत्रातील व्यापारी बँकांची कार्ये स्पष्ट करा.

Total No. of Questions : 4]

SEAT No. :

P-6924

[Total No. of Pages : 4

[6127]-371

S.Y. B.A.

POLITICAL SCIENCE

CC - 1C : An Introduction to Political Science

(2019 Pattern) (Semester - III) (23163)

Time : 2½ Hours] *[Max. Marks : 70*

Instructions to the candidates:

1) ***All questions are compulsory.***
2) ***Figures to the right indicate full marks.***

Q1) Attempt any eight questions (in 20 words) : **[16]**

a) The meaning of Political Science.

b) The Relation Between Psychology and Political Science.

c) The Importance of Political Science.

d) Explain the Political Science is an Art.

e) Social contract theory of the origin of the state.

f) Explain the meaning of Civil Society.

g) Market meaning and theory.

h) The concept of Feminism.

i) The Empirical Approach of Political Science.

j) The meaning of Representative democracy.

Q2) Attempt any four short notes (in 50 words) : **[16]**

a) Explain that the Political Science is Science.

b) Explain the features of Empirical approach of Political Science.

c) Explain the meaning and features of traditional approach of Political Science.

d) Explain the elements of the state.

e) Explain how Political Science is studied from a feminist perspective.

f) Write the Importance of state.

P.T.O.

Q3) Attempt any three questions (in 100 words) : **[18]**

a) Explain the Definition of Political Science and its scope.

b) Explain the features of An Idealistic Approach of Political Science.

c) Explain the Behavioral approach of Political Science.

d) Explain the meaning of market & the types of market.

Q4) Attempt any two questions (in 200 words) : **[20]**

a) Explain the features of modern Political Science & its approach.

b) Explain the Evolutionary theory of the origin of the state.

c) Write the scope of the market.

▽▽▽▽

Total No. of Questions : 4]

P-6924

[6127]-371

S.Y. B.A.

POLITICAL SCIENCE

CC - 1C : An Introduction to Political Science

(2019 Pattern) (Semester - III) (23163)

(मराठी रूपांतर)

वेळ : 2½ तास] *[एकूण गुण : 70*

सूचना : 1) सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहे.

2) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्रश्न 1) खालीलपैकी कोणत्याही आठ प्रश्नांची उत्तरे लिहा. (20 शब्दांत) **[16]**

अ) राज्यशास्त्राचा अर्थ.

ब) मानसशास्त्र व राज्यशास्त्र यांचा संबंध.

क) राज्यशास्त्राचे महत्व.

ड) राज्यशास्त्र कला आहे का?

इ) राज्याच्या उत्पत्तीचा सामाजिक करार सिद्धांत.

फ) नागरि समाज म्हणजे काय?

य) बाजारपेठ अर्थ व व्याख्या.

र) स्त्रीवादाची संकल्पना.

ल) अनुभववादी दृष्टिकोन – अर्थ.

व) प्रतिनिधिक लोकशाहीचा अर्थ.

प्रश्न 2) खालीलपैकी कोणत्याही चार टिपा लिहा. (50 शब्दांत) **[16]**

अ) राज्यशास्त्र एक शास्त्र आहे स्पष्ट करा.

ब) राज्याच्या अनुभववादी दृष्टिकोनाची वैशिष्ट्ये लिहा.

क) पारंपारिक राज्यशास्त्राचा अर्थ सांगून त्याची वैशिष्ट्ये लिहा.

ड) राज्याचे मूलाधार लिहा.

इ) स्त्रीवादी दृष्टिकोनातून राज्यशास्त्राचा अभ्यास कसा केला जातो हे स्पष्ट करा.

फ) आधुनिक राज्याचे महत्व लिहा.

प्रश्न 3) खालीलपैकी कोणत्याही तीन प्रश्नांची उत्तरे लिहा. (100 शब्दांत) **[18]**

अ) राज्यशास्त्राची व्याख्या लिहून त्याची व्याप्ती स्पष्ट करा.

ब) राज्यशास्त्राचा आदर्शवादी दृष्टिकोन लिहा.

क) राज्यशास्त्राचा वर्तनवादी दृष्टीकोन स्पष्ट करा.

ड) बाजारपेठेची व्याख्या सांगून त्याचे प्रकार लिहा.

प्रश्न 4) खालीलपैकी कोणत्याही दोन प्रश्नांची उत्तरे लिहा. (200 शब्दांत) **[20]**

अ) आधुनिक राज्यशास्त्राची वैशिष्ट्ये सांगा.

ब) राज्याच्या उत्पत्तीचा उत्क्रांतीवादी सिद्धांत लिहा.

क) बाजारपेठेची व्याप्ती विशद करा.

▽▽▽▽

Total No. of Questions : 4]

SEAT No. : ____

P-6925

[Total No. of Pages : 4

[6127]-372

S.Y. B.A.

POLITICAL SCIENCE

G2-CC-2C : An Introduction to Political Ideologies

(2019 Pattern) (Semester - III) (23164)

Time : 2½ Hours] ***[Max. Marks : 70***

Instructions to the candidates:

1) ***All questions are compulsory.***
2) ***Figures to the right indicate full marks.***

Q1) Attempt any Eight questions (20 words) **[16]**

a) What is meant by Ideology?

b) Explain two basic principles of Ideology.

c) Explain the meaning of Nationalism.

d) What is meant by Progressive Nationalism?

e) Explain any two features of Democratic Socialism.

f) State any two achievement of Democratic Socialism.

g) Define Syndicalism.

h) Explain two features of Fabianism.

i) State two characteristic of Fascism.

j) What is corporate state.

Q2) Attempt any Four questions (50 Words) **[16]**

a) Explain the nature of Ideology.

b) What is meant by cultural Nationalism.

c) Explain the nature of Democratic Socialism.

d) Write basic principles of Syndicalism.

e) Evaluate Fascism.

f) Internationalism.

P.T.O.

Q3) Attempt any three questions (100 words) **[18]**

a) Discuss in detail the origin and development of Ideology.

b) State the Elements of Nationalism.

c) What are the limitations of Democratic Socialism?

d) Explain the differences between Progressive and reactionary Nationalism.

Q4) Attempt any two questions (200 Words) **[20]**

a) Explain the nature and scope of Ideology.

b) What is Fascism? Explain the factors responsible for the rise of Fascism.

c) What is meant by Democratic socialism? Explain its features.

Total No. of Questions : 4]

P-6925

[6127]-372

S.Y. B.A.

POLITICAL SCIENCE

G2-CC-2C : An Introduction to Political Ideologies

(2019 Pattern) (Semester - III) (23164)

(मराठी रूपांतर)

वेळ : 2½ तास] *[एकूण गुण : 70*

सूचना : *1) सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहे.*

2) उजवीकडील अंक प्रश्नांचे पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्रश्न 1) कोणतेही आठ प्रश्न सोडवा (20 शब्दांत) **[16]**

अ) विचारप्रणाली म्हणजे काय?

ब) विचार प्रणालीची कोणतेही दोन मुलभुत तत्वे लिहा.

क) राष्ट्रवाद म्हणजे काय स्पष्ट करा.

ड) प्रागतिक राष्ट्रवाद म्हणजे काय?

इ) लोकशाही समाजवादाची कोणतेही दोन वैशिष्टे लिहा.

फ) लोकशाही समाजवादाची कोणतेही दोन परिणाम लिहा.

य) कामगार सत्ता (syndicalism) म्हणजे काय?

र) फेबियनवादाची दोन वैशिष्टे लिहा.

ल) फॅसिझमची कोणतेही दोन वैशिष्टे लिहा.

व) कार्पोरेट राज्य म्हणजे काय?

प्रश्न 2) कोणतेही चार प्रश्न सोडवा (50 शब्दांत) **[16]**

अ) विचारप्रणालीचे स्वरूप स्पष्ट करा.

ब) सांस्कृतिक राष्ट्रवाद म्हणजे काय? ते स्पष्ट करा.

क) लोकशाही समाजवादाचे स्वरूप स्पष्ट करा.

ड) कामगार सत्तेची (Syndicalism) मुलभूत तत्वे लिहा.

इ) फॅसिझमचे मुल्यमापन करा.

फ) आंतरराष्ट्रवाद स्पष्ट करा.

प्रश्न 3) कोणतेही तीन प्रश्न सोडवा (100 शब्दांत) **[18]**

अ) विचारप्रणालीचा उगम व विकास याची चर्चा करा.

ब) राष्ट्रवादाचे घटक लिहा.

क) लोकशाही समाजवादाच्या मर्यादा लिहा.

ड) प्रागतिक व प्रतिक्रियात्मक राष्ट्रवाद यातील फरक स्पष्ट करा.

प्रश्न 4) कोणतेही दोन प्रश्न सोडवा (200 शब्दांत) **[20]**

अ) विचारप्रणालीचे स्वरूप व व्याप्ती स्पष्ट करा.

ब) फॅसिझम म्हणजे काय? फॅसिझमच्या उदयास कारणीभूत घटक स्पष्ट करा.

क) लोकशाही समाजवादाचा अर्थ सांगून त्याची वैशिष्टये स्पष्ट करा.

Total No. of Questions : 4]

SEAT No. :

P6926

[Total No. of Pages : 2

[6127]-373
S.Y.B.A.
HISTORY
G2 CC-1C : History of the Maratha's (1630 - 1707)
(CBCS 2019 Pattern) (Semester - III) (23174)

Time : 2½ Hours] *[Max. Marks : 70*

Instructions to the candidates:

1) ***It is compulsory to solve all the questions.***
2) ***The numbers to the right indicate the marks.***
3) ***Refer the orginal English question paper for reference.***

Q1) Answer the following questions 300 words (any one). **[15]**

a) Give an account of the sources of Maratha History?

b) Describe the relation between Chh. Shivaji and Adilshahi.

Q2) Answer the following questions 300 words (any one): **[15]**

a) Write about the first coronation of Chh. Shivaji in detail.

b) Discuss the relations between Chh. Sambhaji and the Mughals.

Q3) Answer the following questions 200 words (any two): **[20]**

a) Discuss the detail of Javali episode.

b) Write the causes of sack of Surat.

c) Explain the Chh. Shivaji and Shiddi Relations.

d) Enumerate the contribution of Chh. RajaRam in Maratha war of Independence.

Q4) Write short notes (any four): **[20]**

a) Sabhasad Bakhar.

b) Guerrilla warfare.

c) Agnyapatra.

d) Chh. Shivaji is Currency system.

e) Judicial system of Maratha period.

f) Santaji Ghorpade.

P.T.O.

Total No. of Questions : 4]

P6926

[6127]-373
S.Y.B.A.
HISTORY
G2 CC-1C : History of the Maratha's (1630 - 1707)
(CBCS 2019 Pattern) (Semester - III) (23174)
(मराठी रूपांतर)

वेळ : *2½* तास*]* *[*एकूण गुण : *70*

सूचना :– *1)* सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहे.
2) उजवीकडील अंक प्रश्नांचे पूर्ण गुण दर्शवितात.
3) संदर्भासाठी मुळ इंग्रजी प्रश्नपत्रिका पहावी.

प्र.*1)* खालील प्रश्नांचे 300 शब्दांत उत्तर द्या. (कोणताही एक) **[15]**

अ) मराठ्यांच्या इतिहासाच्या अभ्यासाची साधने सविस्तर लिहा.

ब) छत्रपती शिवाजी महाराज आणि आदिलशहा संबंध स्पष्ट करा.

प्र.*2)* खालील प्रश्नांचे 300 शब्दांत उत्तर द्या. (कोणताही एक) **[15]**

अ) छत्रपती शिवाजी महाराजांच्या पहिल्या राज्याभिषेकाची सविस्तर माहिती द्या.

ब) छत्रपती संभाजी महाराज आणि मुघल यांच्यातील संबंध स्पष्ट करा.

प्र.*3)* खालील प्रश्नांचे 200 शब्दांत उत्तर द्या. (कोणतेही दोन) **[20]**

अ) जावळी प्रकरणाचा वृत्तांत द्या.

ब) सुरत लुटीची कारणे लिहा.

क) छत्रपती शिवाजी महाराज आणि सिद्दी संबंध स्पष्ट करा.

ड) छत्रपती राजाराम महाराजांची मराठ्यांच्या स्वातंत्र्य युद्धातील कामगिरी लिहा.

प्र.*4)* टिपा लिहा. (कोणत्याही चार) **[20]**

अ) सभासद बखर

ब) गनिमी कावा

क) आज्ञापत्र

ड) छत्रपती शिवाजी महाराजांची नाणी

इ) मराठ्यांची न्यायव्यवस्था

फ) संताजी घोरपडे

Total No. of Questions : 4]

SEAT No. :

P6927

[Total No. of Pages : 2

[6127]-374
S.Y.B.A.
ANTHROPOLOGY
CC-1CG II : Indian Tribes
(CBCS 2019 Pattern) (Semester - III) (23193)

Time : 2½ Hours] *[Max. Marks : 70*

Instructions to the candidates :

1) ***All questions are compulsory.***
2) ***Figures to the right indicate full marks.***

Q1) Write shorts notes on following (Any Three): **[15]**

a) The causes of study of tribal society.
b) The Transport and communication in tribal society.
c) School-drop-out.
d) Universality of youth ormitories.
e) Ghotul.

Q2) Answer any three of the following questions in 50 words each. **[15]**

a) Explain the concept of nomadic tribes.
b) Elaborate the economic classification of Indian Tribes.
c) Explain the concept of Tribal.
d) State the functions of youth Dormitories.
e) Explain the cultural classification of Indian Tribes.

Q3) Answer any two of the following questions in 200 words each. **[20]**

a) Explain the structure of tribal youth Dormitories.
b) Explain the illiteracy in Indian Tribes.
c) Describe the History of Indian Tribes.
d) Describe the types of tribal youth Dormitories.

Q4) Answer any one of the following questions in 300 words. **[20]**

a) Write the Racial and Geographical classification of Indian Tribes indetails.
b) Explain the various causes of migration and Displacement of Indian Tribes.

P.T.O.

Total No. of Questions : 4]

P6927

[6127]-374
S.Y.B.A.
ANTHROPOLOGY
CC-1CG II : Indian Tribes
(CBCS 2019 Pattern) (Semester - III) (23193)
(मराठी रूपांतर)

वेळ : *2½* तास*]* *[*एकूण गुण : *70*

सूचना :– *1)* सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहे.

2) उजवीकडील अंक प्रश्नांचे पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.*1)* थोडक्यात टिपा लिहा. (कोणतेही तीन) **[15]**

अ) आदिवासी समाजाच्या अभ्यासाची कारणे

ब) आदिवासी समाजातील वाहतुक व दळणवळण

क) शाळेतील गळती

ड) युवागृहाची सार्वत्रिकता

इ) गोटुल

प्र.*2)* खालील प्रश्नाची 50 शब्दात उत्तरे लिहा. (कोणतेही तीन) **[15]**

अ) भटक्या जमाती संकल्पना स्पष्ट करा.

ब) भारतीय आदिवासींचे आर्थिक वर्गीकरण विशद करा.

क) आदिवासींची संकल्पना स्पष्ट करा.

ड) युवागृहाची कार्य सांगा.

इ) भारतीय आदिवासींचे सांस्कृतिक वर्गीकरण स्पष्ट करा.

प्र.*3)* खालील प्रश्नाची उत्तरे 200 शब्दात लिहा. (कोणतेही दोन) **[20]**

अ) आदिवासीच्या युवागृहांची संरचना स्पष्ट करा.

ब) भारतीय आदिवासी मधील निरक्षरता स्पष्ट करा.

क) भारतीय आदिवासीचा इतिहास वर्णन करा.

ड) आदिवासीच्या युवागृहांच्या प्रकाराचे वर्णन करा.

प्र.*4)* खालील प्रश्नांची उत्तरे 300 शब्दात लिहा. (कोणतेही एक) **[20]**

अ) भारतीय आदिवासीचे वांशिक व भौगोलिक वर्गीकरण सविस्तर लिहा.

ब) भारतीय आदिवासीच्या स्थलांतर आणि विस्थापनाची विविध कारणे स्पष्ट करा.

Total No. of Questions : 4]

SEAT No. :

P-6928

[Total No. of Pages : 4

[6127]-375

S.Y. B.A.

GEOGRAPHY

Gg-201(A) CC-1C : Environmental Geography - I

(2019 Pattern) (CBCS) (Semester - III) (23204)

Time : 2½ Hours] *[Max. Marks : 70*

Instructions to the candidates :

1) ***All questions are compulsory.***
2) ***Figures to the right indicate full marks.***
3) ***Use of map stencils is allowed.***
4) ***Draw neat diagrams wherever necessary.***

Q1) Write answer of the questions about 20 words each (Any eight) : **[16]**

a) Define Environmental Geography.

b) Write any two components of natural environment.

c) What is pond ecosystem?

d) Who coined the concept of Ecosystem at First.

e) Write the types of consumer in Ecosystem.

f) What is Autotrophs?

g) Write the definition of Biodiversity conservation.

h) Define 'Habitat'.

i) What is environmental pollution?

j) Write any two causes of soil pollution.

Q2) Write a short note in about 50 words each (Any 3) : **[18]**

a) Deterministic Approach.

b) Food chain

c) Methods of biodiversity conservation.

d) Causes of Ozone depletion.

P.T.O.

Q3) Write the answer to the following questions in 100 words (Any two) :**[16]**

a) Describe the nature of Environmental Geography.

b) Describe in detail the biotic components of the ecosystem.

c) Explain the economic potential of biodiversity.

Q4) Write the answer to the following questions in 300 words (Any one) :**[20]**

a) State the major types of Ecosystem, Give detail account of terrestrial ecosystem.

b) What is water pollution? Discribe in details the causes and effects of water pollution.

⌘⌘⌘

Total No. of Questions : 4]

P-6928 **[6127]-375**

S.Y. B.A.

GEOGRAPHY

Gg-201(A) CC-1C : Environmental Geography - I

(2019 Pattern) (CBCS) (Semester - III) (23204)

(मराठी रूपांतर)

वेळ : 2½ तास] *[एकूण गुण : 70*

सूचना: *1)* सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहेत.

2) उजवीकडील अंक प्रश्नांचे पूर्ण गुण दर्शवितात.

3) आवश्यक तेथे सुबक आकृत्या काढा.

4) नकाशा टेन्सिल वापरण्यास परवानगी आहे.

5) संदर्भासाठी मूळ इंग्रजी प्रश्नपत्रिका पहावी.

प्रश्न 1) खालील प्रश्नांची प्रत्येकी 20 शब्दांत उत्तरे लिहा (कोणतेही आठ) : **[16]**

अ) पर्यावरणीय भुगोलाची व्याख्या लिहा.

ब) नैसर्गिक पर्यावरणातील कोणत्याही दोन घटकांची नावे लिहा.

क) तळे परिसंस्था म्हणजे काय?

ड) परिसंस्था ही संकल्पना सर्वप्रथम कोणी मांडली?

इ) परिसंस्था रचनेतील भक्षकांचे प्रकार लिहा.

फ) स्वयंपोषी म्हणजे काय?

य) जैव विविधता संवर्धनाची व्याख्या लिहा.

र) आधिवासाची व्याख्या लिहा.

ल) पर्यावरणीय प्रदूषण म्हणजे काय?

व) मृदा प्रदूषणाची कोणतीही दोन कारणे लिहा.

प्रश्न 2) खालील प्रश्नांच्या प्रत्येकी 50 शब्दांत टिपा लिहा (कोणतेही तीन) : **[18]**

अ) निसर्गवादी अभ्यासपद्धती

ब) अन्नसाखळी

क) जैव विविधता संवर्धनाच्या पद्धती

ड) ओझोन क्षयाची कारणे

प्रश्न 3) खालील प्रश्नांची प्रत्येकी 100 शब्दांत उत्तरे लिहा (कोणतेही दोन) : **[16]**

अ) पर्यावरणीय भूगोलाचे स्वरुप वर्णन करा.

ब) परिसंस्थेचे जैविक घटक सविस्तर वर्णन करा.

क) जैवविविधतेची आर्थिक क्षमता स्पट करा.

प्रश्न 4) खालील प्रश्नांची प्रत्येकी 300 शब्दांत उत्तरे लिहा (कोणतेही एक) : **[20]**

अ) परिसंस्थेचे प्रमुख प्रकार सांगून भूपरिसंस्थेवर सविस्तर वृतांत लिहा.

ब) जलप्रदूषण म्हणजे काय? ते सांगून जलप्रदूषणाची कारणे व परिणाम सविस्तर वर्णन करा.

⌘⌘⌘

Total No. of Questions : 4]

SEAT No. :

P-6929

[Total No. of Pages : 4

[6127]-376

S.Y. B.A.

GEOGRAPHY

Gg-201(A) CC-2C : Economic Geography - I

(2019 Pattern) (CBCS) (Semester - III) (23205)

Time : 2½ Hours] *[Max. Marks : 70*

Instructions to the candidates :

1) ***All questions are compulsory.***
2) ***Figures to the right indicate full marks.***
3) ***Draw a neat labelled diagrams wherever necessary.***
4) ***Use of map stencil is allowed.***

Q1) Write answer of the following questions in about 20 words each (any 8) : **[16]**

a) Define Resources.

b) Define economic geography.

c) What is solar energy?

d) Mention any four tertiary activities.

e) Which type of climate is required to grow wheat?

f) Give four names of iron ore fields in USA.

g) Enumerate four oil producing countries.

h) Write four major factors which affects cotton industry.

i) Write two names of agro-based industry.

j) Write two examples of principle approaches.

Q2) Write short notes in about 50 words each (any 3) : **[18]**

a) Interdisciplinary nature of economic geography.

b) Commodity approach.

c) Agro-tourism.

d) Wind power.

P.T.O.

Q3) Write the answer of questions in 100 words each (any 2) : **[16]**

a) Write the role of Indian agriculture in Indian economy.

b) Explain the primary activities with two examples in detail.

c) Elaborate mineral oil production in middle east countries.

Q4) Write the answer of questions in 300 words each (any 1) : **[20]**

a) Explain the sugar industry in detail with its production & distribution.

b) Why renewable energy resources are being more important? Explain hydel power with its distribution in detail.

Total No. of Questions : 4]

P-6929

[6127]-376

S.Y. B.A.

GEOGRAPHY

Gg-201(A) CC-2C : Economic Geography - I

(2019 Pattern) (CBCS) (Semester - III) (23205)

(मराठी रूपांतर)

वेळ : 2½ तास] *[एकूण गुण : 70*

सूचना :

1) सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहे.

2) उजवीकडील अंक प्रश्नांचे पूर्ण गुण दर्शवितात.

3) आवश्यक तेथे सुबक आकृत्या काढा.

4) नकाशा स्टेन्सिल वापरण्यास परवानगी आहे.

5) संदर्भासाठी मूळ इंग्रजी प्रश्न पत्रिका पहावी.

प्रश्न 1) खालील प्रश्नांची प्रत्येकी 20 शब्दांत उत्तरे लिहा. (कोणतेही 8) **[16]**

अ) साधनसंपदाची व्याख्या लिहा.

ब) आर्थिक भूगोलाची व्याख्या सांगा.

क) सौर ऊर्जा म्हणजे काय?

ड) तृतीय व्यवसायातील कोणतेही चार व्यवसाय लिहा.

इ) गहू उत्पादनासाठी कोणते हवामान गरजेचे असते?

फ) संयुक्त संस्थानातील चार लोहखनिज क्षेत्रांची नावे द्या.

य) चार तेल उत्पादन करणाऱ्या देशांची नावे सांगा.

र) कापड उदयोगावर परिणाम करणाऱ्या चार घटकांची नावे लिहा.

ल) दोन कृषी प्रधान उदयोगांची नावे लिहा.

व) तात्विक अभ्यास पद्धतीचे दोन उदाहरणे सांगा.

प्रश्न 2) प्रत्येकी 50 शब्दांत टीपा लिहा. (कोणतेही 3) **[18]**

अ) आर्थिक भूगोलाचे आंतरविदयाशाखीय स्वरूप.

ब) वस्तू अभ्यास पद्धती.

क) कृषी–पर्यटन.

ड) पवन ऊर्जा.

प्रश्न 3) खालील प्रश्नांची प्रत्येकी 100 शब्दांत उत्तरे लिहा. (कोणतेही 2) **[16]**

अ) भारतीय अर्थव्यवस्थेत भारतीय शेतीची भूमिका विषद करा.

ब) प्राथमिक व्यवसायातील दोन प्रमुख व्यवसाय सविस्तर वर्णन करा.

क) मध्यपूर्वेतील तेल उत्पादनाची माहिती द्या.

प्रश्न 4) खालील प्रश्नांची प्रत्येकी 300 शब्दांत उत्तरे लिहा. (कोणतेही 1) **[20]**

अ) साखर उत्पादन व वितरणासह साखर उदयोगाचे वर्णन करा.

ब) पुनर्नवीकरणीय ऊर्जा साधने का महत्त्वाची आहेत. जलविद्युत ऊर्जेचे वितरणासह वर्णन करा.

□□□

Total No. of Questions : 4]

SEAT No. :

P6930

[Total No. of Pages : 4

[6127]-377
S.Y.B.A.
PUBLIC ADMINISTRATION
CC-1C : District Administration
(2019 Pattern) (CBCS) (Semester - III) (23443)

Time : 2½ Hours] *[Max. Marks : 70*

Instructions to the candidates:

1) ***All questions are compulsory.***
2) ***Figures to the right indicate full marks.***

Q1) Attempt any eight questions: (20 words) **[16]**

a) Explain the meaning of district administration.

b) State two characteristics of district administration.

c) State two components of district administration.

d) State two powers of collector.

e) What is law and order?

f) State two principles of law and order.

g) State two functions of a Sub-Divisional officer.

h) Explain the meaning of revenue administration.

i) State any two functions of a circle inspector.

j) State two functions of Talathi.

P.T.O.

Q2) Attempt any four Questions (50 words). **[16]**

a) History of district administration.

b) Collector.

c) Law and order.

d) Sub-Divisional Officer.

e) Circle Inspector.

f) Talathi.

Q3) Answer any three questions (100 words). **[18]**

a) State the components of district administration.

b) Give information about revenue administration.

c) Explain the functions of Tehsildar.

d) State the function of sub-Divisional officer.

Q4) Answer any two Questions (200 words). **[20]**

a) Explain the importance of district administration.

b) State the nature of work of collector.

c) State the principles of law and order.

Total No. of Questions : 4]

P6930

[6127]-377
S.Y.B.A.
PUBLIC ADMINISTRATION
CC-1C : District Administration
(2019 Pattern) (CBCS) (Semester - III) (23443)
(मराठी रूपांतर)

वेळ : *2½* तास*]* *[*एकूण गुण : *70*

सूचना :– *1)* सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहे.
2) उजवीकडील अंक प्रश्नांचे पूर्ण गुण दर्शवितात.
3) संदर्भासाठी मूळ इंग्रजी प्रश्नपत्रिका पहावी.

प्र.*1)* खालीलपैकी कोणत्याही आठ प्रश्नांची उत्तरे लिहा. (20 शब्दांत) **[16]**

अ) जिल्हा प्रशासनाचा अर्थ सांगा.

ब) जिल्हा प्रशासनाचे दोन वैशिष्ट्ये सांगा.

क) जिल्हा प्रशासनाचे दोन घटक सांगा.

ड) जिल्हाधिकारीचे दोन अधिकार सांगा.

इ) कायदा व सुव्यवस्था म्हणजे काय?

फ) कायदा व सुव्यवस्थेची दोन तत्त्वे सांगा.

य) उपविभागीय अधिकारीचे दोन कार्य सांगा.

र) महसूल प्रशासनाचा अर्थ सांगा.

ल) मंडळनिरीक्षकाचे दोन कार्य सांगा.

व) तलाठीचे दोन कार्य सांगा.

प्र.2) कोणतेही चार प्रश्न सोडवा. (50 शब्दांत) **[16]**

अ) जिल्हा प्रशासनाचा इतिहास

ब) जिल्हाधिकारी

क) कायदा व सुव्यवस्था

ड) उपविभागीय अधिकारी

इ) मंडळनिरीक्षक

फ) तलाठी

प्र.3) कोणतेही तीन प्रश्न सोडवा. (100 शब्दांत) **[18]**

अ) जिल्हा प्रशासनाचे घटक सांगा.

ब) महसूल प्रशासनाची माहिती सांगा.

क) तहसीलदाराची कार्य सांगा.

ड) उपविभागीय अधिकारीची कार्य सांगा.

प्र.4) कोणतेही दोन प्रश्न सोडवा. (200 शब्दांत) **[20]**

अ) जिल्हा प्रशासनाचा अर्थ सांगून महत्त्व सांगा.

ब) जिल्हाधिकारीचे कार्याचे स्वरूप सांगा.

क) कायदा व सुव्यवस्थेची तत्त्वे सांगा.

Total No. of Questions : 4]

SEAT No. :

P6931

[Total No. of Pages : 3

[6127]-378
S.Y.B.A.
MUSIC
CC-1C(G3) : रागसंगीत गायन
(या संचातील राग संगीत गायन, तबला, या दोनपैकी तुमच्या विषयाची कोणतीही एक प्रश्नपत्रिका सोडवा)
(2019 Pattern) (CBCS) (Semester - III) (22317)

वेळ : 2½ तास] [एकूण गुण : 70

सूचना : 1) सर्व प्रश्न सोडविणे अनिवार्य आहे.
2) उजवीकडील अंक गुण दर्शवितात.

प्र.1) अ) भातखंडे अथवा पलुस्कर लिपीमध्ये राग विभासच्या छोट्याख्यालाचे स्वरलेखन करा. **[10]**

ब) केदार रागाची माहिती लिहा. **[5]**

प्र.2) अ) मालकंस रागाची संपूर्ण शास्त्रीय माहिती लिहा. **[10]**

ब) धमार, अद्धा तीनताल, धुमाळी पैकी कोणताही एक ताल माहितीसह लिपीबद्ध करा. **[5]**

प्र.3) अ) टिपा लिहा. (कोणतेही 2) **[8]**

i) धृपद–धमार गायकी

ii) तानांचे प्रकार

iii) गणितानुसार उत्तर भारतीय 32 थाटांची रचना

ब) थोडक्यात माहिती लिहा. (कोणतेही दोन) **[12]**

i) गान समय सिद्धांत

ii) ख्याल गायकी

iii) हिंदुस्थानी व कर्नाटक संगीत पद्धती

P.T.O.

प्र.4) अ) चरित्र लिहा. (कोणतेही एक) **[10]**

i) अल्लादिया खाँ

ii) अब्दुल करीम खाँ

iii) डी.व्ही.पलुस्कर

ब) निबंध लिहा. (कोणताही एक) **[10]**

i) लोक संगीत

ii) मी ऐकलेली मैफिल

iii) संगीत सभेचे आयोजन

Total No. of Questions : 4]

P6931

[6127]-378
S.Y.B.A.
MUSIC
CC-1C(G3) : तबला
(या संचातील राग संगीत गायन, तबला, या दोनपैकी तुमच्या विषयाची कोणतीही एक प्रश्नपत्रिका सोडवा)
(2019 Pattern) (CBCS) (Semester - III) (22317)

वेळ : *2½* तास*]* ***[*एकूण गुण : *70***

सूचना : *1)* सर्व प्रश्न सोडविणे अनिवार्य आहे.
2) उजवीकडील अंक गुण दर्शवितात.

प्र.1) अ) तबला स्वरात मिळवण्याचे नियम या बद्दल माहिती लिहा. **[10]**

ब) ताल तीनतालमध्ये समेपासून समेपर्यंत एक तिहाई पं भातखंडे लिपीनुसार लिहा. **[5]**

प्र.2) अ) तबला या वाद्याचा संक्षिप्त इतिहास लिहा. **[10]**

ब) झपतालमध्ये एक तिहाई समेपासून समेपर्यंत पं भातखंडे लिपीनुसार लिपिबद्ध करा. **[5]**

प्र.3) अ) खालील पैकी कोणतेही एक जीवन चरित्र लिहा. **[10]**

i) उ. अहमदजान थिरकवा
ii) उ. अमीरहुसेन खाँ

ब) 'तिरकिट' व 'धिरधीर' या दोन वर्णांची निकास पद्धती लिहा. **[10]**

प्र.4) अ) व्याख्या लिहा (कोणत्याही 4) **[8]**

i) जाती
ii) तिगून
iii) चौगुण
iv) तुकडा
v) लग्गी
vi) उठाण

ब) भजन व गझल या गीत प्रकारांविषयी माहिती लिहा. **[12]**

♦ ♦ ♦

Total No. of Questions : 4]

SEAT No. : ____

P-6932

[Total No. of Pages : 4

[6127]-379

S.Y. B.A.

PSYCHOLOGY

SEC-1A : Health Psychology

(2019 Pattern) (CBCS) (Semester - III) (23223)

Time : 2½ Hours] ***[Max. Marks : 70***

Instructions to the candidates :

1) ***All questions are compulsory.***
2) ***Figures to the right indicate full marks.***

Q1) Answer the following questions in 100 words each (any four) : **[20]**

a) What is health psychology?

b) Explain the physiological response of stress.

c) Write the definition and nature of stress.

d) Explain Albert Ellis Rational thinking theory.

e) What is health behaviour?

f) What is quality of life?

Q2) Answer the following questions in 200 words each (any two) : **[20]**

a) Discuss the source of stress within the person.

b) Explain the emotional responses for chronic health disorders.

c) Explain the characteristics of health compromising behaviour.

d) Explain the importance of diet and exercise for health promoting behaviour.

Q3) Answer the following question in 400 words each (any one) : **[20]**

a) Explain the bio-psycho-social model of health with example.

b) Discuss the major chronic health problems in detail.

P.T.O.

Q4) Write short notes (any two) : **[10]**

a) Expanded health care services.

b) Eustress

c) Achieving self

d) Sleep and Health

□□□

Total No. of Questions : 4]

P-6932

[6127]-379

S.Y. B.A.

PSYCHOLOGY

SEC-1A : Health Psychology

(2019 Pattern) (CBCS) (Semester - III) (23223)

(मराठी रूपांतर)

वेळ : 2½ तास] *[एकूण गुण : 70*

सूचना :

1) सर्व प्रश्न सोडविणे अनिवार्य आहे.

2) उजवीकडील अंक पुर्ण गुण दर्शवितात.

3) संदर्भासाठी मुळ इंग्रजी प्रश्नपत्रिका पहावी.

प्रश्न 1) खालील प्रश्नांची उत्तरे 100 शब्दात लिहा. (कोणतेही चार) **[20]**

अ) आरोग्य मानसशास्त्र म्हणजे काय?

ब) ताणाचे शारीरिक प्रतिसाद स्पष्ट करा.

क) ताणाची व्याख्या व स्वरूप लिहा.

ड) अल्बर्ट एलिसचा तर्कसंगत विचार सिद्धांत स्पष्ट करा.

इ) आरोग्य वर्तन म्हणजे काय?

फ) जीवन गुणवत्ता म्हणजे काय?

प्रश्न 2) खालील प्रश्नांची उत्तरे 200 शब्दात लिहा. (कोणतेही दोन) **[20]**

अ) ताणाच्या व्यक्तिअंतर्गत स्त्रोतांची चर्चा करा.

ब) जुनाट आजारांना दिले जाणारे भावनिक प्रतिसाद स्पष्ट करा.

क) आरोग्य तडजोड वर्तन वैशिष्टे स्पष्ट करा.

ड) आरोग्य संवर्धक वर्तनातील आहार व व्यायामाचे महत्व स्पष्ट करा.

प्रश्न 3) खालीलपैकी एका प्रश्नांचे उत्तर 400 शब्दात लिहा. **[20]**

अ) आरोग्याचे जैवमनोसामाजिक प्रारूप सोदाहरण स्पष्ट करा.

ब) जुनाट आजारांची सविस्तर चर्चा करा.

प्रश्न 4) टिपा लिहा. (कोणतेही दोन) **[10]**

अ) विस्तारित आरोग्य सेवा

ब) सुखद ताण

क) संपादित 'स्व'

ड) निद्रा आणि आरोग्य

□□□

Total No. of Questions : 4]

SEAT No. : ____

P-6933

[Total No. of Pages : 4

[6127]-380

S.Y. B.A.

GANDHIAN THOUGHT

CC - 2C : Gandhian Political Philosophy (General Paper - II)

(2019 Pattern) (CBCS) (Semester - III) (23233)

Time : 2½ Hours] ***[Max. Marks : 70***

Instructions to the candidates:

1) ***All questions are compulsory.***
2) ***Figures to the right indicate full marks.***

Q1) **Answer any three of the following questions in 100 words each. [15]**

a) Explain Gandhiji's meaning of freedom.

b) What is self-sufficient village?

c) Explain any two dimensions of Swarajya.

d) Explain Gandhiji's idea of peace.

e) Briefly explain Gandhiji's doctrine of Panchasheel.

Q2) **Write short notes on any three of the following in 100 words each. [15]**

a) Spiritualization of politics

b) Indian struggle for freedom

c) Importance of Satyagraha

d) Concept of Boycott

e) Gandhiji's concept of Non-violence

P.T.O.

Q3) **Answer any two of the following questions in 200 words each.** **[20]**

a) Elaborately explain Gandhiji's view on Ends and Means.

b) Fully explain Gandhiji's concept of democracy.

c) Discuss Gandhiji's views on war.

Q4) **Answer any one of the following questions in 400 words.** **[20]**

a) Fully explain Gandhiji's view on the nature and functions of the state.

b) Critically explain rights and duties of citizen.

▽▽▽▽

Total No. of Questions : 4]

P-6933

[6127]-380

S.Y. B.A.

GANDHIAN THOUGHT

CC - 2C : Gandhian Political Philosophy (General Paper - II)

(2019 Pattern) (CBCS) (Semester - III) (23233)

(मराठी रूपांतर)

वेळ : 2½ तास] *[एकूण गुण : 70*

सूचना : 1) सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहेत.

2) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

3) संदर्भासाठी मुळ इंग्रजी प्रश्नपत्रिका पहावी.

प्रश्न 1) खालीलपैकी कोणत्याही तीन प्रश्नांची उत्तरे 100 शब्दांत लिहा. **[15]**

अ) गांधीजीचा स्वातंत्र्याचा अर्थ सांगा.

ब) स्वयंपूर्ण ग्राम म्हणजे काय?

क) स्वराज्याचे कोणतेही दोन पैलू स्पष्ट करा.

ड) गांधीजीचे शांतीविषयक विचार स्पष्ट करा.

इ) गांधीजींचा पंचशील सिद्धांत थोडक्यात सांगा.

प्रश्न 2) खालीलपैकी कोणत्याही तीनवर 100 शब्दांत टिपा लिहा. **[15]**

अ) राजकारणाचे अध्यात्मिकरण

ब) भारतीय स्वातंत्र्य लढा

क) सत्याग्रहाचे महत्त्व

ड) बहिष्कार संकल्पना

इ) गांधीजीची अहिंसा संकल्पना

प्रश्न 3) खालीलपैकी कोणत्याही दोन प्रश्नांची उत्तरे 200 शब्दांत लिहा. **[20]**

अ) साध्य–साधनाबद्दलचा गांधीजीचा दृष्टिकोन सविस्तर स्पष्ट करा.

ब) गांधीजीची लोकशाही संकल्पना सविस्तर विशद करा.

क) गांधीजीच्या युद्धविषयक विचारांची चर्चा करा.

प्रश्न 4) खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर 400 शब्दांत लिहा. **[20]**

अ) राज्याचे स्वरूप आणि कार्ये याबद्दल गांधीजीचा दृष्टीकोन सविस्तर स्पष्ट करा.

ब) नागरीकांची हक्क आणि कर्तव्ये चिकित्सकपणे स्पष्ट करा.

▽▽▽▽

Total No. of Questions : 4]

SEAT No. : ____

P-6934

[Total No. of Pages : 3

[6127]-381
S.Y.B.A. (YOGA)
CC-1C : YOG VIDYA
(2019 Pattern) (CBCS) (Semester - III) (23243)

Time : 2½ Hours] ***[Max. Marks : 50***

Instructions to the candidates:

1) ***All questions are compulsory.***
2) ***Figures to the right indicate full marks.***

Q1) Attempt any five questions in one sentence : **[5]**

i) What are the names of the Shaddarshan?
ii) What are the names of the Tridosha?
iii) What are the names of the Kleshas?
iv) What are the names of the Shadhchakras?
v) Which three major Nadis?
vi) What philosophy did Gautama Buddha write?
vii) Name the Sankhya Darshankars?

Q2) Write the short note (Any two) **[10]**

i) Shavasana
ii) Kapalbhati
iii) Nadishodhan Pranayam

Q3) Answer any two of the following questions in 150 words. **[20]**

i) Explain the importance of Yogadarshan?
ii) Explain the importance of Baudhhadarshan?
iii) Explain the importance of yoga in social health?

Q4) Answer any one of the following questions in detail. **[15]**

i) Explain the role of yoga in promoting physical health?
ii) Describe spiritual health and yoga practice?

❍❍❍❍

P.T.O.

Total No. of Questions : 4]

P-6934

[6127]-381

S.Y.B.A. (YOGA)

CC-1C : YOG VIDYA

(2019 Pattern) (CBCS) (Semester - III) (23243)

(मराठी रूपांतर)

वेळ : 2½ तास] *[एकूण गुण : 50*

सूचना : *1) सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहे.*

2) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्रश्न 1) खालीलपैकी कोणत्याही पाच प्रश्नांची एका वाक्यात उत्तरे द्या. **[5]**

i) षडदर्शनाची नावे काय आहेत?

ii) त्रिदोषाची नावे काय आहेत?

iii) क्लेशांची नावे काय आहेत?

iv) षडचक्रांची नावे काय आहेत?

v) तीन प्रमुख नाड्या कोणत्या आहेत?

vi) गौतम बुद्धांनी कोणते तत्वज्ञान लिहिले?

vii) सांख्य दर्शनकारांची नावे सांगा?

प्रश्न 2) टिपा लिहा. (कोणतेही दोन) **[10]**

i) श्वासन

ii) कपालभाती

iii) नाडीशोधन प्राणायाम

प्रश्न 3) खालीलपैकी कोणत्याही दोन प्रश्नांची 150 शब्दांत उत्तरे द्या. **[20]**

i) योगदर्शनचे महत्त्व सांगा?

ii) बौद्धदर्शनाचे महत्त्व सांगा?

iii) सामाजिक आरोग्यामध्ये योगाचे महत्त्व सांगा?

प्रश्न 4) खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नांचे सविस्तर उत्तर द्या. **[15]**

i) शारीरिक स्वास्थ्य वाढवण्यासाठी योगाची भूमिका स्पष्ट करा.

ii) ध्यात्मिक आरोग्य आणि योगसाधनेचे वर्णन करा?

Total No. of Questions : 4]

SEAT No. :

P6935

[Total No. of Pages : 2

[6127]-382

S.Y.B.A.

HISTORY OF CIVILIZATION

CC-1C : Cultural History of Maharashtra and Heritage (Upto 13th Century)

(CBCS 2019 Pattern) (Semester - III) (23253)

Time : 2½ Hours] *[Max. Marks : 70*

Instructions to the candidates:

1) ***All questions are compulsory.***
2) ***Figures to the right indicate full marks.***

Q1) Answer the following question in 300 words. (any one) **[15]**

a) Explain the concept of culture and write down characteristics of cutural region in Maharashtra

OR

b) Explain the contribution of Vakataka dynasty in Maharashtra.

Q2) Answer the following question in 300 words (any one) **[15]**

a) The concept of 'Gavgada' in Maharashtra

OR

b) Write the information of Historical Heritage sites

Q3) Answer the following questions in 200 words (any two) **[20]**

a) Write the information about culture in Daymabad
b) Explain the Art and Architecture of Satvahana dynasty
c) Discuss the Agriculture and Handcraft in Maharashtra
d) Write the importance of Historical heritage

Q4) Short notes (any four) **[20]**

a) Jorve culture
b) Cultural contribution of Yadav dynasty
c) Kailashnath temple verul
d) Ajanta painting
e) Gharaduri caves
f) Vatandari Adhikari in village panchayat

P.T.O.

Total No. of Questions : 4]

P6935

[6127]-382

S.Y.B.A.

HISTORY OF CIVILIZATION

CC-1C : Cultural History of Maharashtra and Heritage (Upto 13th Century)

(CBCS 2019 Pattern) (Semester - III) (23253)

(मराठी रूपांतर)

वेळ : *2½* तास*]* *[*एकूण गुण : *70*

सूचना :– *1)* सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहेत.

2) उजवीकडील अंक प्रश्नांचे पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.*1)* खालील प्रश्नांचे उत्तर 300 शब्दांपर्यंत लिहा. (कोणताही एक) **[15]**

अ) संस्कृती ही संकल्पना स्पष्ट करून महाराष्ट्रातील सांस्कृतिक विभाग यांची वैशिष्टये स्पष्ट करा.

किंवा

ब) महाराष्ट्रातील वाकाटक या राजघराण्याचे योगदान स्पष्ट करा.

प्र.*2)* खालील प्रश्नांचे उत्तर 300 शब्दांपर्यंत लिहा. (कोणताही एक) **[15]**

अ) महाराष्ट्रातील 'गावगाडा' ही संकल्पना स्पष्ट करा.

किंवा

ब) महाराष्ट्रातील ऐतिहासिक वारसा स्थळांची माहिती लिहा.

प्र.*3)* खालील प्रश्नांचे उत्तर 200 शब्दांपर्यंत लिहा. (कोणतेही दोन) **[20]**

अ) दायमाबाद येथील संस्कृतीची माहिती लिहा.

ब) सातवाहन या राजघराण्याचे कला व स्थापत्य यातील योगदान स्पष्ट करा.

क) महाराष्ट्रातील कृषी व हस्तव्यवसाय याविषयी चर्चा करा.

ड) महाराष्ट्रातील ऐतिहासिक वारसा स्थळांचे महत्त्व सांगा.

प्र.*4)* टिपा लिहा. (कोणत्याही चार) **[20]**

अ) जोर्वे संस्कृती

ब) यादव राजघराण्याचे सांस्कृतिक योगदान

क) कैलासनाथ मंदिर

ड) अजिंठा चित्रकला

इ) घारापुरी लेणी

फ) ग्रामव्यवस्थेतील वतनी अधिकारी

Total No. of Questions : 4]

SEAT No. :

P6936

[Total No. of Pages : 4

[6127]-383
S.Y.B.A.
ECONOMICS (Home Economics)
CC-1C-G2 : Sociology of Indian Family
(2019 Pattern) (CBCS) (Semester - III) (23263)

Time : 2½ Hours] *[Max. Marks : 70*

Instructions to the candidates:

1) ***All questions are compulsory.***
2) ***Diagrams must be drawn wherever necessary.***
3) ***Figures to the right indicate full marks.***

Q1) Write the answers to the following questions in 20 words each. (any eight)**[16]**

a) What are the factors influencing the formation of sociology?

b) What are the elements studies in sociology?

c) State two features of sociology.

d) What is a scientific revolution?

e) What are the types of families according to the number of members?

f) What is a separated family?

g) What are the secondary functions of a family organization?

h) What is family life?

i) State two features of joint family system.

j) What are the factors that help family organization?

P.T.O.

Q2) Write the answers to the following questions in 50 words each. (Any four)**[16]**

a) Explain the concept of 'Scientific Revolution'.

b) Family : Explain a basic social organization?

c) Explain the types of family according to the type of marriage?

d) Explain the meaning and concept of family life.

e) Explain the concept of separated family system?

f) Explain the nature of joint family system.

Q3) Write the answers to the following questions in 150 words each. (Any three)**[18]**

a) Explain the factors influencing the formation of sociology.

b) Explain the nature and shape of the family.

c) Explain the secondary functions of family organization.

d) Explain the flaws of separated family system.

Q4) Write the answers to the following questions in 300 words each. (Any two)**[20]**

a) What is sociology? Explain the study of sociology.

b) What is family? Explain the social structure of Indian family.

c) What is a joint family system? Explain the advantages and disadvantages of a joint family system.

Total No. of Questions : 4]

P6936

[6127]-383
S.Y.B.A.
ECONOMICS (Home Economics)
CC-1C-G2 : Sociology of Indian Family
(2019 Pattern) (CBCS) (Semester - III) (23263)
(मराठी रूपांतर)

वेळ : *2½* **तास]** **[एकूण गुण :** *70*

सूचना :– *1)* सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहे.

2) उजवीकडील अंक प्रश्नांचे पूर्ण गुण दर्शवितात.

3) आवश्यक तेथे सुबक आकृत्या काढा.

4) संदर्भासाठी इंग्रजी प्रश्नपत्रिका पहावी.

प्र.*1)* खालील प्रश्नांची उत्तरे प्रत्येकी 20 शब्दांत लिहा. (कोणतेही आठ) **[16]**

अ) समाजशास्त्राच्या निर्मितीवर प्रभाव टाकणारे घटक कोणते?

ब) समाजशास्त्रात कोणत्या घटकांचा अभ्यास केला जातो?

क) समाजशास्त्राची दोन वैशिष्ट्ये सांगा.

ड) वैज्ञानिक क्रांती म्हणजे काय?

इ) सदस्य संख्येच्या आधारानुसार पडणारे कुटूंबाचे प्रकार कोणते?

फ) विभक्त कुटूंब म्हणजे काय?

य) कुटूंब संस्थेची दुय्यम कार्ये कोणती?

र) कौटुंबिक जीवन म्हणजे काय?

ल) संयुक्त कुटुंब पद्धतीचे दोन गुण सांगा.

व) कुटूंब संघटनेस सहाय्यभूत असलेले घटक कोणते?

प्र.2) खालील प्रश्नांची उत्तरे प्रत्येकी 50 शब्दांत लिहा. (कोणतेही चार) **[16]**

अ) 'वैज्ञानिक क्रांती' ही संकल्पना स्पष्ट करा.

ब) कुटूंब: एक पायाभूत समाज संस्था स्पष्ट करा.

क) विवाह प्रकारानुसार पडणारे कुटूंबाचे प्रकार स्पष्ट करा.

ड) कौटुंबिक जीवनाचा अर्थ व संकल्पना स्पष्ट करा.

इ) विभक्त कुटुंब पद्धतीची संकल्पना स्पष्ट करा.

फ) संयुक्त कुटुंब पद्धतीचे स्वरूप स्पष्ट करा.

प्र.3) खालील प्रश्नांची उत्तरे प्रत्येकी 150 शब्दांत लिहा. (कोणतेही तीन) **[18]**

अ) समाजशास्त्राच्या निर्मितीवर प्रभाव टाकणारे घटक स्पष्ट करा.

ब) कुटुंबाचे स्वरूप व आकार स्पष्ट करा.

क) कुटुंब संस्थेची दुय्यम कार्ये स्पष्ट करा.

ड) विभक्त कुटुंब पद्धतीचे दोष स्पष्ट करा.

प्र.4) खालील प्रश्नांची उत्तरे प्रत्येकी 300 शब्दांत लिहा. (कोणतेही दोन) **[20]**

अ) समाजशास्त्र म्हणजे काय? समाजशास्त्राचा अभ्यास विषय स्पष्ट करा.

ब) कुटुंब म्हणजे काय? भारतीय कुटुंबाची सामाजिक रचना स्पष्ट करा.

क) एकत्र किंवा संयुक्त कुटुंब पद्धती म्हणजे काय? एकत्र कुटुंब पद्धतीचे फायदे व तोटे स्पष्ट करा.

Total No. of Questions : 4]

SEAT No. :

P6937

[Total No. of Pages : 2

[6127]-384

S.Y.B.A.

DEFENCE & STRATEGIC STUDIES

CC-1CG-2 : Chhatrapati Shivaji Maharaj as a Nation Builder

(2019 Pattern) (CBCS) (Semester - III) (23273)

Time : 2½ Hours] *[Max. Marks : 70*

Instructions to the candidates:

1) ***All questions are compulsory.***
2) ***Figures to the right indicate full marks.***

Q1) Answer the following questions in 100 words each. (Any Three) **[15]**

a) State the aims of Shahistekhan invasion.
b) What are the objectives of Hindavi Swarajya.
c) State the Characteristic of Pratapgad fort.
d) State the Oath of Rayareshwar.
e) State the tactics of Mirza Raje Jay Singh.

Q2) Answer the Following questions in 300 words each. (Any one) **[15]**

a) Explain the Causes of Chhatrapati Shivaji Maharaj Victory against Shahistekhan.
b) Describe the Economic, cultural Situation of Maharashtra during Chhatrapati Shivaji Maharaj time.

Q3) Answer the following questions in 200 words each. (Any Two) **[20]**

a) Explain the importance of victory over Afzal Khan.
b) How are the Mavala Army of Chhatrapati Shivaji Maharaj.
c) State the effects of the raid on Shahistekhan.
d) Explain the Strategic importance of Jawali victory.

Q4) Write Short notes (Any Four) **[20]**

a) Maval region
b) Concept of Swarajya
c) Role of Jijabai in Making Chhatrapati Shivaji Maharaj
d) Jijabai
e) Articles of Treaty of Purandar
f) Effects of Surat Loot

P.T.O.

Total No. of Questions : 4]

P6937

[6127]-384

S.Y.B.A.

DEFENCE & STRATEGIC STUDIES

CC-1CG-2 : Chhatrapati Shivaji Maharaj as a Nation Builder

(2019 Pattern) (CBCS) (Semester - III) (23273)

(मराठी रूपांतर)

वेळ : *2½* तास*]* *[*एकूण गुण : *70*

सूचना :– *1)* सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहेत.

2) उजवीकडील अंक प्रश्नांचे पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.*1)* खालील प्रश्नाची उत्तरे प्रत्येकी 100 शब्दात लिहा. (कोणतेही तीन) **[15]**

अ) शाहिस्तेखान स्वारीचे हेतू सांगा.

ब) हिंदवी स्वराज्याची उदिष्टे कोणती?

क) प्रतापगड किल्याचे वैशिष्टे सांगा.

ड) रायरेश्वराची शपथ सांगा.

इ) मिर्झाराजे जयसिंगाचे डावपेच सांगा.

प्र.*2)* खालील प्रश्नाची उत्तरे प्रत्येकी 300 शब्दात लिहा. (कोणताही एक) **[15]**

अ) छत्रपती शिवाजी महाराजांच्या शाहिस्तेखान विरूद्धच्या विजयाची कारणे स्पष्ट करा.

ब) छत्रपती शिवाजी महाराजांच्या काळातील महाराष्ट्राची आर्थिक, सांस्कृतिक, परिस्थिती विशद करा.

प्र.*3)* खालील प्रश्नाची उत्तरे प्रत्येकी 200 शब्दात लिहा. (कोणतेही दोन) **[20]**

अ) अफजलखानावरील विजयाचे महत्त्व स्पष्ट करा.

ब) छत्रपती शिवाजी महाराजांचे मराठा मावळे कसे होते?

क) शाहिस्तेखानावरील छाप्याचे परिणाम सांगा.

ड) जावळी विजयाचे सामरिक महत्त्व स्पष्ट करा.

प्र.*4)* थोडक्यात टिपा लिहा. (कोणतेही चार) **[20]**

अ) मावळ प्रदेश

ब) स्वराज्याची संकल्पना

क) छत्रपती शिवाजी महाराजांच्या जडणघडणीत जिजाबाईची भूमिका

ड) जिजाबाई

इ) पुरंदरच्या तहाची कलमे

फ) सुरत लुटीचे परिणाम

Total No. of Questions : 5]

SEAT No. :

P6938

[Total No. of Pages : 2

[6127]-385

S.Y.B.A.

SOCIAL WORK

CC-1C-G2 : Fields of Social Work

(CBCS 2019 Pattern) (Semester - III) (23433)

Time : 2½ Hours] *[Max. Marks : 70*

Instructions to the candidates:

1) ***All questions are compulsory.***
2) ***Figures to the right indicate full marks.***

Q1) Answer any one question in 500 words. **[14]**

a) Write an essay on the need for voluntary efforts in social work.

OR

b) Write an essay on nature and scope of Social work.

Q2) Answer any one question in 500 words: **[14]**

a) What is the meaning, problem and measures of Child welfare and welfare of the ages.

OR

b) Write an essay Social work and social reforms.

Q3) Answer any one question in 500 words : **[14]**

a) Explain the Role of the Social worker in social group work.

OR

b) Discuss the scope of social work in Rural and Urban communities.

Q4) Answer any one question in 500 words : **[14]**

a) Write an essay on Professional social work and its status in India.

OR

b) Write an essay on Characteristics of Social work.

Q5) Write shorts notes on (Any two) : **[14]**

a) Need of Social Work
b) Youth welfare
c) Philosophy of professional social work
d) Fields of social work

P.T.O.

Total No. of Questions : 5]

P6938

[6127]-385
S.Y.B.A.
SOCIAL WORK
CC-1C-G2 : Fields of Social Work
(CBCS 2019 Pattern) (Semester - III) (23433)

(मराठी रूपांतर)

वेळ : *2½* तास*]* *[*एकूण गुण : *70*

सूचना :– *1)* सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहेत.

2) उजवीकडील अंक प्रश्नांचे पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.*1)* कोणत्याही एका प्रश्नाचे 500 शब्दात उत्तर द्या. **[14]**

अ) सामाजिक कार्यात ऐच्छिक प्रयत्नांची गरज यावर निबंध लिहा.

किंवा

ब) सामाजिक कार्याची स्वरूप आणि व्याप्ती यावर निबंध लिहा.

प्र.*2)* कोणत्याही एका प्रश्नाचे 500 शब्दात उत्तर द्या. **[14]**

अ) बाल कल्याण आणि वयोगटातील कल्याण याचा अर्थ, समस्या आणि उपाय स्पष्ट करा.

किंवा

ब) सामाजिक कार्य आणि सामाजिक सुधारणा एक निबंध लिहा.

प्र.*3)* कोणत्याही एका प्रश्नाचे 500 शब्दात उत्तर द्या. **[14]**

अ) सामाजिक समूह कार्यात सामाजिक कार्यकर्त्याची भूमिका स्पष्ट करा.

किंवा

ब) ग्रामीण आणि शहरी समुदायांमध्ये सामाजिक कार्याच्या व्याप्तीची चर्चा करा.

प्र.*4)* कोणत्याही एका प्रश्नाचे 500 शब्दात उत्तर द्या. **[14]**

अ) व्यावसायिक सामाजिक कार्ये आणि भारतातील त्याची स्थिती यावर निबंध लिहा.

किंवा

ब) सामाजिक कार्याची वैशिष्ट्ये यावर निबंध लिहा.

प्र.*5)* टीप लिहा. (कोणत्याही दोन) **[14]**

अ) सामाजिक कार्य ची गरज

ब) युवक कल्याण

क) व्यावसायिक सामाजिक कार्याचे तत्त्वज्ञान

ड) सामाजिक कार्याची क्षेत्रे

Total No. of Questions : 5]

SEAT No. : ____

P-6939

[Total No. of Pages : 3

[6127]-386
S.Y. B.A.
COMMERCE
CC - 1C: Book - Keeping and Computerized Accounting
(2019 Pattern) (CBCS) (Semester - III) (23293) (G - II)

Time : 2½ Hours] ***[Max. Marks : 70***

Instructions to the candidates :

1) ***Question No. 1, 2 and 5 are compulsory.***
2) ***Figures to the right indicate full marks.***

Q1) A) Fill in the Blanks with right answer : **[7]**

i) Recording at transaction in journal is called _____.
   a) Posting b) Journalising
   c) Narration d) Prime entry

ii) _____ means explanation of the transaction recorded in the journal.
   a) Narration b) Journalising
   c) Posting d) Casting

iii) Recording of an entry from journal to ledger is known as _____.
   a) Balancing b) Posting
   c) Totalling d) Transferring

iv) Bank Reconciliation statement is prepared by _____.
   a) Businessman b) Bank
   c) Student d) Lawyer

v) Debiting an entry in cash book _____ cash balance.
   a) increase b) decrease
   c) nullifies d) none of the above

vi) _____ is issued by the buyer to the seller when goods are returned.
   a) Credit note b) Debit note
   c) Cheque d) None of the above

vii) _____ is a short cut key to get purchase voucher entry screen.
   a) F5 b) F6
   c) F8 d) F9

P.T.O.

B) State True or False. **[7]**

i) Journal is a book of Prime Entry.

ii) Narration is not necessary in ledger.

iii) Ledger is a book of original entry.

iv) Bank Reconciliation statement is prepared to find out the errors that take place in accounting.

v) Bank statement is sent by bank to businessman.

vi) Payment voucher is used to transfer money from cash or bank account to another.

vii) Bank account is a nominal account.

Q2) Answer the following questions in one or two sentence. **[14]**

a) What is cheque?

b) In which year GST was imposed by the central government of India?

c) What is Voucher?

d) What is Debit balance?

e) State golden rule of Nominal Account.

f) What is NEFT?

g) What is Tally?

Q3) Journalise the following transactions in the books of Sanjay General Stores :**[12]**

2019

Jane 1 Started business with cash Rs. 50,000, Bank Rs. 1,00,000. Goods worth Rs. 50,000

5 Purchase goods from Mohan on credit Rs. 80,000 at 10% trade discount.

9 Sold goods to Urmila Rs. 30,000 at 5% trade discount.

12 Paid in to Dena Bank Rs. 40,000.

24 Paid for advertisement Rs. 9,000.

30 Purchased Laptop for Rs. 20,000 @ 28% GST & amount paid by NEFT.

OR

What is Bank Reconciliation statement? State reasons for difference between cash book balance & pass book balance. **[12]**

Q4) From the following transactions, prepare necessary ledger accounts with journal entry in the books of Vinay. **[20]**

2022

Jan. 1 Started business with cash Rs. 10,000.

6 Bought goods from Vikas Rs. 3,000.

9 Sold goods to Bhushan Rs. 2,400.

12 Paid to Vikas on account Rs. 1,600.

19 Received on account from Bhushan Rs. 1,000.

25 Cash purchase Rs. 3,600.

30 Cash sales Rs. 5,000.

OR

What is computerized Accounting System? Explain Features & Significance of computerized accounting system. **[20]**

Q5) Write short notes (any 2 out of 4) : **[10]**

a) GST (Goods and Services Tax)

b) Importance of Journal

c) Types of Voucher

d) Importance of Bank Reconciliation Statement

▽▽▽▽

Total No. of Questions : 4]

SEAT No. : ____

P-6940

[Total No. of Pages : 4

[6127]-387

S.Y.B.A.

EDUCATION

CC-1C : Practices In Education - I

(2019 Pattern) (CBCS) (Semester - III) (23303)

Time : 2½ Hours] ***[Max. Marks : 70***

Instructions to the candidates:

1) ***All questions are compulsory.***
2) ***Figures to the right indicate full marks.***

Q1) Answer the following questions in 50 words each (Any three) : **[15]**

i) Explain the concept of Inclusive Education.

ii) Write the meaning of secondary education.

iii) Write the role of school in Democratic citizenship development.

iv) Write the need of Inclusive education.

v) Explain the nature of Inclusive education for students with special needs.

Q2) Write the answers of the following questions in 100 words each. (any two)**[20]**

i) Explain the role of school to develop character.

ii) Explain the objectives of secondary education by National Education Policy (1986).

iii) 'School as a social institution' - Explain in detail.

iv) Explain importance of Inclusive education.

Q3) Write the answer in 300 words (any one). **[20]**

i) What are the problems in secondary education? Suggest remedies to overcome these.

ii) Explain the role of school in National Integration in detail? Suggest programe to develop National Integration among the students.

P.T.O.

Q4) Write short notes in 50 words each (any three) **[15]**

i) Importance of secondary education.

ii) Objectives of secondary education by mudliyar commission.

iii) Need of secondary education

iv) Merits of Inclusive education.

v) Inclusive school.

Total No. of Questions : 4]

P-6940

[6127]-387
S.Y.B.A.
EDUCATION
CC-1C : Practices In Education - I
(2019 Pattern) (CBCS) (Semester - III) (23303)
(मराठी रूपांतर)

वेळ : 2½ तास] *[एकूण गुण : 70*

सूचना : *1) सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहे.*

2) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्रश्न 1) खालील प्रश्नांची उत्तरे प्रत्येकी 50 शब्दांत लिहा. (कोणतेही तीन) **[15]**

i) सर्व समावेशक शिक्षणाची संकल्पना स्पष्ट करा.

ii) माध्यमिक शिक्षणाचा अर्थ लिहा.

iii) लोकशाही नागरिकत्व विकसनात शाळेची भूमिका लिहा.

iv) सर्व समावेशक शिक्षणाची गरज लिहा.

v) विशेष गरजा असणाऱ्या विदयार्थ्यांसाठी सर्व समावेशक शिक्षणाचे स्वरूप स्पष्ट करा.

प्रश्न 2) खालील प्रश्नांची उत्तरे प्रत्येकी 100 शब्दांत लिहा. (कोणतेही दोन) **[20]**

i) चारित्र्य संवर्धनात शाळेची भूमिका स्पष्ट करा.

ii) राष्ट्रीय शैक्षणिक धोरण (1986) नुसार माध्यमिक शिक्षणाची उद्दिष्टे स्पष्ट करा.

iii) 'शाळा एक सामाजिक संस्था' हे विधान सोदाहरण स्पष्ट करा.

iv) सर्व समावेशक शिक्षणाचे महत्त्व स्पष्ट करा.

P.T.O.

प्रश्न 3) खालीलपैकी एका प्रश्नांचे उत्तर 300 शब्दांत लिहा. **[20]**

i) माध्यमिक शिक्षणातील समस्या कोणत्या? त्या दूर करण्यासाठी उपाय सूचवा.

ii) राष्ट्रीय एकात्मता विकसनात शाळेची भूमिका स्पष्ट करून विदयार्थ्यांमध्ये राष्ट्रीय एकात्मता विकसनासाठी उपक्रम सूचवा.

प्रश्न 4) प्रत्येकी 50 शब्दांत टिपा लिहा. (कोणत्याही तीन) **[15]**

i) माध्यमिक शिक्षणाचे महत्त्व.

ii) मुदलियार आयोगाने सांगितलेली माध्यमिक शिक्षणाची उद्दिष्टे

iii) माध्यमिक शिक्षणाची गरज.

iv) सर्व समावेशक शिक्षणाचे फायदे

v) सर्व समावेशक शाळा.

Total No. of Questions : 4]

SEAT No. :

P-6941

[Total No. Of Pages : 3

[6127]-388
S.Y.B.A.
GENERAL ENGLISH
SEC - 1A - Advanced Study of English Language
(2019 Pattern) (Semester - III) (CBCS) (Paper - II) (23333)

Time : 2½ Hours] *[Max. Marks : 70*

Instructions to the candidates:

1) ***All questions are compulsory.***
2) ***Figures to the right indicate full marks***

Q1) **Attempt any Three of the following :** **[15]**

a) Write a note on organs of speech

b) Draw a neat diagram of speech mechanism and name the organs of speech

c) Explain the difference between phonetics and phonology.

d) Write a note on tone group

e) Write a note on word accent.

Q2) **Attempt the following questions :** **[15]**

a) Transcribe any Five of the following words : **[10]**

i) Amber

ii) Scream

iii) Vowel

iv) Candle

v) Judge

vi) Potato

vii) Psychology

P.T.O.

b) Do as directed (Any Five) **[5]**

i) Fill in the blank with appropriate option given in the bracket.

There are _____ nasal sounds in English (Three, Four)

ii) Fill in the blank with appropriate option given in the bracket.

The teeth ridge is also called as _____ ridge (Glottis, Alveolar)

iii) Divide the following sentence in to tone groups. India is a country having unity in diversity.

iv) Fill in the blank with appropriate option given in the bracket.

There are _____ pure vowels in English (Ten, Twelve)

v) Fill in the blank with appropriate option given in the bracket.

_____ is a passive articulator (tongue, Upperlip)

vi) Identify the following sentence as True or False There are forty-four speech sounds in English.

vii) Fill in the blank with appropriate option given in the bracket. The vocal cords vibrate during the production of _____ sounds (Voiceless, Voiced)

Q3) **Attempt any Four of the following :** **[20]**

a) Write a short note on derivational and inflectional morpheme.

b) Write a note on suffixation as a process of word formation

c) Explain the concept of zero allomorph with suitable examples.

d) Define the term clipping. Give suitable examples.

e) Write a short note on functional morpheme.

f) Write a short note on blending as a process of word formation. Give suitable examples.

Q4) **Attempt any Four of the following :** **[20]**

a) Write a short note on Language Variation

b) Differentiate between bilingualism and multi-lingualism with appropriate examples.

c) Write a short note on language contact

d) Differentiate between register and style

e) Write a short note on code mixing with suitable examples.

f) Write a short note on the NATIVIZATION of English in India.

Total No. of Questions : 4]

SEAT No. :

P-6942

[Total No. of Pages : 4

[6127]-389

S.Y. B.A.

MATHEMATICS

CC1C MG 3 : Graph Theory

(2019 Pattern) (Semester - III) (23343)

Time : 2½ Hours] *[Max. Marks : 70*

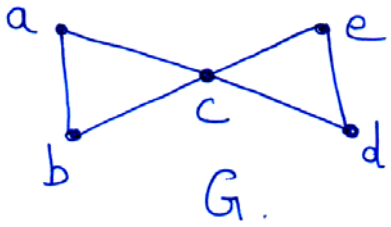
Instructions to the candidates:

1) ***All questions are compulsory.***
2) ***Figures to the right indicate full marks.***

Q1) **Attempt any five of the following :** **[10]**

a) State Hand Shaking Lemma.

b) Define cut vertex. Find the cut vertex of the following graph G.

c) Define an Euler graph.

d) Draw k_5.

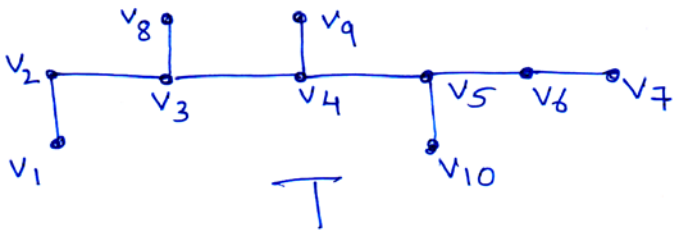
e) Define an isolated vertex.

f) Draw a graph which is Eulerian but not Hamilton.

g) Define edge connectivity.

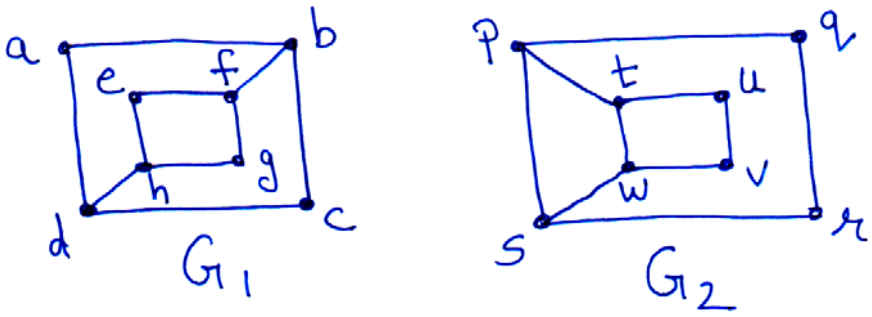
Q2) **Attempt any four of the following :** **[20]**

a) Define centre and radius of a tree. Find centre and radius of the following tree T.

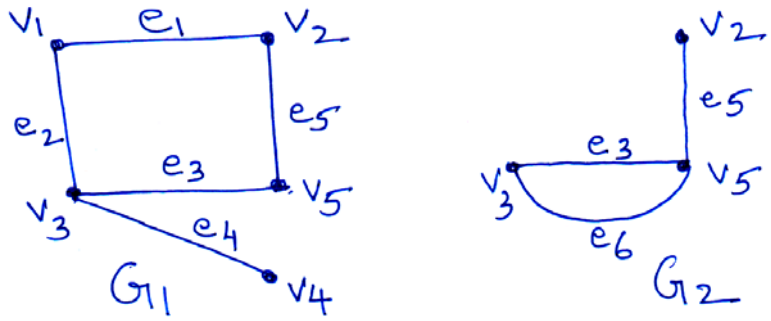
P.T.O.

b) Check whether the following graphs are isomorphic.

c) Prove that a connected graph G is Euler if and only if the degree of every vertex of G is even.

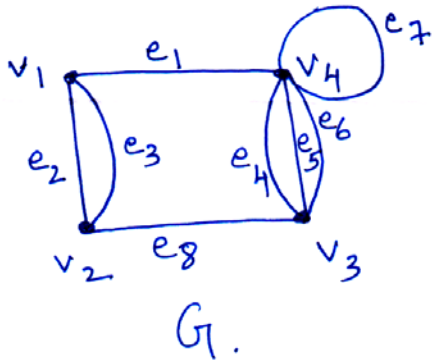
d) For the following graphs G_1 and G_2 find $G_1 \cup G_2$ and $G_1 \cap G_2$.

e) Determine whether the given degree sequence is graphical or not. Also draw the graph.

3, 3, 3, 3, 2.

f) Find adjacency and incidence matrix for the given graph G.

Q3) **Attempt any four of the following :** **[20]**

a) Draw a binary tree of maximum and minimum height on 15 vertices.

b) Prove that if a graph G has exactly two vertices of odd degree, then there must be a path between these two vertices.

c) Is it possible to construct a graph on 7 vertices and 18 edges with edge connectivity 5.

d) Let G be a simple graph on n vertices and e edges. If G has K components then prove that $n-k \leq e$.

e) For the given graph G

Find :

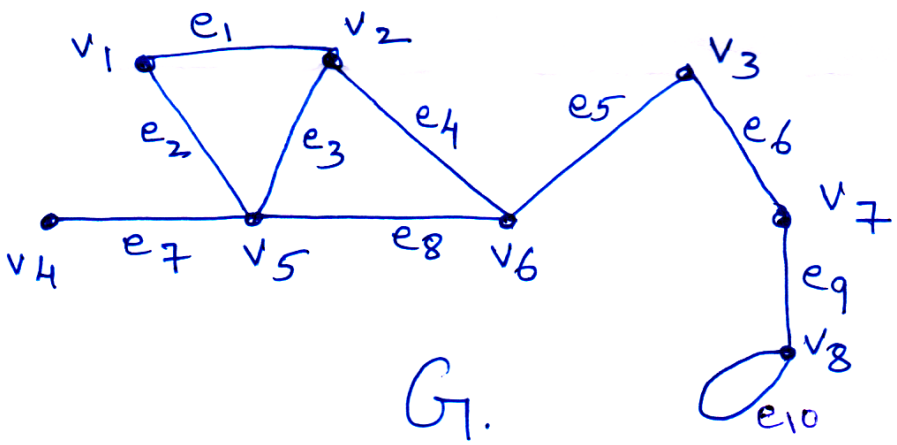
i) a cycle of length 1

ii) a path from v_1 to v_3

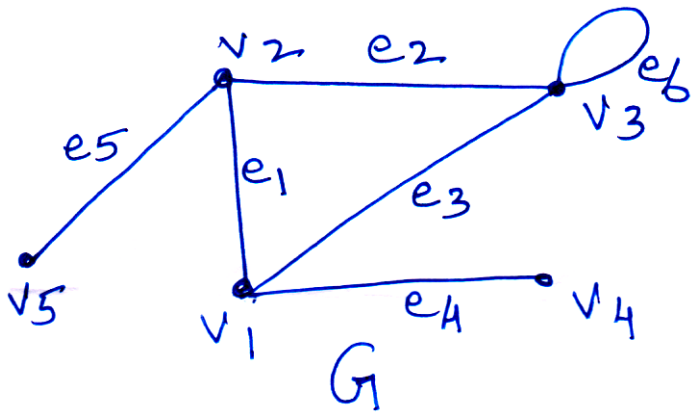
iii) a trail from v_4 to v_7

iv) a path of length 3 from v_1 to v_6

v) a closed walk of length 3

f) Consider the following graph G

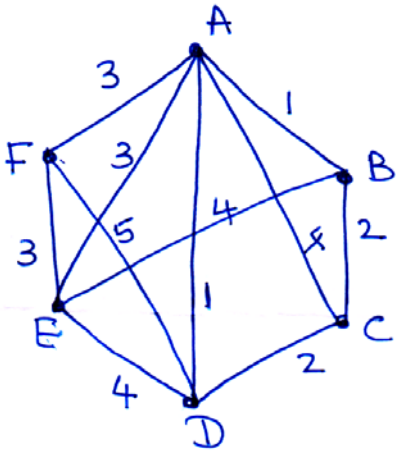
Find :

i) $G\langle V \rangle$ where $V = \{v_1, v_3\}$

ii) $G\langle A \rangle$ where $A = \{e_1, e_5, e_3\}$

Q4) **Attempt any two of the following :** **[20]**

a) Using Kruskal's Algorithm find the shortest spanning tree of the following graph.

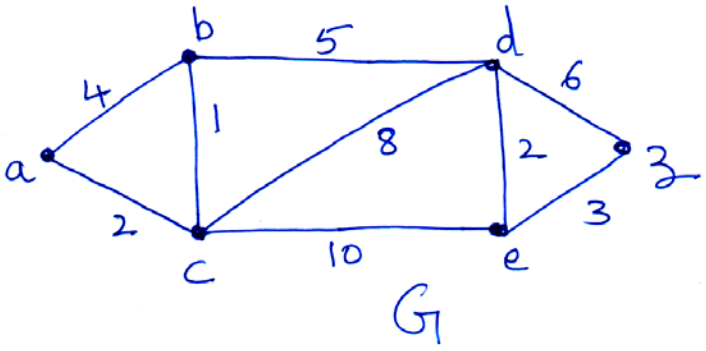
b) Let G be a graph with n-vertices. Prove that the following statements are equivalent.

i) G is a tree

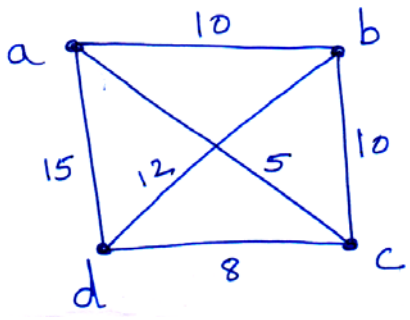
ii) G is an acyclic graph with n-1 edges.

iii) G is a connected graph with n-1 edges.

c) Using Dijkstra's Algorithm find the shortest path from vertex 'a' to every other vertex in the graph G.

d) Solve the following Travelling Salesman Problem.

□□□

Total No. of Questions : 4]

SEAT No. : ____

P-6943

[Total No. of Pages : 3

[6127]-390
S.Y. B.A. (Semester - III)
STATISTICS (General - I)
CC-1C:ST-23843 : Sampling Techniques
(2019 Pattern) (CBCS) (23383)

Time : 2½ Hours] ***[Max. Marks : 70***

Instructions to the candidates:

1) ***All questions are compulsory.***
2) ***Figures to the right indicate full marks.***
3) ***Use of calculator and statistical table is allowed.***
4) ***Symbols and abbreviations have their usual meanings.***

Q1) Attempt each of the following :

a) Choose the correct alternative in each of the following : **[5 × 1 = 5]**

i) Suppose N = 40 and n = 5, then number of possible samples in systematic sampling is

A) 20 B) 8

C) 200 D) 4

ii) The sampling procedure used to infer about characteristics related to population with complete enumeration is

A) SRS B) Stratified Random Sampling

C) Systematic sampling D) All of above

iii) Stratified Random sampling technique is a

A) Probability sampling B) Non-Probability sample

C) Both A and B D) None of these

iv) _____ to choose the sample members of a population at regular intervals.

A) Systematic sampling

B) Random sampling

C) Stratified random sampling

D) Cluster sampling.

P.T.O.

v) In systematic sampling we divide.

A) Population into nth parts

B) Population into N equals of kit unit each

C) Population

D) Sample

b) State whether each of the following statement is true or false : **[5 × 1 = 5]**

i) If sample size is large sample mean to approaches to population mean.

ii) Selection of units in systematic sampling is based on equal probability.

iii) In ratio method of estimation sample mean is a consistent estimate of population mean.

iv) A sample of cluster is selected at random.

v) Systematic sampling demands the selection of single sampling unit.

Q2) Attempt any four of the following : **[4 × 5 = 20]**

a) Define ratio estimator of population mean and compare its efficiency with SRSWOR estimator.

b) Describe the method of stratified random sampling.

c) The following data give yield (in quintal) of a crop in 24 plots :

14, 19, 20, 24, 23, 15, 24, 21, 22, 19, 18, 17, 15, 14, 16, 22, 24, 21, 23, 22, 23, 15, 16, 20. Draw all possible systematic samples of size 6.

d) Describe SRSWR and SRSWOR.

e) Write a note on advantages of stratified random sampling

f) Describe the method of Cluster Sampling.

Q3) Attempt any four of the following : **[4 × 5 = 20]**

a) In a stratified random sampling with two strata, the following data are available :

Stratum	Size
1	400
2	600
3	500

Compute sample sizes under proportion allocation, if the total sample size is 150.

b) In SRSWOR, prove that the probability of getting specified k^{th} unit in a given r^{th} draw is same as the probability of getting that k^{th} unit at 1st draw.

c) Define ratio estimator of population mean and compare its efficiency with SRSWOR estimator.

d) Consider a population of 5 units with values 5, 6, 8, 9, 3. Write down all possible sample of size 2 without replacement from this population and verify that $E[Y] = \bar{y}$.

e) In a population of 1000 units, population variance is 81. What should be the size of the sample selected by SRSWOR from this population so that 95% of the sample means may differ from population mean by not more than 5?

f) Prove that in SRSWR, sample mean is an unbiased estimator of population mean and also derive an expression for variance of sample mean.

Q4) Attempt any two of the following : **[2 × 10 = 20]**

a) State an unbiased estimator of population mean related to stratified random sampling. Also, obtain the expression of its variance under proportional allocation.

b) Describe the proportional allocation method and derive an expression for standard error of unbiased estimator of population mean.

c) In SRSWOR, shows that sample mean sum of square is an unbiased estimator of population mean sum of square.

d) i) Write a note on advantages of stratified random sampling. **[4]**

ii) State an unbiased estimator of population mean related to stratified random sampling. Also, obtain the expression of its variance under proportional allocation. **[6]**

Total No. of Questions: 4]

SEAT No. : ____

P6944

[Total No. of Pages :4

[6127]-391
S.Y.B.A
CC-IC ST-23243 : MATHEMATICAL STATISTICS (General-II)
Discrete Probability Distributions And Time Series
(CBCS 2019 Pattern) (Semester-III) (23321)

Time : 2½ Hours] ***[Max. Marks : 70***

Instructions to the candidates:

1) ***All questions are compulsory.***
2) ***Figures to the right indicate full marks.***
3) ***Use of statistical tables and calculator is allowed.***

Q1) Attempt each of the following.

A) In each of the following cases, choose the correct alternative: **[1 each]**

i) If $X \to NB(k, p)$ then

a) $E(X) < Var(X)$ b) $E(X) > Var(X)$

c) $E(X) = Var(X)$ d) $[E(X)]^2 = Var(X)$

ii) If $\underline{X}=(X_1, X_2,...X_k) \to MD(n, p_1, p_2,...p_k)$ then marginal distribution of X_i is

a) *Binomial* (n, p_i) b) *Binomial* $(n, 1-p_i)$

c) *Binomial* $\left(n, \frac{p_i}{1-p_i}\right)$ d) *Binomial* $(n, p_i(1-p_i))$

iii) If $X \to B(n, p)$, $X_T \to B(n, p)$, truncated below at $x = 0$ then

a) $P(X=x) > P(X_T = x)$ b) $P(X = x) < P(X_T = x)$

c) $P(X = x) = P(X_T = x)$ d) $P(X = x) = 1 - P(X_T = x)$

P.T.O.

iv) Which of the following is an example of time series?

a) A die is thrown twice and the number on uppermost face is recorded.

b) From a pack of 52 playing cards 4 cards are chosen

c) Daily record of maximum temperature in city

d) Height of students of S.Y.B.Sc. is measured

v) If $\underline{X} = (X_1, X_2, X_3) \rightarrow MD\ (n, p_1, p_2, p_3)$ then $E(X_1)$

a) $n\left(\frac{p_1}{p_1 + p_3}\right)$ b) $n\left(\frac{p_1}{p_1 + p_2}\right)$

c) $n\left(\frac{p_1}{p_2 + p_3}\right)$ d) np_1

B) In each of the following, state whether the given statement is true or false: **[1 each]**

i) Negative binomial distribution symmetric.

ii) Trend is the long term movement in time series

iii) Suppose $\underline{X} = (X_1, X_2, X_3, X_4) \rightarrow MD\ (n, p_1, p_2, p_3, p_4)$ then $E(X_3) = np_3$

iv) The component 'trend' in time series can not be estimated.

v) Rank of variance-covariance matrix for the random vector $\underline{X} = (X_1, X_2, X_3, X_4 X_5)$ is 6.

Q2) Attempt any four of the following. **[5 each]**

a) Let $X_1, X_2, ... X_k$ are independent and identically distributed random variables such that if

$$P(X = x) = pq^x \quad x = 0,1,2.... 0 < p < 1,\ q = 1 - p$$
$$= 0 \qquad o.w$$

Find distribution of random variable $\sum_{i=1}^{n} X_i$

b) IF X_T is truncated $B\left(5, \frac{1}{4}\right)$ when X = 0 is discarded find:

i) $P(X_T = 3)$

ii) $P(X_T > 4)$

c) What is time series? Give two illustrations of time series in different fields.

d) Let $(X_1, X_2, X_3, X_4, X_5) \rightarrow MD(n, p_1, p_2, p_3, p_4, p_5)$ find the probability distribution of

i) $\underline{U} = (X_1 + X_2, X_3, X_4, X_5)$

ii) $\underline{V} = (X_1 + X_2 + X_3, X_4 + X_5)$

e) Write a short note on AR(1) model of the time series.

f) Let $\underline{X} = (X_1, X_2, X_3) \rightarrow MD(n, p_1, p_2, p_3)$ find the conditional distribution of X_1 given $X_3 = x_3$

Q3) Attempt any four of the following. **[5 each]**

a) If $\underline{X} = (X_1, X_2, X_3) \rightarrow MD(n, p_1, p_2, p_3)$ then show that partial correlation coefficient is $r_{12.3} = -1$.

b) Illustrate with examples the following terms:

i) Secular trend

ii) Seasonal variation

iii) Cyclic variation

iv) Irregular variation

c) A personnel officer interviews the candidates for 5 posts of the same rank. If the probability that suitable candidate is found is 0.8. what is the probability that officer has to interview 8 candidates to fulfill the post.

d) Obtain mean of Binomial distribution left truncated at $x = 0$ (Value zero is discarded).

e) Give any two merits and demerits of method of simple averages in time series analysis.

f) A regular die is rolled 12 times, find the probability that each face will appear twice.

Q4) Attempt any two of the following. **[10 each]**

a) Define Negative Binomial distribution. Find its expectation and variance. **[10]**

b) i) Write a note on the term 'Business Cycle'. **[5]**

ii) Let $\underline{X} = (X_1, X_2, ...X_n) \rightarrow MD(n, p_1, p_2, ...p_n)$ Find the marginal distribution of X_i **[5]**

c) i) Fit the trend line to the following data on sales in different years. Also estimate the sales for the year 1995. **[5]**

Year	1990	1991	1992	1993	1994
Sales	10	13	15	19	25

ii) Describe the ratio to moving average method for the estimation of seasonal variation in time series. **[5]**

d) i) Obtain the moment generation function (M.G.F.) of a multinomial distribution with parameters $(n, p_1, p_2 ... p_k)$. Hence find $Cov(X_1, X_2)$ **[5]**

ii) Three chips are selected at random from the 10 chips of which 5 are red, 3 are white and two are black.Let X denote the number of red chips and Y denotes the number of white chips, among the three selected. Determine the following.

1) P[X=1,Y=1]

2) E(X+Y)

Total No. of Questions: 4]

SEAT No. : ____

P6945

[Total No. of Pages :4

[6127]-392
S.Y.B.A
CC-1C ST-23543 : STATISTICAL PRE-REQUISITES (General)
Application of statistical and Theory of probability Distributions
(CBCS 2019 Pattern) (Semester-III) (23353)

Time : 2½ Hours] ***[Max. Marks : 70***

Instructions to the candidates:

1) ***All questions are compulsory.***
2) ***Figures toe the right indicate full marks.***
3) ***Use of statistical table and calculator is allowed.***
4) ***Symbols and Abbreviations have usual meanings.***
5) ***Graph paper will be provided on request.***

Q1) Attempt each of the following.

A) Choose the correct alternative for the following: **[5×1=5]**

i) In time series analysis, method of moving averages is used toestimate__

a) Trend b) Seasonal variations

c) Cyclical variations d) Irregular variations

ii) The range of multiple correlation coefficient R is

a) 0 to 1 b) 0 to ∞

c) -1 to 1 d) $-\infty$ to ∞

iii) The partial correlation coefficient $r_{12.34}$ is called

a) Zero order partial correlation

b) first order partial correlation

c) Second order partial correlation

d) third order partial correlation

P.T.O.

iv) If $P(A \cap B) = 0$, then the two events A and B are

a) Mutually exclusive b) Exhaustive

c) Equally likely d) Independent

v) The probability of an event can assume any value between

a) 1 and 1 b) 0 and 1

c) -1 and 0 d) none of these

B) State whether the following statements are true or false: **[5×1=5]**

i) The Independent variable in time series is time

ii) Ratio to moving average method is used to estimate Cyclical component

iii) If A, B and C are mutually exclusive and exhaustive events, then P(A)+P(B)+P(C) equals to 1

iv) Event is the subset of sample space.

v) Multiple correlation is a measure of linear association of a variable with other variables

Q2) Attempt any four of the following. **[4×5=20]**

a) A card is drawn from a well-shuffled pack of playing cards. Find the probability that the card drawn is either a club or a king.

b) Define sample Space with an example. Also, define finite and countable infinite sample space.

c) Explain the following components of time series:

i) Seasonal variations,

ii) Irregular variations

d) In a tri-variate distribution on:

X_1 : Marks in Mathematics

X_2 : Marks in Statistics

X_3 : Marks in Computer Science

$\overline{x}_1 = 68; \overline{x}_2 = 70; \quad \overline{x}_3 = 74;$

$\sigma_1^2 = 100; \quad \sigma_2^2 = 25; \quad \sigma_3^2 - 81;$

$r_{12} = 0.6; \quad r_{13} = 0.7; \quad r_{23} = 0.6;$

Determine the equation of plane of regression of X_3 on X_1 and X_2

e) Describe the method of estimating seasonal indices by ratio to moving average method.

f) What is time series? State its uses.

Q3) Attempt Any Four of the following: **[4×5=20]**

a) A problem in Statistics in given to three students A, B, and C whose chances of solving the same are respectively. If all the three students solve the problem independently, what is the probability that the problem will be solved?

b) Suppose A and B are two events defined on a sample space S. If A and B are independent then prove that A' and B' are independent.

c) Explain the graphical method for estimate trend in time series.

d) Explain the concept of multiple regression planes by giving suitable illustration.

e) For the following trivariate data: $r_{12} = 0.7;\ r_{13} = r_{23} = 0.5$ Compute $r_{13.2}$ and R_{123}.

f) Explain in details Total Fertility Rate.

Q4) Atempt any two of the following **[2×10=20]**

a) A problem in mathematics is given to five students A, B, C, D and E. Their chances of solving it are $\frac{1}{2},\frac{1}{3},\frac{1}{3},\frac{1}{4}\text{and}\frac{1}{5}$ respectively. Find the probability that the problem will **[10]**

i) not be solved

ii) be solved

b) Define the term Permutation and Combination of n objects taken r at a time Also, State the relationship between permutation and combination. **[10]**

c) i) State the axioms of probability. **[3]**

ii) Explain in details General Fertility Rate. **[7]**

d) i) Explain the graphical method for estimate trend in time series. **[4]**

ii) Estimate the birth rate in India, based on sample registration system is as follows: **[6]**

Year	1970	1971	1972	1973	1974	1975	1976
Birth rate	36.8	36.9	36.6	34.6	34.5	35.2	34.4

Total No. of Questions : 4]

SEAT No. :

P6946

[Total No. of Pages : 2

[6127]-393

S.Y.B.A.

SOCIOLOGY

SEC-1A : Introduction To Population and Society

(CBCS 2019 Pattern) (Semester - III) (23373)

Time : 2½ Hours] *[Max. Marks : 70*

Instructions to the candidates:

1) ***All questions are compulsory.***
2) ***Figures to the right indicate full marks.***

Q1) Write short notes on (Any three) **[15]**

a) Importance of Population growth in Development
b) Feminist Approach of Population
c) Im portance of Census
d) Adopations
e) Micro Approach of Population

Q2) Answer the following questons in 50 words each (Any Three) **[15]**

a) Explain the concept of NRC
b) Elaborate Macro Approach of Population
c) Explain the Marxist theory about population
d) Write the principale of maltus theory
e) Aadhar-Resourse of Population collection.

Q3) Answer the following questions in 200 words each (any two) **[20]**

a) Explain the origin of the population study
b) Explain the Importance of Population study
c) Write the Importance of registration method
d) Explain the nature of CAA

Q4) Answer the question in 300 words (Any one) **[20]**

a) Explain the relationship between population and poverty
b) Explain the tranzation theory of population

P.T.O.

Total No. of Questions : 4]

P6946

[6127]-393

S.Y.B.A.

SOCIOLOGY

SEC-1A : Introduction To Population and Society

(CBCS 2019 Pattern) (Semester - III) (23373)

(मराठी रूपांतर)

वेळ : *2½* तास*]* *[*एकूण गुण : *70*

सूचना :– *1)* सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहेत.

2) उजवीकडील अंक प्रश्नांचे पूर्ण गुण दर्शवितात.

3) संदर्भासाठी मुळ इंग्रजी प्रश्नपत्रिका पहावी.

प्र.*1)* थोडक्यात टिपा लिहा. (कोणत्याही तीन) **[15]**

अ) विकासामध्ये लोकसंख्यावादीचे महत्त्व

ब) लोकसंख्या बाबत स्त्रीवादी दृष्टीकोण

क) जनगणनेचे महत्त्व

ड) दत्तक

इ) लोकसंख्येचा संकुचीत दृष्टीकोण

प्र.*2)* खालील प्रश्नांचे प्रत्येकी 50 शब्दात उत्तर लिहा. (कोणतेही तीन) **[15]**

अ) NRC ही संकल्पना विशद करा.

ब) लोकसंख्येचा व्यापक दृष्टीकोण विशद करा.

क) मार्क्सचा लोकसंख्या बाबतचा सिद्धांत स्पष्ट करा.

ड) माल्थसच्या सिद्धांताची तत्त्वे लिहा.

इ) आधार–लोकसंख्या माहीती संकलनाचे साधन, भाष्य करा.

प्र.*3)* खालील प्रश्नांची प्रत्येकी 200 शब्दात उत्तरे लिहा. (कोणतेही दोन) **[20]**

अ) लोकसंख्या अध्ययनाचा उदय स्पष्ट करा.

ब) लोकसंख्या अध्ययनाचे महत्त्व सांगा.

क) नोंदनी पद्धतीचे महत्त्व लिहा.

ड) नागरीकत्व सुधारणा विधेयक 2019 (CAA) चे स्वरूप स्पष्ट करा.

प्र.*4)* खालील प्रश्नांची 300 शब्दात उत्तर लिहा. (कोणताही एक) **[20]**

अ) लोकसंख्या आणि दारिद्र्य यातील सहसंबंध स्पष्ट करा.

ब) लोकसंख्या संक्रमण सिद्धांत स्पष्ट करा.

Total No. of Questions : 4]

SEAT No. :

P6947

[Total No. of Pages : 2

[6127]-394

S.Y.B.A.

SOCIOLOGY

G-2 : SEC-1A : Welfare, Justice and Citizenship

(CBCS 2019 Pattern) (Semester - III) (23374)

Time : 2½ Hours] *[Max. Marks : 70*

Instructions to the candidates:

1) ***All questions are compulsory.***
2) ***Figures to the right indicate full marks.***

Q1) Write short Notes on (Any three) **[15]**

a) Concept of Social Welfare
b) Empowerment Approach
c) Fundamental Rights
d) Human Development Index
e) Role of State for social welfare

Q2) Answer the following questons in 50 words each (Any Three) **[15]**

a) Name any Five Laws for protection and welfare of women India
b) State Major impacts of corona Pandamic
c) What is Alter Globalization?
d) State the objectives of Five year plan
e) Give the meaning of guidline principles of state policy

Q3) Answer the following questions in 200 words each (any two) **[20]**

a) Discuss the History of Social welfare in India
b) Explain the importance of 73rd Amendment of Indian Constitution
c) Elaborate the features of Mid-Day meal Programme
d) Describe the need for Social welfare in India

Q4) Answer the question in 300 words (Any one) **[20]**

a) Explain the importance of MGNREGA.
b) Discuss the concept and various approches of social justice.

P.T.O.

Total No. of Questions : 4]

P6947

[6127]-394
S.Y.B.A.
SOCIOLOGY
G-2 : SEC-1A : Welfare, Justice and Citizenship
(CBCS 2019 Pattern) (Semester - III) (23374)

(मराठी रूपांतर)

वेळ : *2½* तास*]* *[*एकूण गुण : *70*

सूचना :– *1)* सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहेत.

2) उजवीकडील अंक प्रश्नांचे पूर्ण गुण दर्शवितात.

3) संदर्भासाठी मुळ इंग्रजी प्रश्नपत्रिका पहावी.

प्र.*1)* थोडक्यात टिपा लिहा. (कोणत्याही तीन) **[15]**

अ) सामाजिक कल्याणाची संकल्पना

ब) सबलीकरण दृष्टीकोन

क) मुलभूत अधिकार

ड) मानव विकास निर्देशांक

इ) सामाजिक कल्याणासंदर्भात राज्याची भूमिका

प्र.*2)* खालील प्रश्नांचे प्रत्येकी 50 शब्दात उत्तर लिहा. (कोणतेही तीन) **[15]**

अ) महिला संरक्षण व कल्याणासंदर्भात भारतातील कोणत्याही पाच कायद्यांची नावे लिहा.

ब) कोरोना आपत्तीचे प्रमुख परिणाम सांगा.

क) पर्यायी जागतिकीकरण म्हणजे काय?

ड) पंचवार्षिक योजनांचे उद्दीष्टये लिहा.

इ) राज्यधोरणाची मार्गदर्शक तत्वांचा अर्थ सांगा.

प्र.*3)* खालील प्रश्नांची प्रत्येकी 200 शब्दात उत्तरे लिहा. (कोणतेही दोन) **[20]**

अ) भारतातील सामाजिक कल्याणाचा इतिहास यावर चर्चा करा.

ब) भारतीय संविधानातील 73 व्या घटनादुरूस्तीचे महत्त्व स्पष्ट करा.

क) मध्यान भोजन योजनेची वैशिष्टये विशद करा.

ड) भारतात सामाजिक कल्याणाची आवश्यकता स्पष्ट करा.

प्र.*4)* खालील प्रश्नांची 300 शब्दात उत्तर लिहा. (कोणताही एक) **[20]**

अ) मनरेगाचे महत्त्व स्पष्ट करा.

ब) सामाजिक न्यायाची संकल्पना व विविध दृष्टीकोन याविषयी चर्चा करा.

Total No. of Questions : 4]

SEAT No. :

P6948

[Total No. of Pages : 4

[6127]-395

S.Y.B.A.

LOGIC AND PRINCIPLES OF REASONING

CC-2C-G1 : Deductive Proof

(2019 Pattern) (Semester - III) (23424)

Time : 2½ Hours] *[Max. Marks : 70*

Instructions to the candidates:

1) ***All questions are compulsory.***
2) ***Figures to the right indicate full marks.***

Q1) Answer any Three of the following questions in 50 words. **[15]**

a) What is deductive proff?

b) What is axiomatic system?

c) State the rules of Modus tollens and Disjunctive syllogism.

d) Explain 'Consistency' as a characteristic of axiomatic system.

e) Explain the difference between validity and invalidity.

Q2) Write short notes on any Three of the following in 50 words. **[15]**

a) Direct proot.

b) What is formal axiomatic system?

c) Rule of Modus Ponens and Hypothetical syllogism.

d) Well formed formula.

e) 'Independence' as a characteristic of axiomatic system

Q3) Answer two of the following questions in 200 words. **[20]**

a) Describe nature of indirect proof with examples.

b) Explain any four rules of replacement.

P.T.O.

c) Prove the validity of following arguments with the help direct proof (any two).

i) 1) $(M \vee N) \supset (O \bullet P)$

2) $\sim O \qquad / \therefore \sim M$

ii) 1) $A \bullet B$

2) $(A \vee C) \supset D \qquad / \therefore A \bullet D$

iii) 1) $\sim\sim L \supset \sim(J \vee K)$

2) $L \qquad / \therefore \sim J$

Q4) Answer any one of the following questions in 400 words. **[20]**

a) What is invalidity? Explain with two examples.

b) Prove the following theorems with the help of axioms (any four).

Axiomes :		Theorems :	
i)	$(p \vee p) \supset p$	1)	$\vdash (p \supset \sim p) \supset \sim p$
ii)	$q \supset (p \vee q)$	2)	$\vdash q \supset (p \supset q)$
iii)	$(p \vee q) \supset (q \vee p)$	3)	$\vdash (p \supset \sim q) \supset (q \supset \sim p)$
iv)	$[p \vee (q \vee r)] \supset [q \vee (p \vee r)]$	4)	$\vdash [p \supset (q \supset r)] \supset [q \supset (p \supset r)]$
v)	$(q \supset r) \supset [(p \vee q) \supset (p \vee r)]$	5)	$\vdash (q \supset r) \supset [(p \supset q) \supset (p \supset r)]$

Total No. of Questions : 4]

P6948

[6127]-395

S.Y.B.A.

LOGIC AND PRINCIPLES OF REASONING

CC-2C-G1 : Deductive Proof

(2019 Pattern) (Semester - III) (23424)

(मराठी रूपांतर)

वेळ : *2½* तास*]* *[*एकूण गुण : *70*

सूचना :– *1)* सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहेत.

2) उजवीकडील अंक प्रश्नांचे पूर्ण गुण दर्शवितात.

3) संदर्भासाठी मुळ इंग्रजी प्रश्नपत्रिका पहावी.

प्र.*1)* खालीलपैकी कोणत्याही तीन प्रश्नांची उत्तरे 50 शब्दात लिहा. **[15]**

अ) नैगमनिक सिद्धता म्हणजे काय?

ब) बिजानुमान प्रणाली म्हणजे काय?

क) विघातक संघाताचा नियम (M.T.) आणि वैकल्पिक संविधान (D.S.) नियम सांगा.

ड) बिजानुमान प्रणालीचे वैशिष्ट्य म्हणून 'सुसंगतता' स्पष्ट करा.

इ) वैधता आणि अवैधता यातील फरक स्पष्ट करा.

प्र.*2)* खालीलपैकी कोणत्याही तीन टीपा 50 शब्दात लिहा. **[15]**

अ) प्रत्यक्ष सिद्धता

ब) आकारिक बिजानुमान प्रणाली म्हणजे काय?

क) विधायक संघाताचा नियम (M.P.) आणि सापेक्ष संविधान नियम (H.S.)

ड) सुघटित सूत्रे

इ) बिजानुमान प्रणालीचे वैशिष्ट्य 'स्वतंत्रता'

प्र.*3)* खालीलपैकी कोणत्याही दोन प्रश्नांची उत्तर 200 शब्दात लिहा. **[20]**

अ) अप्रत्यक्ष सिद्धता योग्य उदाहरणासह विषद करा.

ब) रूपांतरणाचे कोणतेही चार नियम स्पष्ट करा.

क) खालील युक्तिवाद प्रत्यक्ष सिद्धता पद्धतीने सिद्ध करा (कोणतेही दोन)

i) 1) $(M \vee N) \supset (O \bullet P)$

2) $\sim O$ $/ \therefore \sim M$

ii) 1) $A \bullet B$

2) $(A \vee C) \supset D$ $/ \therefore A \bullet D$

iii) 1) $\sim\sim L \supset \sim(J \vee K)$

2) L $/ \therefore \sim J$

प्र.4) खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर 400 शब्दात लिहा. **[20]**

अ) अवैधता म्हणजे काय? कोणत्याही दोन उदाहरणासह स्पष्ट करा.

ब) खालीलपैकी कोणतेही चार प्रमेय मूलाधाराच्या सहाय्याने सिद्ध करा.

मूलाधार :		प्रमेय :	
i)	$(p \vee p) \supset p$	1)	$\vdash (p \supset \sim p) \supset \sim p$
ii)	$q \supset (p \vee q)$	2)	$\vdash q \supset (p \supset q)$
iii)	$(p \vee q) \supset (q \vee p)$	3)	$\vdash (p \supset \sim q) \supset (q \supset \sim p)$
iv)	$[p \vee (q \vee r)] \supset [q \vee (p \vee r)]$	4)	$\vdash [p \supset (q \supset r)] \supset [q \supset (p \supset r)]$
v)	$(q \supset r) \supset [(p \vee q) \supset (p \vee r)]$	5)	$\vdash (q \supset r) \supset [(p \supset q) \supset (p \supset r)]$

Total No. of Questions : 4]

SEAT No. :

P9365

[Total No. of Pages : 2

[6127]-396
S.Y.B.A.
ANCIENT INDIAN HISTORY, CULTURE AND ARCHAEOLOGY
CC-1C : Political and Legal Institutions in Ancient India
(2019 New Pattern) (CBCS) (Semester - III) (23183)

Time : 2½ Hours] ***[Max. Marks : 70***

Instructions to the candidates:

1) ***All questions are compulsory.***
2) ***Figures to the right indicate full marks.***

Q1) Answer the following questions in 300 words each: **[15]**

a) Take a review of the Archaeological sources for the study of Ancient Indian Political and Legal Institutions.

OR

b) State the causes for the decline of Ancient Indian Republics.

Q2) Answer the following questions in 300 words each: **[15]**

a) Explain the organic Theory of State in Ancient India.

OR

b) Take a Review of the institutions related with Judiciary in Ancient India.

Q3) Answer the following questions in 200 words each (any two): **[20]**

a) Explain the nature and functions of Monarchical state.
b) State the composition and functions of Sabha.
c) Explain the features of Theory of Kingship under the Mauryan.
d) Describe in detail the function of Ancient Indian Ministry.

Q4) Write Notes on (any four) **[20]**

a) Literary sources of Ancient history
b) Saptanga Theory
c) Functions of Samiti
d) Concept of Kingship under Gupta.
e) Importance of Ministry in Ancient times.
f) Nature of Ancient Judiciary.

♦ ♦ ♦

P.T.O.

Total No. of Questions : 4]

P9365

[6127]-396

S.Y.B.A.

ANCIENT INDIAN HISTORY, CULTURE AND ARCHAEOLOGY

CC-1C : Political and Legal Institutions in Ancient India

(2019 New Pattern) (CBCS) (Semester - III) (23183)

(मराठी रूपांतर)

वेळ : *2½* तास*]* *[*एकूण गुण : *70*

सूचना :– *1)* सर्व प्रश्न आवश्यक आहेत.

2) उजवीकडील अंक प्रश्नांचे पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.*1)* खालील प्रश्नांची उत्तरे प्रत्येकी 300 शब्दात लिहा. **[15]**

अ) प्राचीन भारतीय राजकीय व कायदेविषयक संस्थांच्या अभ्यासास उपयुक्त पुरातत्त्वीय साधनांचा आढावा घ्या.

किंवा

ब) प्राचीन भारतीय गणराज्यांच्या ऱ्हासाची कारणे सांगा.

प्र.*2)* खालील प्रश्नांची उत्तरे प्रत्येकी 300 शब्दात लिहा. **[15]**

अ) प्राचीन भारतीय राज्याचा सेंद्रिय सिद्धांत स्पष्ट करा.

किंवा

ब) प्राचीन भारतीय न्यायविषयक संस्थांचा आढावा घ्या.

प्र.*3)* खालील प्रश्नांची उत्तरे प्रत्येकी 200 शब्दात लिहा. (कोणतेही दोन) **[20]**

अ) राजेशाही राज्याचे स्वरुप व कार्ये स्पष्ट करा.

ब) सभेची रचना व कार्ये सांगा.

क) मौर्य राजपद सिद्धातांची वैशिष्ट्ये स्पष्ट करा.

ड) प्राचीन भारतीय मंत्रीमंडळाच्या कार्याचे सविस्तर वर्णन करा.

प्र.*4)* टीपा लिहा. (कोणत्याही चार) : **[20]**

अ) प्राचीन इतिहासाची वाङ्मयीन साधने.

ब) सप्तांग सिद्धांत.

क) समितीची कार्ये.

ड) गुप्त राजपद संकल्पना.

इ) प्राचीन काळातील मंत्रीमडंळाचे महत्व.

फ) प्राचीन न्यायसंस्थेचे स्वरुप.

♦ ♦ ♦

Total No. of Questions : 4]

SEAT No. : ____

P-6949

[Total No. of Pages : 3

[6127]-397

S.Y. B.A.

MATHEMATICS

CC-2C : AMG - 3 : Calculus of Several Variables

(2019 Pattern) (Semester-III) (23344)

Time : 2½ Hours] ***[Max. Marks : 70***

Instructions to the candidates :

1) ***All questions are compulsory.***
2) ***Figures to the right side indicate full marks.***

Q1) Attempt any FIVE of the following. **[10]**

a) Find the domain of $f(x,y)=\sqrt{16-x^2-y^2}$.

b) Determine the set of points at which $f(x,y)=\frac{1}{x-y^2}$ is continuous.

c) Define first order partial derivatives of a function of two variables.

d) State Schwartz theorem.

e) State Chain Rule - I.

f) If $f(x,y)=xy^2-x+y^2$, then find f_{yx}.

g) Evaluate $\int_0^1\int_0^2(x+y)\,dxdy$.

Q2) Attempt any FOUR of the following. **[20]**

a) Using $\in-\delta$ definition of limit, show that $\lim\limits_{(x,y)\to(0,0)}\frac{x^4}{x^2+y^2}=0$.

b) Show that $\lim\limits_{(x,y)\to(0,0)}\frac{xy+y^2}{x^2}$ does not exist.

P.T.O.

c) Let $f(x,y)=\frac{x^3-y^3}{x^2+y^2}$, if $(x,y)\neq(0,0)$ and $f(0,0)=0$. Show that *f* is continuous at (0,0) and both first order partial derivatives $f_x(0,0)$ and $f_y(0,0)$ exist and are equal.

d) Let $f(x,y)$ and $g(x,y)$ be two functions defined on a set $D\subset\mathbb{R}^2$. If both *f* and *g* are continuous at the point (*a*,*b*) then prove that *f*.*g* is continuous at (*a*,*b*).

e) Is the function $u=1n\left(x^2+y^2+z^2\right)$ a harmonic function? Justify.

f) Let the function *f* be differentiable at a point (*a*,*b*). Then prove that the partial derivatives $f_x(a,b)$ and $f_y(a,b)$ exists.

Q3) Attempt any FOUR of the following. **[20]**

a) If $f(x,y)=xe^{xy}$, using differentials find approximate value of $f(1.1,-0.1)$.

b) State and prove Euler's theorem.

c) If $z=x^4+x^2y$, $x=s+2t-u$, y = stu^2, then find $\frac{\partial z}{\partial s},\frac{\partial z}{\partial t}$ and $\frac{\partial z}{\partial u}$ at s=4, t = 2, u = 1.

d) Find the dimensions of the box with volume 1000cm^3 that has minimal surface area.

e) Evaluate $\int_0^2\int_0^{\pi} rsin^2\theta d\theta dr$.

f) Evaluate the iterated integral by converting to polar coordinates.

$\int_{-3}^{3}\int_{0}^{\sqrt{9-x^2}}\sin\left(x^2+y^2\right)dydx$

Q4) Attempt any TWO of the following. **[20]**

a) Test differentiability of $f(x,y)=\dfrac{x^4-y^4}{x^2+y^2}$, if $(x,y)\neq(0,0)$ and $f(0,0)=0$, at $(0,0)$.

b) Let $f(x,y)=\begin{cases}\dfrac{x^2y^2}{x^2+y^2} & (x,y)\neq(0,0)\\ 0 & (x,y)=(0,0)\end{cases}$

Show that $f_{xy}(0,0)=0=f_{yx}(0,0)$.

c) Use Lagrange multipliers to find the maximum and minimum values of the function $f(x,y,z)=xyz$ subject to the given constraint $x^2+2y^2+3z^2=6$.

d) Evaluate the integral by reversing the order of integration $\int_0^4\int_{\sqrt{x}}^2\dfrac{1}{y^3+1}dydx$.

Total No. of Questions : 4]

SEAT No. : ____

P-6950

[Total No. of Pages : 3

[6127]-398

S.Y. B.A.

APPLIED STATISTICS (General)

ST-24143 : Applications of Statistics and Theory of Probability

(2019 Pattern) (CBCS) (Semester - III) (23413)

Time : 2½ Hours] ***[Max. Marks : 70***

Instructions to the candidates :

1) ***All questions are compulsory.***
2) ***Figures to the right indicate full marks.***
3) ***Use of calculator and statistical table is allowed.***
4) ***Symbols and abbreviations have their usual meaning.***

Q1) **Attempt each of the following :**

a) Choose the correct alternative : **[1 each]**

i) If the equation of plane of regression of X_1 on X_2 and X_3 is $X_1 = 32 + 5X_2 + 3X_3$, then estimate of X_1 when $X_2 = 10$ and $X_3 = 8$ will be :

A) 102 B) 106

C) 120 D) 130

ii) In time series analysis, method of moving averages is used to estimate _____.

A) Trend B) Cyclical variations

C) Seasonal variations D) Irregular variations

iii) If $P(A \cap B) = P(A) \times P(B)$, then the two events A and B are

A) Exhaustive events B) Mutually exclusive events

C) Independent events D) Dependent events

iv) In an experiment of coin is tossed till head occurs. The sample space is

A) {H, TH, TTH,.....} B) {T, TH, TTH,.....}

C) {T, TT, TTT,.....} D) {TT, TH, HT, HH}

v) The range in which multiple correlation coefficient lies is _____

A) –1 to 1 B) 0 to 1

C) $-\infty$ to ∞ D) 0 to ∞

P.T.O.

b) **State whether the following statements are true or false : [1 each]**

i) If events A and B are mutually exclusive, then $P(A \cap B) = P(A) \times P(B)$.

ii) Let A be an event defined on sample space S, then $P(A) + P(A^c) = 1$.

iii) $R_{1.23}$ is the maximum correlation between X_1 and the linear combination of X_2 and X_3.

iv) An event is the set of all possible outcomes of an experiment.

v) Trend is the long term movement in time series.

Q2) **Attempt any four of the following : [4 × 5 = 20]**

a) Explain the method of least square for estimating linear trend.

b) Suppose a card is drawn at random from a well shuffled pack of 52 playing cards. Let event A= getting a spade card; B = getting a king card. Are A and B independent.

c) The simple correlation coefficients between soil temperature (X_1), corn yield (X_2), rainfall (X_3) are $r_{12} = 0.59$, $r_{13} = 0.46$, $r_{23} = 0.77$. Compute the value of $r_{12.3}$ and $R_{1.23}$.

d) Describe the method of estimating seasonal indices by ratio to moving average method.

e) Give the classical definition of probability and also write it's limitations.

f) Define the term conditional probability and discuss the theorem of compound probability.

Q3) **Attempt any four of the following : [4 × 5 = 20]**

a) What is mean by time series also explain the component of time series.

b) There are two children in a family. What is the conditional probability that both are girls, given that at least one is a girl?

c) Explain additive and multiplicative model of time series.

d) Define the term Combination of n objects taken r at a time Also state the relationship between permutation and combination.

e) Explain the following components of time series:

i) Seasonal variations

ii) Irregular variations

f) In a trivariate distribution on :

X_1 : Intelligence Quotients (I.Q.) of son

X_2 : Intelligence Quotients (I.Q.) of mother

X_3 : Intelligence Quotients (I.Q.) of father

$\bar{X}_1 = 125, \quad \bar{X}_2 = 110, \quad \bar{X}_3 = 120,$

$\sigma_1 = 4.5, \quad \sigma_2 = 3.6, \quad \sigma_3 = 1.8,$

$r_{12} = 0.6 \quad r_{13} = 0.7 \quad r_{23} = 0.2$

Obtain the equation of plane of regression of X_1 on X_2 and X_3.

Q4) **Attempt any two of the following :** **[20]**

a) i) Write the note on Auto regression model. **[6]**

ii) An urn contains 5 green, 3 red and 2 yellow balls. Two balls are drawn at random from this urn without replacement. Find the probability that both balls are green. **[4]**

b) i) Explain the following terms with one example. **[6]**

A) Exhaustive event.

B) Impossible event.

C) Mutually exclusive events.

ii) Explain the concept of multiple correlations in case of tri-variate data. Also write the formulae. **[4]**

c) i) Explain Graphical method for estimating trend in time series. **[6]**

ii) In how many different ways can 5 books on Mathematics, 6 books on Statistics and 7 books on Computers be arranged on a shelf so as to keep all books of the same subject together? **[4]**

d) i) Calculate three yearly moving averages for the following data : **[6]**

Year	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019
Electricity generated in million kW	201	207	2013	221	236	248	257	269	281

ii) State the axioms of probability. **[4]**

□□□

Total No. of Questions : 4]

SEAT No. :

P6951

[Total No. of Pages : 2

[6127]-399

S.Y.B.A.

PHILOSOPHY (General - 2)

CC-1C : Philosophy of Indian Saints

(CBCS 2019 Pattern) (Semester - III) (23423)

Time : 2½ Hours] *[Max. Marks : 70*

Instructions to the candidates:

1) ***All questions are compulsory.***
2) ***Figures to the right indicate full marks.***

Q1) Answer any three of the following questions in 50 words each. **[15]**

a) Write the difference between Saint and Sadhu.

b) Describe the concept of *'Arhart'* in Jainism

c) Briefly write the role of saint Tukarama's in renaissance of Maharashtra.

d) Explain Kabira's concpet of Rama

e) Describe Saint Tukadoji Maharaja's Concept of *'Gramaraksha'*

Q2) Write short notes on any three of the following in 50 words each. **[15]**

a) Religious role of saint

b) Gadage Baba's views on *'Andhashraddha nirmulan'*

c) Tukarama's concept of God

d) Saint: As a Moral teacher

e) The nature of Saint

Q3) Answer any two of the following questions in 200 words each. **[20]**

a) Explain the National reconstruction approach of Tukadoji Maharaj.

b) Describe Kabira's concept of equity of religions

c) Discuss on 'Saint: as a spiritual intercessor.'

d) Explain Saint Tukarama's concept of True religion.

Q4) Answer any one of the following questions in 400 words. **[20]**

a) Explain in details Kabira's views on the nature of Ultimate Reality.

b) Explain fully Gadage Baba's criticism of Traditional Religion.

P.T.O.

Total No. of Questions : 4]

P6951

[6127]-399
S.Y.B.A.
PHILOSOPHY (General - 2)
CC-1C : Philosophy of Indian Saints
(CBCS 2019 Pattern) (Semester - III) (23423)

(मराठी रूपांतर)

वेळ : *2½* तास*]* *[*एकूण गुण : *70*

सूचना :– *1)* सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहेत.

2) उजवीकडील अंक प्रश्नांचे पूर्ण गुण दर्शवितात.

3) संदर्भासाठी मुळ इंग्रजी प्रश्नपत्रिका पहावी.

प्र.*1)* खालीलपैकी कोणत्याही तीन प्रश्नांची उत्तरे प्रत्येकी 50 शब्दात लिहा. **[15]**

अ) संत आणि साधू यातील फरक लिहा.

ब) जैन धर्मातील 'अहर्त' ह्या संकल्पनेचे वर्णन करा.

क) महाराष्ट्राच्या पुनर्जागरणात संत तुकारामांची भूमिका थोडक्यात लिहा.

ड) कबीराची 'राम' संकल्पना स्पष्ट करा.

इ) संत तुकडोजी महाराजांची 'ग्रामरक्षा' ह्या संकल्पनेचे वर्णन करा.

प्र.*2)* कोणत्याही तीन संक्षिप्त टिपांची उत्तरे प्रत्येकी 50 शब्दांत लिहा. **[15]**

अ) संतांची धार्मिक भूमिका

ब) गाडगेबाबांचा 'अंधश्रद्धा निर्मूलनाविषयी' दृष्टीकोण

क) तुकारामांची 'ईश्वर संकल्पना'

ड) संत : एक नैतिक शिक्षक

इ) संतांचे स्वरूप

प्र.*3)* खालीलपैकी कोणत्याही दोन प्रश्नांची उत्तरे 200 शब्दात लिहा. **[20]**

अ) संत तुकडोजी महाराजांचा राष्ट्रीय पुनर्रचनेविषयी दृष्टीकोण स्पष्ट करा.

ब) कबीराची धार्मिक एकतेच्या संकल्पनेचे वर्णन करा.

क) 'संत एक आध्यात्मिक मध्यस्थ' चर्चा करा.

ड) संत तुकारामांची 'सत्यधर्माची' संकल्पना स्पष्ट करा.

प्र.*4)* खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर 400 शब्दात लिहा. **[20]**

अ) परम वास्तवाच्या स्वरूपाविषयी कबीरांचे मत तपशीलवार स्पष्ट करा.

ब) गाडगेबाबांची पारंपारिक धर्मावरील टीका सविस्तर स्पष्ट करा.

Total No. of Questions : 5]

SEAT No. : ____

P6952

[Total No. of Pages : 3

[6127]-400

S.Y. B.A.

FUNCTIONAL ENGLISH (Vocational Stream)

Advanced Writing Skills and Introduction to Electronic Media

(2019 Pattern) (CBCS) (Semester-III) (Paper-III) (23851)

Time : 2½ Hours] ***[Max. Marks : 70***

Instructions to the candidates:

1) ***All questions are compulsory.***
2) ***Figures to the right indicate full marks.***

Q1) Fill in the blanks (Any seven) **[14]**

a) The sentence structure of the sentence 'She reads a book is_____' (SVO/SVA)

b) In the word 'irrational'_____ is a prefix (ir/-al)

c) The study of human mind is _____ (Sociology/Psychology)

d) Homographs have_____spelling (same/different)

e) The words 'see' and 'sea' are (homophones/Homonyms)

f) _____is the suffix in the word 'anti-corruption' (anti-/-ion)

g) _____is the stem in the word 'unapproved' (un/approve)

h) _____refers to the multiple meaning of the same word (Polysemy/Homonymy)

i) 'They travelled by bus'. The sentence structure is_____ (SVO/SVA)

j) Words having same spelling are called_____ (homographs/homophones)

P.T.O.

Q2) Identify register and highlight the markers. **[6]**

a) The seasonal cycle seems to be disturbed. Due to industrialisation, the process of systematic deforestation destroyed many of the rare species which were important for balance of ecosystem.

b) Patient were waiting for the doctor. Mean while, the nurse was busy in applying a bandage to a wounded boy. The compounder was busy in cleaning a shelf in the OPD.

c) All the opposition members boycotted the session of the Lower Assembly. They wanted to protest the decision of the government to develop industry on a coastal region by deforestration. The chief minister discussed with the leader of opposition.

Q3) a) Answer the following questions. **[12]**

i) Write a job application letter for the post of the librarian and enclose resume/cv.

OR

ii) Write a job application letter for the post of the manager in the bank and also enclose resume/cv.

b) i) Write a letter to your brother inviting him for Food festival organised in your college. **[8]**

OR

ii) Your sister passed competitive Exam. Write a letter to congratulate her on her grand success.

Q4) a) Define the following items (Any two) **[8]**

i) Language Laboratory

ii) Virtual classroom

iii) A doctor

iv) Earthquake

b) Describe any two of the followings. **[8]**

i) Reading room

ii) My Farm

iii) College campus

iv) The tourist place I like

Q5) a) Answer the following questions. (Any one) **[6]**

i) Write a note on elements of creative writing.

ii) What are the strategies for enhancing creative writing?

b) Answer the following questions (any two) **[8]**

i) Write a slogan against corruption.

ii) Write a script for the advertisement of a hair dryer or product description of the same.

iii) Write two tag lines for the advertisement of a product named 'Krushna Milk'.

Total No. of Questions : 4]

SEAT No. :

P-8071

[Total No. Of Pages : 2

[6127] - 400AB
S.Y.B.A. (Vocational)
TRAVEL AND TOURISM MANAGEMENT
Tourism Product of India - III (Theory Course)
(2019 Pattern) (Semester - III) (Paper - III) (23861)

Time : 2½ Hours] ***[Max. Marks : 70***

Instructions for the candidates:

1) ***All questions are compulsory.***
2) ***Figures to the right indicate full marks.***
3) ***Draw neat diagrams and sketches wherever necessary.***
4) ***Use of map stencil is allowed.***

Q1) Answer any eight (Around 20 words each) **[16]**

i) Where is the headquarter of INTACH located?

ii) Name any two southern Indian temples of India with explanation.

iii) Where we found Nagra style temples in India?

iv) Which states are covered in Char-Dham yatra?

v) What is full-form of ASI?

vi) Name any two hill stations in India?

vii) What is importance of tourism resources in tourism industry?

viii) Define tourism resources.

ix) Where is headquarter of UNESCO located?

x) Name any two UNESCO sites in India.

Q2) Write short notes on any three (Around 50 words each). **[18]**

i) Describe the characteristics of Jain architecture in India.

ii) Elaborate the term “sustainable tourism”.

iii) Explain various hill station festivals in India.

iv) Discuss the challenges and opportunities associated with balancing the preservation of traditional values and the commercialization of cultural festivals for tourism purposes.

Q3) Answer any two (Around 100 words each) **[16]**

i) Discuss the challenges of sustainable tourism development in deserts, considering issues like water scarcity and desertification.

ii) Explain the cultural significance of certain desert festivals and how they attract tourists.

iii) Describe the economic benefits of hosting a major fair or festival for a local community.

Q4) Answer in detail any one (Around 500 words each). **[20]**

i) Explain importance of museums and art galleries for heritage management.

ii) Explain the role of religious festivals in promoting tourism, with examples of popular religious festivals.

